בעזהשי"ת

גליון

מטעמים

זאמלונג פון טרעפליכע אויסצוגן און באלערנדע ציטאטן, מיט לויטער רייכע אינהאלט

געהערט אדער געזען אן אינטערעסאנטע דרשה/ שיעור/אויסצוג?

דייט מזכה נאך אסאך אידן דורכ'ן דאס מיטטיילן מיט די מערכת

matamim845@gmail.com

845-239-1747

929- 359-8299

פרייליכע מעלדונג!

איר קענט שוין באקומען וועכנטליך דעם גליון אויף אימעיל

צו סובסקרייבן שיקט א פארלאנג צו

matamim845@gmail.com

דער גליון פון פר' **"שלח"**, איז דא צו קויפן אין קרית יואל ביי די פאלגנדע ערטער

מקוואות

ביהמ"ד הגדול - 12 גארפיעלד
ביהמ"ד הגדול - 5 גארפיעלד
אבני צדק
ברך משה
בית כהנא
ישמח משה - דינוב
אהל פיגא
בית מרדכי
קול אלי'
בית מנחם זאב
בית אלעזר
רב טוב

גראסעריס

refresh
grand food
laudaus - shpping center

(דער דאזיגער גליון איז פון "בהעלותך")

דער גליון ערשיינט יעדע וואך **מיטוואך**

אין די גראסעריס איז עס דא צו באקומען פון **מיטוואך נאכמיטאג**, אין די בתי מדרשים פון **דאנערשטאג צופרי**

אינהאלט

האמנתי כי אדבר - הרה"ג ר' מענדל ווייס שליט"א

סקולען-מאנסי פריבעטשיק - גרינג שידוכים, שווער פרנסה - רבי יענקעלע'ס קינד - די פשוט'סטע סגולה - אמעריקאנער יוסף הצדיק - פאליציאנט גענט דעם רמז - רוחניות'דיגע אינפלאציע - בטחון אינעם וועיז? - ריבניצער היטש - א טרער, אן אטאם באמבע

בריליאנטן

חזון איש מיט'ן טלית - חמץ צווישן די אידישע ליכט - אכן נודע הדבר - פארגעסן די מעדיצין

ראלע פון א משב"ק - הרה"ג ר' לוי יצחק האניג שליט"א

די גיחזי גבאים - די הייליגע גבאים, שפעטער רבי'ס - גבאים אין טשערנאביל, קאמינקא, צאנז, בלאזשוב, ראפשיץ - גבאים אין סאטמאר, ריבניץ, סקולען - ווען דער גבאי מוז זיין א 'רשע' - ועוד

אם שמוע בישן - הגה"ק מקאשוי זצ"ל תשל"ט

דיני ממונות - הרה"ג ר' שמואל יהודה בריסק שליט"א

טעות צווישן צוקער און זאלץ - אומגעלונגענע געבעקסן - טעות פונעם מוכר עליות

ממלכת כהנים - כהנים פאנעל אין קרית יואל

'כהנים ארויס', עם הארצות - 30 בתי קברות אין שטאט - קברים פון רבי ר' אלימלך'ס צייטן - בכיות אויף ספרינג סט. - טור אין גוד-סעם - 'עכטער פראבלעם' אין שפיטעלער - עדות גוים - גוים מיט תנ"ך נעמען, ועוד

אסיפה

5 מינוט אין אפטייק - לקבר ישראל - שכר שמירת עינים - אומגעטרייסטע קינדער - שיין פון אמונה

ועוד הרבה מיני **מטעמים...**

האמנתי כי אדבר

וואונדערליכע סיפורי השגחה פרטית

ציטירט פון די טעגליכע שמועסן דורך

הרה"ג ר' מענדל ווייס שליט"א

אז א שידוך איז באשערט

כ׳האב גערעדט צו א איד א בנש״ק וואס האט א שידוך געטון די וואך. כ׳האב אים געגעבן מזל טוב, פארציילט ער מיר אזוי.

ס׳איז דא א איד אין מאנסי ר׳ יואל פריעדמאן, וואס קומט ארויס יעדע וואך מוצש״ק צו די מלוה מלכה אין ציעשנוב׳ער ביהמ״ד, בראשות הגה״צ ר׳ שלמה רובין שליט״א.

מוצש״ק החודש תשפ״ה איז רבי שלמה נישט דא געווען אויף שבת, האט דער ר׳ יואל פריעדמאן באשלאסן, לאמיר גיין צו די מלוה מלכה פונעם סקולענער רבי׳ן פון מאנסי, ער פראוועט יעדע וואך א גרויסע מלוה מלכה.

ער קומט אן אין סקולען באקומט ער א טעלעפאן קאל פון א חבר פון קרית יואל, ר׳ חיים לאמיר אים רופן, און ער בעט אים א טובה.

מ׳האט אים אנגעטראגן נאך א יאר צוריק א בחור פון מאנסי, אבער ער האט נישט געקענט טרעפן געהעריג פון וועם צו פרעגן אינפארמאציע אויף דעם בחור, און אזוי שלעפט זיך עס שוין איבער א יאר. איז אים יעצט בייגעפאלן, כ׳האב דאך א חבר ר׳ יואל פריעדמאן פון מאנסי, ער וועט אפשר וויסן ווער דער בחור איז.

ר׳ יואל פריעדמאן זאגט אים יא, כ׳קען אים זייער גוט, ער האט שטארק אויסגערימט דעם בחור, און די משפחה, און ער לייגט אים צו ״אגב, איך בין יעצט ביי מלוה מלכה אין סקולען מאנסי, און כ׳זע דער בחור איז אויך דא מיט זיין טאטן, האסט יעצט א געלעגנהייט צו זען דעם בחור״.

״וואס האב איך צו זוכן אין סקולען?״ טענה׳ט ר׳ חיים, ״כ׳בין דאך נישט קיין סקולענער״.

אבער ר׳ יואל רעדט אים צו, מאך נישט קיין עסק, אין סקולען איז א פלאץ וואו יעדער קומט אן, און ס׳איז דא גענוג צייט... מ׳יאגט זיך נישט אין ערגעץ, עוד הלילה גדולה. קום אריבער.

ר׳ חיים איז שנעל אריבערגעפארן קיין מאנסי, ער האט געזען דעם בחור, און דער שידוך איז געווארן.

האט ר׳ יואל פריעדמאן געזאגט פאר׳ן מחותן ר׳ חיים, זאלסט וויסן אז איך בין נישט געווענליך אין סקולען ביי מלוה מלכה, נאר דא איז געווען א השגחה פרטית אז כ׳זאל דארט זיין, און אזוי האט דער שידוך געקענט צושטאנד קומען.

שפעטער האט ר׳ חיים געפרעגט זיין מחותן, זאג נאר, דו גייסט אלעמאל אויף מלוה מלכה אין סקולען?

"איך גיי קיינמאל נישט צו די סקולענע מלוה מלכה!" איבערראשט אים דער מחותן, "נאר יעצט איז געווען מוצש"ק החודש, א וואך-צוויי פאר פסח, אין שטוב איז שוין אנגעצויגן, האב איך געזוכט וואו ארויסצוגיין זיך אביסל אויסלופטערן, בין איך ארויס מיט מיין זון צו די מלוה מלכה. סתם אזוי וואלט נישט איך און נישט מיין זון געדארפט דא זיין"...

אבער אז דער אויבערשטער וויל אז א שידוך זאל געשען, טרעפן זיךביידע צאם (ביים סקולענער פריבעטישיק...) און מזל טוב.

גרינגע שידוכים, שווער פרנסה

ווען כ'האב דערציילט די מעשה פאר איינעם, פארציילט ער מיר א מעשה פלא.

זיין טאטע - א איד פון בארא פארק - האט זיך אלעמאל געמוטשעט מיט פרנסה, ער פלעגט אסאך פארן קיין אנטווערפן צו רבי יענקעלע זי"ע בעטן א ברכה אויף פרנסה, אבער ער האט אים אלעמאל נאר געוואונטשן "דער אויבערשטער זאל העלפן זאלסט גרינג שידוכים טון מיט די קינדער".

פארציילט מיר דער יונגערמאן "מיין טאטע האט 13 קינדער, איינס ביי איינס האט ער געטון גרינג שידוכים, ביי די 18 האט מען זיי צעכאפט, חשוב'ע געלונגענע קינדער אלע, דאס איז געווען ביי די ערשטע 12 קינדער, ווען פאר יעדן שידוך איז ער אריבער קיין אנטווערפן נעמען א ברכה ביי רבי יענקעלע. ביי די 13'טע קינד האט שוין רבי יענקעלע נישט געלעבט, און ס'האט זיך ל"ע נישט גוט אויסגעלאזט, ער האט חתונה געהאט און זיך גע'גט".

האט ער זיך געכאפט וואס רבי יענקעלע האט אים דא משפיע געווען אלע יארן. ווילסט האבן גרינג פרנסה, א צווייטער האט אסאך געלט, אבער ער מוטשעט זיך מיט שידוכים, דו וועסט גרינג טון שידוכים, און מיט פרנסה וועסטו זיך מוטשען, דאס וועט זיין דיין גורל. אבער איינמאל ער האט מער נישט באקומען די ברכה, האט ער זיך אפגעמוטשעט.

האט ער געזען וואס עס הייסט אז ס'איז באשערט פאר א מענטש, וועט ער נישט האבן אסאך געלט, דער אויבערשטער רעכנט אויס און אלעס איז מושגח בהשגחה עליונה, אבער דער מענטש זארגט זיך און זארגט זיך, און מ'הערט זיך נישט אויף זארגן.

אל הנער הזה התפללתי

האב איך מיר דערמאנט נאך א מעשה וואס כ'האב לעצטנס געהערט פונעם בעל העובדא אליינס.

דער איד האט איין איינציג קינד. פארציילט ער מיר אזוי:

"ווען כ'בין געווען א בחור, פאר כ'בין געגאנגען לערנען אין ישיבה אין תורת חסד, בין איך אריין צו רבי יענקעלע, כ'האב געוואלט עפעס אויסשמועסן מיט אים - א פריוואטע זאך, ער האט מיר נישט געוואלט זאגן - כ'האב געבעטן דעם גבאי'ן ער זאל ארויסגיין, און כ'בין געבליבן פריוואט. כ'ליג פאר מיין ענין, און רבי יענקעלע נעמט זיך פארציילן וועגן דעם ענין פון געהאלפן ווערן מיט קינדער.

"אינמיטן קומט אריין דער גבאי, און רבי יענקעלע הייבט נאכאמאל אן 'הערסט די מעשה'? און דער גבאי רופט זיך אן, "רבי, דער איז א בחור וואס איז געקומען נעמען א ברכה איידער ער פארט אין ישיבה אריין", אבער רבי יענקעלע פארציילט ווייטער, און דער גבאי האט זיך פארשעמט, ווי כאילו רבי יענקעלע איז שוין שוואך און ער געדענקט שוין נישט, און ער האט זיך פארענטפערט פאר מיר, אז פאר מיר איז געווען א איד וואס דארף געהאלפן ווערן מיט קינדער, און זיין קאפ איז נאך געווען ביי יענע הזכרה.

"איך קוק היינט צוריק, עס כאפט מיר א ציטער, רבי יענקעלע האט פארגעזען אז כ'וועל דארפן רחמים אויף דעם ענין, קוים קוים מיט צרות איז געבוירן איין קינד, איך בין געקומען מיט א בחור'ישע דאגה מזכיר זיין, און רבי יענקעלע האט געקוקט דעם קוויטל, דאס איז דיין דאגה? דו דארפסט דאגה'ן פאר א קדיש, דו דארפסט האבן דורות, האט ער שוין דערציילט

א מעשה פון ברכת הבנים, און ממשיך געווען די ישועה, און ב"ה ס'איז געבוירן א געזונט קינד, און כ'האב שוין אפאר אייניקלעך בליעה"ר".

די "פשוט'ע ספעציעלע תפלה"

איינער האט מיר צוגעוויזן א צעטל פון א הזמנה צו א שמחה, דער בעל שמחה איז א יונגערמאן ר' אברהם שטערן, א זון פונעם גרויסן פוסק הגאון רבי שמואל אליעזר שטערן שליט"א. שרייבט ער אויפ'ן צעטל ער לאדנט דעם עולם צום זכר דעם שבת במדבר, און זונטאג ערב שבועות איז דער ברית, און ער וויל מפרסם זיין אז ער האט געהאט א נס כנגד דרך הטבע, און ער האט זיך מקבל געווען עס מפרסם צו זיין.

די דאקטוירים האבן געהאט געזאגט אז ער וועט האבן א נישט-געזונט קינד ל"ע, ער איז געגאנגען דורכרעדן מיט ערליכע אידן, ער האט געפרעגט וועלכע ספעציעלע תפלה זאל ער מתפלל זיין אז ס'זאל געשען א נס, און דאס קינד זאל יא זיין געזונט.

האבן זיי אים געזאגט "דארפסט נישט קיין ספעציעלע תפלה, דו דאווענסט דאך סיי ווי דריי מאל א טאג, בעט דריי מאל א טאג ביי שמו"ע אז עס זאל זיין א געזונט קינד".

ער האט זיי געפאלגט, ביי יעדע שמו"ע האט ער כסדר אינזין געהאט פאר א געזונט קינד, און ווירקליך, ער האט געהאט א נס שלא כדרך הטבע.

די מעשה איז מיר זייער געפאלן, ווייל אלץ הערט מען פון סגולות און דראסטישע קבלות, פארן קיין מירון, וכו', אלעס איז הייליג און וואויל, אבער דא האט ער זיך דורכגערעדט מיט גדולי ישראל, און זיי האבן אים געזאגט די "ספעציעלע תפלה" וואס וועט אים העלפן איז: שחרית, מנחה און מעריב!

מ'קען טאקע נישט אוועקמאכן, זייער אסאך מאל פארט מען אויף מקומות הק' און מ'גיסט זיך אויס דאס הארץ.

זענען דא מענטשן וואס טענה'ן, 'נו, קענסט דאך פונקט אזוי ביי שמו"ע זיך אויסגיסן דאס הארץ'. ס'איז אמת, די דאזיגע מעשה פון ר' אברהם שטערן איז מוכיח. אבער וואס זאל איך טון ווען איך קום אן צו שמו"ע בין איך קאלט, אבער ווען איך קום אן צו רבי ישעי'לע, צום בשעטה"ק, עפנט זיך דאס הארץ.

קודם ווייל די חיצונית איז משפיע אויפ'ן פנימית, מ'האט געטון פעולות צו קומען, מ'האט זיך מטריח געווען צו פארן און ס'איז נישט אזוי לייכט, איז עס מעורר צו ערוועקן דאס הארץ צו קענען א ווארעמע תפלה טאן מעומקא דלבא.

ס'איז דא א "מאמר השתטחות" פונעם מיטעלער רבי'ן פון ליבאוויטש זי"ע, זאגט ער 5 סיבות פארוואס ס'איז כדאי צו גיין, אפאר איז פנימיות'דיג, אבער קודם זאגט ער פשוט, א מענטש קומט אויף א ציון כאפט אים א התעוררות תשובה, אפילו ווען מ'גייט סתם אויף א בית החיים, מ'געט זיך א דערמאן כי זה סוף כל האדם.

אן אמת'דיגע מעשה, איינער האט מיר פארציילט ער איז אמאל געפארן צו א בית החיים, ער לייגט אריין די אדרעס אינעם דזשי-פי-עס, און מ'קומט אן, רופט אויס די דזשי-פי-עס: "דו ביזט אנגעקומען צו דיין דעסטינאציע"... רופט זיך איינער דארט, יא יא, די כלי האט גוט געזאגט, אנגעקומען דארט וואו יעדער גייט אמאל אנקומען, בית מועד לכל חי.

עכ"פ זאגט ווייטער דער מיטעלער רבי, אז דאס איז געזאגט געווארן אפילו ביי סתם א קבר, כ"ש ביי א קבר פון א צדיק, און אפגערעדט ביי א צדיק צו וועם ער איז געווען מקושר, כאפט אים א התעוררות.

יוסף הצדיק'ס אין אמעריקע

א יונגערמאן האט מיר געגעבן א היטש די וואך, מ'האט גערעדט וועגן חיזוק, זאגט ער מיר, א חבר זיינער האט אים דערציילט, ער ארבעט אין מאנהעטן, ער האט זיך אויסגערעדט פאר אן ערליכער איד, "וואס וויל דער אויבערשטער פון מיר?" וואו מ'גייט און וואו מ'שטייט רח"ל

פיל מיט נסיונות. די נשמה קען פארשמירט ווערן אין א רגע. וויפיל איך בייג מיך אוועק, איך גיי אויף אן אנדערע גאס, אן אנדערע דריי, וואו נאר מ'געט זיך א קער קומט אונטער נאך א קליפה.

האט אים דער ערליכער איד געענטפערט, דו פרעגסט נאך וואס דער אויבערשטער וויל פון דיר? האסט דאך אליינס געזאגט, ווי מער דו גערסט זיך נאך א בייג און נאך א דריי, דאס וויל דער אויבערשטער! קענסט זיך נישט פארשטעלן וואספארא נחת רוח דער אויבערשטער האט ווען דו געסט זיך א דריי אוועק.

צו דעם מוז מען האבן א מורא'דיגע אמונה, צו וויסן אז אינעם גרויסן הסתר פנים, זאל מען גלייבן אז דאס וויל דער אויבערשטער.

כ'זאג אלץ, א מענטש רעדט זיך אפ, פארוואס האב איך מער נסיונות ווי א צווייטער? זאג איך, פארוואס הייסט "יוסף הצדיק", פארוואס נישט "ראובן הצדיק" אדער "שמעון הצדיק", און אלע שבטי קה, אלע זענען געווען שרפי מעלה, ווייל אין די צייט וואס זיי האבן געלערנט און געשעפט קדושה און יראת שמים פון יעקב אבינו, האט זיך יוסף געמוטשעט מיט נסיונות מיט א שיקסע האט ער זיך ארומגעמוטשעט, פארדעם האט ער ערררייכט לדורות דעם "יוסף הצדיק".

ס'איז דא א משפחה "פרנס", זייער עלטער-זיידע איז געבוירן אין צאנז, ביי זיין ברית האט דער הייליגער צאנזער רב זי"ע געהייסן א נאמען געבן "יוסף", האט ער געזאגט, ווייל ער גייט אנקומען קיין אמעריקע, און ער גייט דארפן זיין שטארק אזוי ווי "יוסף הצדיק".

דער ר' יוסל פרנס איז טאקע שפעטער אנגעקומען קיין אמעריקע, און ער האט זיך מוסר נפש געווען פאר אידישקייט, ממש א 'יוסף הצדיק', און ס'איז געבליבן פון אים הערליכע דורות.

אן אינטערעסאנטע אויפפאסונג, אסאך צדיקים וואס זענען געקומען אהער קיין אמעריקע און האבן געהאלפן אויפשטעלן אידישקייט, האבן געהייסן "יוסף". דער רב הכולל האט געהייסן יוסף, דער באפעלא צדיק האט געהייסן יוסף, דער ריי"ץ האט געהייסן יוסף, דער סקווערער רבי ז"ל האט געהייסן יוסף, און נאך.

דער פאליציאנט געט דעם רמז

א יונגערמאן האט מיר פארציילט לעצטנס, היינט ארבעט ער שוין אין קרית יואל, אבער ער פלעגט ארבעטן אין שטאט, און דער געוועגליכער וועג איז געווען דורכצופארן מאנהעטן.

פארציילט ער מיר, כ'האב געהערט דיינע שיעורים אויפ'ן וועג און ס'האט מיר מעורר געווען, האב איך מחליט געווען "איך וויל נישט דורכפארן מאנהעטן". איך וועל פארן דורך אנדערע לענגערע אומוועגן, אויסצומיידן די פריצות.

איין טאג האט ער זיך עפעס נישט געכאפט, און ער האט שוין געהאלטן ממש א גאס-צוויי פאר'ן אריינפארן אין מאנהעטן, און מ'רעדט נישט פון דורכפארן גאנץ מאנהעטן, נאר אריינפארן ממש אביסל, אויסצוקרויזן דעם טראפיק, האט ער געקלערט לאמיר אריינפארן. ער פארט שוין ארויס אין עקזיט אריין קיין מאנהעטן, און א פאליס שטעלט אים אפ, און ער איז אים מכבד מיט א טיקעט און א פסק.

אזוי ווי כ'וויל פארן ווייטער זאגט מיר דער פאליס "דא פארט מען אריין צוריק אין הייוועי". נאכדעם וואס כ'קום אן צוריק אין היי-וועי כאפ איך מיר, וואס גייט מיט מיר פאר? כ'בין דאך געווען אויפ'ן 'ארויס' פון היי-וועי, פארוואס שיקט ער מיר צוריק 'אריין' אין די הייוועי?

אצבע אלקים הוא! די גאנצע טיקעט איז געווען מיר צו דערמאנען, האסט זיך מקבל געווען א קבלה, ס'איז זייער חשוב אין הימל, און האלט דיך צו דיין קבלה.

רוחניות'דיגע אינפלאציע

א בחור איז אמאל געקומען צו מיר, ס'איז

נישט געגאנגען קיין שידוכים, זאג איך אים, דו דרייסט זיך ארום תיקון ליל שבועות און דו שמועסט אוועק, אז דו ווילסט נישט זאגן תיקון ליל שבועות, אבער ס׳איז דא דוד המלך׳ס יארצייט, זאג אויס "תהילים", און בעט דעם אויבערשטן אז בזכות דוד המלך זאלסטו געהאלפן ווערן.

שבועות איז געווען יענע יאר מיטוואך און דאנערשטאג, פרייטאג אסרו חג האט מען אים אנגעטראגן א שידוך, און נאך שבת איז ער א חתן געווארן.

האט מיר איינער געזאגט דעמאלט, אז דו האסט געקענט דעם בחור מאכן זאגן תהילים, איז אסאך א גרעסערער מופת ווי ער איז א חתן געווארן...

אבער דער אמת איז, אז הא בהא תליא. אז א מענטש ברעכט זיך, און ער טוט א שווערע זאך, דער קען זוכה זיין צו מורא׳דיגע ניסים. ווי די גמרא זאגט, מאי שנא קמאי, די פריערדיגע האבן זוכה געווען צו אפענע ניסים, און די היינטיגע נישט ווייל זיי האבן זיך "מוסר נפש" געווען.

האט מיר א יונגערמאן געזאגט א גוטווארט, מ׳ליידט דאך פון אינפלאציע, אלעס איז ארויף די פרייז, איז אין "רוחניות" אויך אלעס ארויף, די חשיבות פון יעדע מצוה איז פילפאכיג מער ווערד.

א באטל מילך קאסט 3 מאל די פרייז, א הוט מיט א רעקל, א טאנק גאז, אלעס איז געשטיגן, די אינפלאציע איז אויף רוחניות אויך, א "שמירת עינים" דעם זומער איז טויזנט מאל מער ווערד, ווייל דער דור איז שווערער, ס׳איז מער פריצות׳דיגער, טראגט אלעס אסאך א גרעסערע חשיבות.

וואס פעלט פון 'דאגה'?

א איד האט מיר דערציילט, זיין זיידע, א איד א נגיד, ער האט געהאט יענע מחלה ל״ע, די דאקטוירים האבן שוין אויפגעגעבן, און ער האט זיך געזעגנט אין שפיטאל פון זיינע קינדער. האט ער זיי געזאגט "איך ווין פארוואס כ׳האב געוויינט".

ער דערמאנט זיך צוריק, ער האט זיך גערעגט פאר דעם און פאר יענץ, א מענטש גייט דורך די יארן און מ׳עסט זיך אויף און מ׳ווערט אלט פאר די צייט, די גאנצע וועלט איז כחלום יעוף.

אבער אז א איד לעבט מיט אמונה, רעגט מען זיך נישט, מ׳דאגה׳ט נישט, און מ׳האט א רואיג לעבן.

די וועלט זאגט א ווערטל, נאך א מזל אז דאגה׳ענען העלפט נישט, ווייל מה-דאך יעצט ווען דאגה׳ענען העלפט נישט, הערט מען נישט אויף צו די דאגה׳ענען, שטעל דיר שוין פאר ווען דאגה׳ענען וואלט געהאלפן, ווי שטארק יעדער וואלט גע׳דאגה׳עט...

האב איך שוין נאכגעזאגט כמה פעמים פון פריערדיגע צדיקים, אז דאס ווארט "דאגה", איז די ערשטע אותיות פון א״ב, עס פעלט נאר די ב׳.

שטייט פון קדמונים, ווייל פארוואס האסטו א דאגה? ווייל ס׳פעלט דיר די ב׳טחון, האסט פארגעסן אז ס׳איז דא א באשעפער, האסט אויפגעשטעלט א שטוב מיט קינדער, דארפסט הצלחה מיט די קינדער, געדענק אז ס׳איז דא א א דריטער שותף, דער באשעפער, עפן דיין מויל, הרחב פיך ואמלאהו און בעט, בעט און בעט, און דער אויבערשטער וועט עס אנפילן, ער וועט געבן שפע.

בטחון אינעם 'וועיז'?!

ס׳איז א מצוה לפרסם. א סגולה וואס כ׳האב געהערט פון קרעטשניפער רבי׳ן ז״ל, אז מ׳זאגט "נשמת" איז א סגולה צו עפענען טראפיק. בדוק ומנוסה.

כ׳האב עס געהאט ממש לעצטנס, כ׳בין געפארן מיט א יונגערמאן אין קאר ערש״ק, און מ׳איז געבליבן שטעקן אין טראפיק, ס׳האט זיך קוים גערירט, די "וועיז" האט גענומען וויזן אז דער וועג וועט נעמען איינס א האלב שעה, צוויי שעה, ס׳רוקט זיך ארויף די צייט, און דא ווערט שוין באלד שבת.

האט מען אנגעהויבן זאגן "נשמת", און צוביסלעך איז געווארן בעסער, געוועגליך ביי "שוכן עד" פארט מען שוין היבש שנעל, און ביי "דוד בן ישי עבדך משיחך" פליט מען שוין...

זיצנדיג אין קאר פארציילט מיר דער יונגערמאן א מורא'דיגער מוסר השכל וואס ער האט געהאט מיט'ן "וועיז". ער איז אריינגעפארן ערב פסח פון קרית יואל קיין וויליאמסבורג, צו זיין אויף יו"ט ביי זיין טאטן.

אינמיטן וועג האט אנגעהויבן ווערן א שווערע טראפיק, און ער איז געווארן אנגעצויגן, אבער ער האט זיך א גאנצע צייט בארואיגט, פארוואס דארף זיין נערוועז וואו כ'קען אלץ פארן און אנקומען שנעלער, דער וועיז איז דאך א יודע הכל, ער ווייסט אלעס פונקטליך אלע אינפארמאציע וואו ס'איז דא טראפיק, און וואו ער שיקט מיר, איז א סימן אז דאס איז די שנעלסטע.

נאכדעם האב איך געטראכט צו מיר אליינס, געוואלד און געשריגן, אויפ'ן וועיז פארלאז איך מיר, ווייל ער ווייזט אלעס, אויפ'ן אויבערשטן דארף מען זיך פארלאזן! ער ווייסט אלעס, ער ווייסט בעסער פון מיר וואס איז פאר מיר גוט, ממילא דארף איך נישט זיין נערוועז.

א טרער, און אטאם-באמבע!

א שטיק צייט צוריק פרעגט מיר א יונגערמאן, איז נישט געווען לעצטנס שידוכים פון עלטערע בחורים? זאג איך אים יא, ס'איז געווען נעכטן א חתונה פון א 33 יעריגער בחור פון שיעור ד'. איז נישט געווען עפעס נאך?

פארוואס פרעגסטו? זאגט ער אזוי. ס'איז געווען א הכנסת ספר תורה און שיעור ד', איך וואוין אין עצי תמרים, נישט ווייט פון שיעור ד', איך ווייס א יונגערמאן - כ'האב פארשטאנען ער רעדט פון זיך אליינס - וואס האט געזען ווי די בחורים טאנצן ביי די הכנסת ספר תורה, און ס'איז זיי גערינען טרערן פון די אויגן.

האט דער יונגערמאן געטראכט צו זיך, בחורים וואס עס גייט זיי נישט אזוי גרינג, און זיי טאנצן אזוי שטארק מיט די תורה, ס'האט אזוי אזוי בארירט, און ער האט זעלבסט געלאזט טרערן, רבוש"ע, געב א קוק ווי שטארק זיי פרייען זיך מיט דיין תורה, מיט דיין שמחה, העלף זיי, עס זאל זיין א שמחה ביי זיי.

ער איז געווען אזוי זיכער אז מ'וועט הערן שמחות, האט ער געוואלט וויסן צי ס'איז טאקע נישט געווען נאך שמחות. צוויי טעג שפעטער איז טאקע געווען נאך א חתן, א בחור פון עטליכע אין דרייסיג יאר. און נאך א קורצע צייט האבן זיך אנגעהויבן רוקן נאך אסאך שידוכים, ב"ה.

אבער ער איז געווען בטוח, א איד האט געלאזט טרערן, מוז זיין אז ס'האט געשפאלטן הימלען.

דאס דארף מען זיך מחזק זיין, א טרער איז אן אטאם-באמבע, אז דו זעסט נישט אויף די מינוט, טראסט דעם אויבערשטן, וועסט נאך זען די ישועה.

א ריבניצער היטש

א יונגערמאן קאלט מיר פריער, און ער זאגט מיר אז זיין נעפיו פון מאנטרעאל איז דא אין קרית יואל אויף שבועות, און ער זוכט א וועג קיין מאנסי אויסזאגן תהילים אין ריבניץ.

כ'האב געוואלט גיין קוקן אויפ'ן באס-סקעדזשועל זען ווען ס'איז דא א באס, טרעף איך דארטן ביים באס-סטאפ א יונגערמאן, און ער זאגט מיר "איך פאר יעצט קיין ריבניץ!" ער קען גערן מיטנעמען דעם בחור.

יענער זאגט מיר, ער וואוינט זייער ווייט פון ביהמ"ד, ער וואלט בכלל נישט געדארפט אריינקומען אין שטעטל, ער איז נאר 'פונקט' אהערגעקומען עפעס איבערגעבן פאר איינעם, און דא טרעפט ער מיר.

כ'האב עס פארציילט פאר'ן פעטער פון דעם בחור, און ער איז נבהל ונשתומם, דא שטייט א בחור'ל וואס האט א תשוקה צו גיין אויסזאגן תהילים ביים הייליגן ריבניצער, און דער צדיק שפירט עס, ער דרייט אן אז א איד וואס פארט אהין זאל יעצט דא אהערקומען און צושטעלן א וועג.

טעות צווישן

צוקער מיט זאלץ

אינטערעסאנטע שאלה פארגעשטעלט דורך
הרה"ג ר' שמואל יהודה בריסק שליט"א
פרשת בהעלותך תשפ"ה

טויזנטער דאלאר שאדן

אן אינטערעסאנטע מעשה איז געשען אין ארץ ישראל.

אין א געוויסע פעקטארי וואס פאבריצירט פארשידענע געווירצן, צוקער, זאלץ, א.א.וו. איז געשען א גרויסער טעות אז אין די אפטיילונג וואס פעקלט די אלע געווירצן, האט מען אריינגעלייגט "צוקער" אינעם פעקל וואס ס'שטייט ארויפגעשריבן "זאלץ", און זאלץ אין די פעקלעך פון צוקער...

אין משך פון אפאר שעה איז געווארן געפעקלט א ריזיגע שיפמענט פון צוקער און זאלץ מיט דעם טעות, און סוף טאג האט מען אפגעשיקט גרויסע קוואנטומען פון צוקער און זאלץ צו גרויסע בעקערייען און קעיטערערס.

דער סדר איז אז מ'איז נישט בודק פונקטליך וואס טוט זיך אין יעדן פעקל, נאר די בעקעריי און דער קעיטערער עפנט דעם פעקל וואס ס'שטייט זאלץ, און גיסט אריין אינעם רעצעפט וואו ס'דארף גיין זאלץ, און צוקער וואו ס'דארף גיין צוקער.

הערשט א טאג-צוויי שפעטער האט מען געכאפט דעם ביטערן טעות, אז די אלע מאכלים זענען געגאנגען להפסד, ממש צענדליגער טויזנטער דאלאר איז געגאנגען שאדן, איז געווארן די שאלה, וואס און וויפיל קען מען מחייב זיין צו באצאלן אויף דעם גרויסן הפסד וואס איז נגרם געווארן דורך די טעות פון די ארבייטער אין די געווירצן פאבריק.

דריי שאלות

דאס איז פשוט אז די געלטער וואס די אלע בעקערייען און קעיטערערס האבן באצאלט פאר זאלץ און צוקער, און זיי צו האבן באקומען די פארקערטע דערפון, איז פשוט אז ס'איז א ריכטיגער מקח טעות, און זיי האבן א רעכט צוריקצובעטן דאס געלט וואס זיי האבן שוין באצאלט.

אבער די שאלה ווערט אויף גאנץ אנדערע נקודות.

שאלה א׳ איז, אלס תוצאה פון דעם אז ס׳איז געווען א טעות, איז געווארן א גרויסן הפסד פאר די אלע קונים וואס האבן געקויפט די געווירצן, און זיי טענה׳ן אז דער באלעבאס פון די פעקטארי דארף באצאלן נישט נאר די געווירצן וואס זיי האבן געקויפט, נאר אויך די אלע הפסדים וואס איז פאראורזאכט געווארן, ביים בעקריי לאמיר זאגן איז געגאנגען אין מיסט הונדערטער חלות און געבעקסן וואס האבן געדארפט באקומען צוקער, און יעצט אז ס׳האט באקומען זאלץ איז עס ראוי נישט מער לאכילת כלב, אדער ביים קעיטערער וואס האט פיין באזאלצן הונדערטער ראלס געפילטע פיש, וואס גייט יעצט אין מיסט.

די צווייטע שאלה, האבן די קונים גע׳טענה׳ט, אז די אלע ארבייטער וואס האבן זיך אפגעגעבן מיט די דורכגעפאלענע פראדוקציעס האט מען יעצט גארנישט פון זייער ארבעט, אבער באצאלן דארף מען זיי נאך אלץ, איז דאס א שאדן. פאדערן זיי פונעם באלעבאס פונעם פעקטארי אז ער זאל נישט באצאלן די שאדן פון די פראדוקציעס, נאר אויך די שכר פעולה פון די ארבייטער.

מ׳האט נישט געדארפט קאסטן

פאר מ׳וועט אריינגיין אין די הלכה׳דיגן חלק, דארף מען מקדים זיין, אז הגם ס׳איז דא אסאך וואס טענה׳ן אז יעדער פשוט׳ער מענטש קען זען א חילוק צווישן צוקער און זאלץ, אז מ׳וועט אריינלייגן אין איין טעלער צוקער, און אין אנדערע טעלער זאלץ, איז יש אומרים אז מ׳קען גלייך פילן וועלכע איז צוקער און וועלכע איז זאלץ, הגם אויף דעם קען מען אויך דן זיין צי ס׳איז ריכטיג צי נישט, אבער אפילו לאמיר זאגן אז ס׳איז טאקע אזוי, איז דאך אבער זיכער אז ס׳איז נאר ווען מ׳פרעגט א מענטש, וואס איז צוקער און וואס איז זאלץ? קען מען זיך דינגען צי ער קען מבחין זיין.

אבער אויב קומט אן א פעקל מיט׳ן אויפשריפט ׳צוקער׳ און א פעקל מיט׳ן אויפשריפט ׳זאלץ׳, פאלט אים נישט יעצט צו אריינקוקן און זען צי דאס וואס ליגט אינעווייניג איז טאקע זאלץ, ווייל דאס איז דער סדר, מ׳קויפט א פעקל וואס ס׳שטייט זאלץ, און מ׳גיסט עס אריין וואו מ׳דארף לייגן זאלץ.

ממילא איז דא א גרויסע טענה אויפ׳ן באלעבאס פונעם גרויסן פעקטארי, וואס ביי אים איז געשען דער גרויסער טעות.

דער באלעבאס דארף באצאלן

(נאכ׳ן מברר זיין די הלכה מש״ס ופוסקים, דער אויספיר):

ממילא, ווען א מענטש קויפט א פעקל זאלץ, און ער מיינט אז ס׳איז זאלץ, אבער אינעווייניג ליגט צוקער, אויב די קאמפאני האט געשריבן אויף דעם צוקער, תורה׳דיג דארף מען עס אנקוקן ווי עס שטייט דא דער באלעבאס פון די פעקטארי, און ער זאגט א גאנצע צייט פאר׳ן קונה ״דאס איז זאלץ! קענסט עס נוצן דארט וואו מ׳נוצט זאלץ״.

אין אנדערע ווערטער, יעדע פעולה וואס דער קונה גייט טון מיט׳ן צוקער און זאלץ וואס ער האט געקויפט ביי דעם מוכר, טוט ער א גאנצע צייט על פי זיינע ווערטער פונעם מוכר. ממילא וואלט געווען א שטארקע סברא מחייב צו זיין דעם באלעבאס פון די פעקטארי צו באצאלן די נזק וואס איז געשען אין די פעקטארי אלס תוצאה פונעם טעות.

די שאלה ביי רבי שלמה זלמן

אין ״מנחת שלמה״ פון הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ״ל אין מסכת בבא קמא, איז געברענגט א תשובה וואס דער גאון שרייבט, און ס׳זעט אויס אין די הערה אז ס׳איז געווענדן צו א מעשה שהיה אינעם געגנט ׳שערי חסד׳ אין ירושלים וואו דער גאון האט געוואוינט.

א גרויסע געשעפט, נישט א גרויסע פעקטארי, האט פארקויפט זאלץ אין א פעקל פון צוקער, און די זעלבע פארקערט, צוקער אין א פעקל פון זאלץ. פארשטייט זיך אז אלע עסן וואס מ'האט גענוצט פון די צוקער און זאלץ איז קאליע געווארן, און ס'איז געווארן א גרויסער הפסד פאר די קונים.

איז מען געקומען פרעגן רבי שלמה זלמן צי מ'איז מחויב צו באצאלן צו נישט, איז ער דן דארטן אז בעצם קען מען מחייב זיין צו באצאלן, ווי פריער געשמועסט, אבער אינמיטן וויל ער אריינגיין אין א שטיקל הערה אזוי.

ער ברענגט א ברייתא אין מס' בבא קמא, אז איינער געט סם המות פאר'ן חבר'ס בהמה, און די בהמה עסט עס, און עס שטארבט, איז ער פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. די גמרא קומט צו צו א יסוד פון "הוי לה שלא תאכל". ווען א בהמה עסט, אפילו זי האט נישט קיין שכל, איז דא א געוויסע טענה וואס דער בעה"ב פון די סם קען טענה'ן פאר'ן בעה"ב פון די בהמה, איך דארף דיך נישט באצאלן, פארוואס? די בהמה וואלט נישט געדארפט עסן, און אז זי האט יא געגעסן, איז עס איר אייגענער פראבלעם.

תוספות אויפ'ן פלאץ איז עס מסביר, אז וויבאלד די בהמה איז געגאנגען און געטון די פעולה פון גיין עסן, קען נישט דער מענטש וואס האט אהינגעלייגט די סם, זיין מחויב צו באצאלן.

זאגט רבי שלמה זלמן, אז לכאורה קען מען זאגן, אז מ'קען נישט מחייב זיין דעם באלעבאס פונעם געשעפט צו באצאלן, ווייל 'הוי לא שלא תאכל', ער האט טאקע גורם געווען דעם שאדן, אבער ער האט נישט געטון די פעולה פון אריינלייגן די זאלץ וואו ס'קומט צוקער, און פארקערט, זיי די קונים האבן געטון די פאקטישע פעולה.

זאגט ר' שלמה זלמן, כ'הער די הערה, אבער כ'זאג אזוי, בשלמא אויב וואלטן מיר דן געווען אויף א מציאות וואס זיי האבן 'געגעסן' צוקער אנשטאט זאלץ, איז דעמאלט טאקע יתכן אז ס'איז ענליך צו די ברייתא מיט די סם און בהמה.

אבער דא ביי אונזער מעשה, ווען די פרויען וואס האבן געקאכט די פיש, האבן זיי געהאנדלט מיט 'ממון הבעל', קומט אויס זיי האבן מפסיד געווען דעם מאן'ס געלט, וועגן דעם טעות וואס דער מוכר האט געהאט, אין אזא פאל קומט נישט אריין די טענה פון הוי לה שלא תאכל, און אוודאי און אוודאי איז מען יא מחויב צו באצאלן.

ר' שלמה זלמן לאזט זיך ווייטער אריין אין א גאנצע אריכות, און למעשה ענדיגט ער דעם שמועס אז הגם ער איז מוכיח פון כמה וכמה פלעצער אז מ'איז יא מחויב צו באצאלן, פארט האט ער געזאגט ביי דעם נידון אז מ'זאל זיך אויסגלייכן און מאכן א פשרה ברצון הטוב, ווייל ער איז געווען מסופק אין דעם צוליב נאך אנדערע טעמים.

אומגעלונגענע געבעקסן

אינטערעסאנט, ס'איז א תשובה אין מהרש"ם פונעם ברעזשאנער רב, ברענגט ער זייער ענליכע מעשה.

א פרוי וואס האט געמאכט פאר א חתונה 'דובשניך', געוויסע זיסע מאכלים, ווי דאונאטס, א.ד.ג, האט זי געקויפט ביי א געוויסן פעדלער א פראדוקט וואס הייסט 'גביני פטיש', וואס האט אין זיך א כח אויפצובלאזן די טייג, אזוי ווי די היינטיגע היסט, אז עס זאל ווערן גוט געבאקן.

למעשה נאכ'ן אפבאקן די אלע טייגלעך האט מען געזען אז ס'איז ארויסגעקומען דין און אינגאנצן מקולקל, א זויערע טעם, און מ'קען עס בכלל נישט סערווירן פאר מענטשן. א פולקאמער שאדן. איז מען תולה אז דער תבלין 'גביני פטיש' וואס מ'האט געקויפט פונעם פעדלער האט נישט געטויגט, ער האט זיך לכאורה פארטוישט מיט א צווייטע סארט תבלין, אדער איז נישט געווען גוטע פטיש. פאדערט מען פונעם פעדלער צו באצאלן די טייג און באשטאנדטיילן וואס איז קאליע געווארן דורך אים.

דער מהרש"ם איז מאריך אין דעם, און ער זאגט כמה צדדים לכאן ולכאן, און ער וויל יא נוטה זיין אז מ'קען יא פטר'ן דעם פעדלער פון

באצאלן. אבער ס׳איז דא צוויי נקודות, וואסביידע נקודות איז ביי אונזער מעשה נישט שייך.

איין נקודה זאגט ער, די באקאנטע גמרא אז ווען א מענטש געט איבער א גחלת, אן אפענע פייער, אין די האנט פון א חרש שוטה וקטן, וואס ס׳איז קלאר אז זיי גייען נעמען דאס פייער און פארברענען זאכן, קען מען מחייב זיין דעם משלח צו באצאלן.

דארטן, זאגט דער מהרש״ם, איז אן ענין פון שאט נפש, ס׳איז א מורא׳דיגע פארנאכלעסיגקייט און פשיעה פונעם מענטש, ממילא קען מען מחייב זיין, אבער ביי אזא מעשה וואס די פרוי האט געקויפט פונעם פעדלער א געוויסע סארט געווירץ, וואלט די פרוי געדארפט בודק זיין צי ס׳איז גוט און ס׳איז טאקע די סארט וואס זי דארף. ממילא קען מען נישט מחייב זיין דעם פעדלער צו באצאלן.

אבער ביי אונזער מעשה, וואס מ׳האט פריער געשמועסט, אז ס׳איז בכלל נישט דער סדר היינטיגע צייטן צו גיין בודק זיין יעדן פעקל צי דער אינהאלט איז טאקע דאס וואס שטייט אויפ׳ן פעקל, ווייל אלעס ווערט גוט געפעקעלט, און עס מאכט זיך כמעט נישט קיין טעותים, ממילא קומט נישט אריין די טענה פונעם מהרש״ם, און עס איז אסאך מער דומה צו די מעשה פון א גחלת ביד חרש שוטה וקטן.

אוודאי איז קיינער נישט חושש דעם באלעבאס פון די פעקטארי אז ער געמאכט א פעולה בשאט נפש, אבער ס׳איז זיכער אז די טענה אז דער לוקח וואלט געדארפט בודק זיין פאר׳ן נוצן די תבלין, איז נישטא.

ביי אונזער מעשה איז אנדערש

נאך א נקודה זאגט דער מהרש״ם, נאך א סיבה פארוואס ביי זיין מעשה קען מען נישט מחייב זיין, ווייל ס׳איז יתכן אז דער קלקול איז נישט געקומען ווייל ס׳איז געווען אן אנדער סארט תבלין, נאר פשוט ווייל עפעס האט נישט געטויגט, און ס׳מאכט זיך אמאל אז א געבעקס קומט נישט ארויס געראטן.

איז זעלבסט פארשטענדליך אז ביי אונזער מעשה איז דאס נישט קיין טענה, אפילו דער מוכר איז אויך מודה אז דא איז געשען א טעות מצידו, און דער קלקול איז אוודאי וועגן זיין טעות, איז ווייטער נישט דא א סברא צו פטר׳ן פון באצאלן.

ממילא, הגם כמה וכמה רבנים און בעלי מחברים היינט וויל יא פארן אויף א מהלך אז מ׳קען נישט מחייב זיין דעם באלעבאס פון די פעקטארי צו באצאלן, אבער לענ״ד, געבויט אויף די ווערטער פון די פוסקים, קען מען מעיקר הדין יא מחייב זיין דעם באלעבאס וואס האט געמאכט דעם טעות, צו באצאלן.

צווישן דעם באלעבאס מיט די ארבייטער

הגם מ׳האט שוין פריער דערמאנט ברמיזה, אז נישט דער באלעבאס האט געמאכט דעם טעות, נאר זיינע ארבייטער, האמיר שוין אבער גערעדט ביי א פריערדיגן שיעור, אז ווען א מענטש האט א געוויסע סארט ביזנעס, און אונטער זיך האט ער ארבייטער, איז עס זיין תפקיד צו נעמען די אחריות אז אלע ארבייטער זאלן מאכן זייער תפקיד בשלימות, און אז אפילו איין ארבייטער האט געמאכט א טעות, איז עס ׳זיין׳ טעות, און ער איז מחויב צוצושטעלן אלע הפסדים. אז ער וויל קען ער רופן זיין ארבייטער צו דין תורה, אבער כלפי דעם לוקח איז דער באלעבאס מחויב צו באצאלן.

ממילא איז מעיקר הדין קען מען יא מחייב זיין דעם באלעבאס צו באצאלן נישט נאר די עצם זאלץ און צוקער, וואס איז פשוט געווען א ׳מקח טעות׳, איז פשוט אז מ׳דארף צוריקגעבן דאס געלט וויפיל די לוקחים האבן געגעבן, אבער בנוסף צו דעם איז דא א שטארקער צד אז מ׳קען אויך מחייב זיין דעם באלעבאס פון די פעקטארי צו באצאלן אויכעט אלע הפסדים וואס די לוקחים האבן געהאט, פארשטייט זיך באופן וואס זיי האבן הוכחות פון די שאדנס וואס זיי האבן געהאט ביי די און די מאכלים.

דאס צו מ׳קען אויך מחייב זיין צו באצאלן די שכר פעולה פון די אלע ארבייטער, וואס יעצט האט מען גארנישט פון זייער ארבעט די לעצטע טאג-צוויי, דאס איז שוין א ווייטע גרמא, וואס איז שווער צו זאגן אז מ׳איז מחויב צו באצאלן.

טעות פונעם גבאי

נאך אן אינטערעסאנטע שאלה דורך הרה"ג ר' שמואל יהודה שליט"א:

אין א געוויסע שול אין בארא פארק, דעם ערשטן טאג שבועות פאר'ן ליינען האט דער גבאי פארקויפט די עליות, און ער האט זיך נישט געכאפט אז די קריאה פון די 'עשרת הדברות' איז 'רביעי', ער האט געמיינט אז ס'איז חמישי, האט ער פארקויפט די עליות געהעריג, כהן, לוי, שלישי, רביעי, פאר קלענערע נומערן, און ווען ס'איז געקומען צו חמישי האט ער אויסגערופן "חמישי - עשרת הדברות, 200 דאלאר" און ס'איז געווארן פארקויפט פאר 400 דאלאר.

נאכ'ן ענדיגן פארקויפן האט זיך ארויסגעשטעלט דער טעות, און דער וואס האט געקויפט רביעי טענה'ט אז ער וויל בלייבן מיט די עלי', וואס איז עשרת הדברות, אפילו ער האט עס געקויפט נאר פאר 70 דאלאר, אבער דער וואס האט געקויפט חמישי טענה'ט, אז ער וויל נישט צאלן קיין 400 דאלאר ווען ער באקומט נישט די עשרת הדברות.

די תשובה אויף דעם איז אזוי. מ'האט גערעדט ביי פריערדיגן שמועס שוין, ס'איז א גרויסער מדובר אין די אחרונים, וואס איז דער גדר ווען א מענטש קויפט אן עלי', אדער יעדע זאך וואס ער קויפט און ער איז זיך מתחייב צו געבן פאר צדקה, האט ער א געוויסער 'קנין' אין דעם, אדער ס'איז נאר אן ענין פון א 'נדר'.

אפגערעדט לויט דעם מהלך אז ער האט געקויפט גארנישט, ס'איז א דבר שאין בו ממש, א דבר שלא בא לעולם, סך הכל געט דער ביהמ"ד פאר אים א געוויסע סארט מתנה, אן עלי', לכבוד זיין נדבה, איז פשוט אז דער וואס האט געקויפט רביעי האט נישט קיין שום טענה, דער ביהמ"ד קען אים זאגן, מ'האט א טעות געהאט, אויב ווילסטו צאלן 400 דאלאר איז גוט, און אז נישט גייט עס פאר'ן קונה פון חמישי, וואס איז יא גרייט צו צאלן 400 דאלאר.

אבער אפילו לויט די שיטה אז דער וואס קויפט אן עלי', האט באמת'דיג געקויפט א קנין, איז דאך קלאר אז ביי אונזער פאל א ריכטיגער "מקח טעות". הגם אונז האמיר שוין אמאל געשמועסט פון דעם, אז א מענטש וואס מאכט א געוויסער תנאי מיט א צווייטן, דארף עס זיין א ריכטיגער תנאי, א תנאי כפול, און אז נישט עס איז דברים שבלב, און ס'איז נישט מחייב.

ממילא וויבאלד ס'איז א פשוט'ע זאך אז דער גבאי אין דעם ביהמ"ד פארקויפט יעדעס יאר די עלי' פון עשרת הדברות, און ער זאגט קלאר אז די עלי' פארקויפט זיך פאר אסאך טייערער, נאר יעצט האט זיך דער קונה ארויפגעכאפט אויפ'ן טעות, און ער וויל בלייבן מיט דעם, איז קלאר אז ס'איז "כאילו התנה" אז ער פארקויפט רביעי פאר ביליג, ווייל ער האט נישט געכאפט אז ס'איז די עשרת הדברות, והא ראי', א מינוט שפעטער האט ער פארקויפט חמישי פאר טייער, און ער האט קלאר אויסגעשמועסט, פארוואס איז עס טייער? ווייל ס'איז די עשרת הדברות.

ממילא אפילו כ'וועל זאגן אז ס'איז א ריכטיגער מקח, איז עס אבער א מקח טעות, און דער מהלך עפ"י תורה דארף זיין אז די צוויי זאלן זיך אויפטוישן זייערע עליות.

בכל ביתי נאמן הוא

אריינבליק אין די ראלע פון א

משב"ק

פונעם וועכנטליכן "נ"ך שיעור" אויף 'איגוד יושבי אהל' דורך

הרה"ג ר' **לוי יצחק האניג** שליט"א

פר' במדבר תשפ"ה

האט אינזין יעדן טאג ביי תהילים...

שנת ג' אלפים מ"ח.

שלום עליכם איצטער, לאמיר הערצליך באגריסן איינער פון וועם מ'וועט רעדן אין די קומענדיגע שיעורים, און יעצט וועלן מיר זיך באקענען מיט אים צום ערשטן מאל, שלום עליכם פאר'ן משב"ק: ר' גיחזי.

כי השוחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים. אויב איז ער איינער וואס נעמט שוחד, איז ער דאך נישט קיין 'צדיק'? פרעגט דער הייליגער ישמח משה. נאר חלילה דער צדיק נעמט שוחד, א הוה אמינא אז ער גייט נעמען שוחד, נאר דער גבאי נעמט... און דאס נעבעך איז שוין מסלף דעם צדיק אליינס.

און דאס איז שוין אן אלטע גזירה, פלעגן די רבי"ס זאגן, אז "סביב רשעים יתהלכון", ארום א צדיק דרייען זיך גיחזי'ס. אזוי איז דער רצון ה'.

ווי האט געזאגט א איד, שעות אויף שעות האט ער געווארט אריינצוגיין צום רבי'ן, דער גבאי דארטן האט באשלאסן מאיזה סיבה שהוא אז דער איד גייט היינט נישט ליינען קרי"ש שעל המטה. דער איד זעט ס'נעמט נישט קיין עק, רופט ער זיך אן צום גבאי'ן "איך פארשטיי נישט, יעדן טאג ביי תהילים האב איך דיר אינזין, און דאס טוסטו צו מיר?"

"אזוי?!"

בדרך נס איז ביז קורצע מינוטן דער רבי פלוצלונג געווארן עוועליבעל, און דער איד זעט זיך פלוצלונג ביים רבי'ן אין שטוב. ווען דער איד קומט ארויס פרעגט אים דער גבאי, ער האט נאך אלץ נישט געקענט קומען צו זיך, "ממש אזוי?! יעדן טאג ביי תהילים?"

זאגט אים דער איד, אוודאי, יעדן טאג, ביים יהי רצון ווען כ'זאג "להכרית כל החוחים והקוצים הסובבים את השושנה העליונה" וועם מיינסטו האב איך אינזין?...

סגולה לאריכות ימים

צדיקים האבן אויך געהאט אנדערע ענינים מיט דעם. געטס נאר א קוק דער צבי לצדיק, דער הייליגער בלאזשוב׳ער רב, זיין גבאי "גימפל", ציפקע צרות האט ער אויסגעטיילט סיי פאר׳ן עולם און סיי פאר׳ן רבי׳ן אליינס. ווען מ׳האט שוין ממש נישט געקענט אויסהאלטן, האבן זיך צאמגענומען עטליכע חשובי העם און אריין צום רבי׳ן "רבי, גענוג איז גענוג, גימפל דארף פליען!"

רופט זיך אן דער רבי "עטץ פארגינטס מיר נישט לעבן? אלע מיינע געשוויסטער זענען אוועק יונגערהייט, איך האב מיך גענומען א גימפל, ער זאל מיר געבן א חיים טובים, און וועגן דעם לעב איך". און דער בלאזשובער רב האט טאקע מאריך ימים געווען.

נישט אלעמאל האבן זיי זיך באהאלטן אונטער אזעלכע גימפלעך גיחזי׳ס, אמאל איז דאס געווען אזעלכע וואס זענען נישט דוקא בארימט געווען אלס די 10 קלוגסטע אידן אין ביהמ"ד, א שטייגער ווי "יושע בהמה" בים הייליגן ראפשיצער, וואס ער האט געהאט א ספעציעלן צוגאנג צו זיינע גבאים, און סוף ימיו האט ער זיי אלע פארשיקט, "כ׳האב שוין נישט קיין כח זיי צו באדינען"... האט ער געזאגט.

"פרץ" דעם רבי שלום קאמינקער׳ס גבאי, איז אויך געווען א זאך פאר זיך. דעם הייליגן צאנזער רב׳ס גבאי "רפאל", גאר אן ערליכער געווען, אבער אויך א תמימות׳דיגער. "חלבנא" ביים הייליגן טשערנאבלער. און נאכדעם זענען דא די גיחזי׳ס, די גימפלער.

די הייליגע גבאים

און חלילה, די משבקי"ם וואס הערן דעם שיעור, נישט אלע גבאים זענען גיחזי׳ס, און נישט אלע זענען חלבנא׳ס. למשל די 3 הייליגע צדיקים, וואס נאכדעם נתפרסם שמם בכל העולם, און זיי זענען קודם געווען פשוט׳ע משבקי"ם.

דאס האט זיך אייגנטליך אנגעהויבן נאך גאר פרי אין אונזער היסטאריע. אליעזר עבד אברהם, יהושע בן נון, דער הייליגער נביא אלישע. און ווען ס׳איז געקומען צו אונזערע הייליגע רבי׳ס, דער הייליגער מאור ושמש, חוץ פון זיין א תלמיד מובהק פונעם הייליגן רבי ר׳ אלימלך, איז ער אויך געווען א שטיקל משמש.

אבער בעיקר זענען געווען 3 אפיציעלע משבקי"ם, וואס זענען נאכדעם מפורסם געווארן אלס איינע פון די גרעסטע ביי כלל ישראל. און דאס איז דער גרויסער רבי הערש הכהן מרימנוב׳ער, א פשוט׳ער משב"ק ביי זיין רבי׳ן, רבי ר׳ מענדלע, פון דארט האט ער געצויגן זיינע אלע הייליגע מדריגות אין די שפעטערע יארן. מעג מען דאס געדענקען ווען מ׳צוקאקט זיך אין זיין פייערדיגע ׳אהבה רבה׳ אי"ה די קומענדיגע וואך.

רבי הערש טאמאשוב׳ער, דעם קאצקער׳ס גבאי, א גרויסער מענטש פאר זיך איז ער געווען, א רבי.

רבי ישעי׳לע קערעסטירער, רבי הערשעלע ליסקער׳ס גבאי, "ישעי׳ ב"ר משה שהיה משמש בקודש אצל הרה"צ מליסקא זצ"ל" פלעגט ער זיך אייביג אונטערשרייבן אויף זיינע אלע

בריוון.

א גבאי א שטיק רבי

אזוי זענען געווען געגוג ערליכע גבאים וואס די רבי׳ס האבן מיט זיי שטאלצירט, צווישן זיי אונזער רבי. די וועלט זאגט א ווערטל, האט דער רבי געזאגט, אז דריי מענטשן קענען נישט זיין קיין חסידים, א) א ירושלימ׳ער, ב) א גבאי, ג) און א קרוב משפחה, אבער מיין גבאי ר׳ פייביש אשכנזי האט אלעס אפגעפרעגט, זייענדיג א ירושלימ׳ער, א קרוב, און א גבאי, און אויך א געטרייער חסיד.

האב איך אליינס זוכה געווען צו קענען אזא דמות, א גבאי וואס איז אליינס געווען א רבי, מ׳ווייסט אויף צו זאגן גרויסע זאכן, און דאס איז געווען רבי יקותיאל ווייס ז״ל. האב איך שוין אמאל געזאגט, אז מיין רבי, רבי הערשעלע ספינקער האט מיר אמאל געזאגט ״דו פארסט אויף סקווירא אויף שבת, דארט איז דא אסאך עלטערע אידן, זאלסט זיך מיט זיי באקענען״, און רבי יקותיאל איז געווען איינע פון די אידן מיט וועם כ׳האב זיך באקענט.

ער איז געווען דעם סקולענער רבי׳ן בעל נועם אליעזר׳ס גבאי. דאס גבאות איז געלאפן בירושה ביי זיי. זיין זיידע רבי נטע ווייס ז״ל איז געווען גבאי ביים הייליגן קאסאנער רב, דער בעל היארצייט היינט, דער בעל אור מלא הי״ד. אזוי ווי אים איז געווען זיין אייניקל רבי יקותיאל, א פייערדיגער איד.

צוריק צו די קאמוניסטן

פון די אנדערע זייט זענען יא געווען אזעלכע גיחזי׳ס. זאלסטו אוודאי פרעגן איבער די גיחזי׳ס וואס זענען געווען ביים ריבניצער רבי, פלעגט מיר רבי אברהם קאהן ז״ל זאגן. אויף איינער פון זיי האט זיך דער ריבניצער רבי אויסגעדרוקט פאר ר׳ אברהם ״רעדן רעדט ער ווי א תם, און שטויסן שטויסט ער ווי א מועד״.

דעם צדיק האט עס ממש געשטערט פון זיין עבודת ה׳, אין א געוויסע תקופה האט ער זיך אפילו נאכגעפרעגט צי ער קען זיך אפשר צוריקזען אונטער די קאמוניסטן אין רוסלאנד?... אזוי ווייט האט ער געליטן פון זיינע גיחזי׳ס, חוחים וקוצים הסובבים את השושנה.

אבער ווי זאגט די וועלט, נישט יעדער רבי איז אלישע, אבער יעדער גבאי האט אין זיך עפעס א ניצוץ פון גיחזי. דער בית ישראל, ווען ער האט אמאל געהאט אויסצושטיין פון א געוויסן גבאי ביי א רבי, האט ער געזאגט ״יעדער גבאי האט א ניצוץ פון גיחזי, און גיחזי אליינס, האט א ניצוץ פון דעם גבאי״...

״א ספעציעלע שטוהל איז דא אין גן עדן״ האט דער הייליגער צאנזער רב געזאגט ״פאר די גבאים, מ׳ווארט אבער נאך מ׳זאל אראפנעמען די שטויב דערפון״...

דארף אמאל זיין א 'רשע'

גיחזי, וויל די גמרא וויסן אין סנהדרין, וואס איז רבוש״ע אזוי געפערליך מיט דעם גיחזי? ״חוטא ומחטיא את הרבים״.

צו פארשטיין ווי אזוי גיחזי איז צוגעקומען צו זיין אזא גיחזי, און צו אריינגיין אין אזא בכבוד׳דיגע ליסטע פון חוטא ומחטיא את הרבים, דארף מען אביסל באטראכטן, וואס דאס נעמט צו זיין א גבאי ביי אן ערליכער איד.

פרעגט ביי יעדן וואס האט נאר אמאל באדינט א רבי, אן ערליכער איד, דער רבי וואלט מפקיר געווען זיין לעבן פאר א צווייטן איד, זיך געלייגט אונטער׳ן שוועל, טרעטס אויף מיר, נישט שלאפן, נישט עסן, ער איז דא פאר כלל ישראל. פארשטייט אבער דער גבאי אז זיין תפקיד איז, נישט צו לאזן דעם רבי׳ן זיצן דארטן אויפ׳ן שוועל און מ׳זאל אויף אים טרעטן. די קולות וואס ער גייט באקומען פון די קינדער און פון די שטוב מענטשן ״דו האסט אים געלאזט דאס טון?!...״ ער טראגט גאר א גרויסע אחריות.

נעמט אזא איד ווי דער סקולענער רבי ז"ל. פארציילט מיר איינער פון אינעווייניג. ער פלעגט זיין אויף א גאנצע נאכט, ער איז קיינמאל נישט געגאנגען שלאפן פאר ס'איז געווארן טאג. וואוינענדיג נעבן 'שומרי שבת' אין בארא פארק, וואס דארט טוט זיך פאר סוכות, א געהעריגע מארק פון די אמאליגע צייטן.

דער רבי נעמט זיך צו זיינע אידן וואס זענען אויף מיט אים, מ'זאל אים העלפן זיך אנטון, ער וויל ארויסגיין.

וואו גייט מען רבי?

וואס הייסט וואו, איך וויל זיין צוזאמען מיט די אידן ווען זיי קויפן איין פאר יו"ט.

ווייס איך נישט וועלכע מעטאד מ'האט מיט אים גענוצט, אבער זיי האבן פארשטאנען אז ס'איז נישט ממש לפי כבודו אזא זאך, און א גרויסע "בלאי" מיט א גרויסן אלף האבן זיי אים געזאגט, ער גייט נישט ארויס.

און אזוי דארף א גבאי זיין ווי חלילה א 'רשע', סיי צום רבי'ן און סיי צום עולם.

געענדיגט קדושת לוי...

האט מיר דערציילט ידידי ר' שמעון ישראל פריעד, דעם סקולענער רבי'נס גבאי.

דער סקולענער רבי פלעגט זיך נישט לייגן שלאפן פרייטאג צונאכטס אן ענדיגן "קדושת לוי" אויף די פרשה. האמיר זוכה געווען צו זיין ביי זיינע טישן מרישא ועד גמירא, און 'גמירא' מיינט נישט נאכ'ן בענטשן, נאר גמירא מיינט אין דעם פאל נאכ'ן מסדר זיין "היטשעס" פאר אלע 'גמירא אידן', וואס זענען געווען מיט אים ביז'ן סוף טיש, די אידן גייען אהיים אין בארא פארק אין די פריע נאכט שעה'ן, דארף מען זען זיי זאלן נישט וואקן אליינס.

איז דער צדיק געשטאנען און מסדר געווען גרופעס, "לאמיר זען, דו וואקסט ביז 11 און 49, נעם מיט דעם בחור'ל, ער גייט ביז 53" און אזוי ווייטער.

און ווען אלעס איז געווען מסודר, א ברייטע "גוט שבת", בערך 17 מאל, און דערנאך איז ער ארויף צו זיין דירה, און יעצט פאנגט זיך אן "קדושת לוי". ווי נאר ער האט זיך אראפגעזעצט מיט'ן ספר, א גוף וואס שלאפט נישט משבת לשבת, דרימלט ער איין, ער כאפט זיך אויף, נאך אפאר ווערטער, און דרימלט ווייטער איין. דאס איז אזוי אנגעגאנגען ביז'ן דאווענען, און שלאפן וועט מען שוין נישט היינט.

איז ר' שמעון ישראל אנגעקומען, און ער האט גענומען דעם רבי'ן אין די הענט אריין. ער האט זיך אראפגעזעצט מיט אים, מ'גייט מיטלערנען קדושת לוי. מ'הייבט אן לערנען, און דער רבי דרימלט איין. ר' שמעון ישראל ווייזט פאר'ן רבי'ן "רבי, מ'האלט דא, דער קדושת לוי זאגט וכו'", און אזוי פארט עס ווייטער, ביז א שעה צייט איז געווען די גאנצע קדושת לוי אפגעלערנט, און אזוי האט זיך דער צדיק נאך געקענט אביסל אפרוען פרייטאג צונאכטס.

איז ער דאך לכאורה א מחוצף, אבער גאר שטארק האט זיך דער רבי באדאנקט פאר אים יעדע וואך, עקסטער פאר די 'חוצפה'. דער רבי האט מיר אמאל געזאגט "שמעון ישראל איז מיר אזוי געטריי".

דאס פעלט זיך אויס אז מ'האט צו טון מיט אזאנע אידן, אביסל שטארקקייט ווי מ'זאגט, אבער ס'איז לטובתו.

שמאל שהוא

ימין...

האב איך אליין מיטגעהאלטן ביי מורי ורבי, הרב ראזענבלום ז״ל, ראש ישיבת שערי יושר, דער גבאי איז אים געקומען די עלטערע יארן העלפן אנטון די שיך, די רעכטע איז שוין געווען אנגעטון, און הרב ראזענבלום האט זיך געוואלט אנטון די לינקע. זאגט אים דער גבאי "ניין ניין ניין, ס׳איז פון אן אנדערע פאר".

"ס׳איז א לינקע שיך, וואס א נפקא מינא וועלכע פאר?"...

און מ׳רעדט פון א איד, וואס כ׳געדענק נאך אלס בחור, האט מען אים געקענט ארומלויפן אין ישיבה פארקאכט אין לערנען, מיט "צוויי" נעקטייס איז ער געווען אנגעטון... ער האט פשוט נישט געכאפט אז ער האט שוין איינס, אזוי דבוק איז ער געווען אין תורה, באהבתו תשגה בה. איז אים א חילוק די שיך פון אן אנדערע פאר.

ווי אזוי זאגט מען פאר א רבי "העלאו, מ׳טוט נישט אן די רעכטע פון איין פאר, און די לינקע פון אן אנדערע" - צו דעם דארף מען א גבאי ביי אן איש קדוש וואס האט אביסל שטארקקייט, און ס׳איז לטובתו.

און דער זעלבער מיט׳ן עולם, מוז מען אמאל צוגיין מיט א שטארקקייט. וואס געשעט אבער למעשה, יעדער וואס האט א משרה, ווערט ער נאטירליך בא׳גדול׳ט, דער רבי מיינער, הרב ראזענבלום, פלעגט זאגן פאר שבועות, "מ׳גייט ליינען די עשרת הדברות, צו וועם רעדט מען דארט ׳לא תרצח׳? זיי מוחל און פיר נישט אריין

למען אחי ורעי אדברה נא שלום

הנני בזה להזמין ולקרוא בקריאה של חיבה בהזמנה פרטית, את כל אוהבי וידדי וחברי היקרים שיחי׳ ששהיתי אתכם ביחד, בצילא דמהימנותא קדישא של כ״ק מרן אדמו״ר עט״ר שליט״א, וכל דופקי שעריו די בכל אתר ואתר, לבא ולהתעלס באוהבים ביום שמחת לבי וכלולתי בשעטומ״צ.

ובכן לעת כזאת אשר הנני עומד לפני יום הקדוש והנורא יום חופתי בשעטו״מ, כידוע מספרי קודש גודל מעלת יום זה מכובד מכל הימים, והנה קיי״ל שבין אדם לחבריו אינו נתכפר עד שיפייס וירצה את חבירו.

ובפרט מדי עמדי לשרת על משמרת הקודש, ומחמת הלחץ זו הדחק מטירדותי במלאכת הקודש או כשגגה היוצא נכשלתי בפגיעה בכבוד אחרים, על כולן אתחרטנא בהון, והנני בזה לחלות ולבקש בכל לשון של בקשה, נא ונא שכל מי שפגעתי בכבודו או ציערתי באיזה אופן שיהי׳, הן בשוגג הן במזיד, במתכוין ושלא בתמכוין, שיעשה אתי חסד ואמת וימחול לי במחילה גמורה בחסד וברחמים בלב שלם.

וכן אם נתחייבתי לאחד ממון, נא ונא להודיענו ואשלם לו בעז״ה בלי״נ במיטב, או שימחול לי בלב שלם.

ובזכות זה יעזור השי״ת ויעשה גם אתנו חסד ואמת ויקבל את תפילותינו לרחמים ולרצון עדי נזכה במהרה לעוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה ומלכנו בראשינו בב״א.

ועזבאה״ח בברכת אי״ה ביי אייך אויף שמחות
ידידם החתן המצפה לקראת בואכם לשלום
מאיר יצחק פישער, משב״ק

א צווייטן אין א גאז-קאמער, דאס דארפסטו מיר אנווארענען יעצט שבועות צופרי נאך אזא געהויבענע נאכט, ווען דער טלית איז דורכגעווייקט פון מיין פייערדיגע אהבה רבה?"

"נאר" פלעגט ער אונז נאכזאגן פון רבינו יונה, "יעדער מענטש האט ביי זיך א ׳תרצח׳, און איינמאל און נאכאמאל דארף מען אים דערמאנען אז ׳לא׳!"

בריליאנטן

מערקווירדיגע ענינים באמערקט אדער געהערט במשך השבוע

חמץ צווישן 'די אידישע ליכט'...

שיחת קודש צווישן כ"ק אדמו"ר מסקווירא שליט"א מיט'ן פלומעניק כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-אוקנוויין שליט"א, גליון "בחצר הקודש" פר' נשא תשפ"ה:

האדמו"ר מראחמיסטריווקא-אוקנוויין: ביי די מאמע [הרבנית הישישה מראחמיסטריווקא תליט"א לרפו"ש] איז געווען קע"ה א יו"ט. כלפי דער מצב ווען מ'האט איר גענומען אין שפיטאל, איז געווען ממש א 'תחיית המתים'.

האדמו"ר מסקווירא: כ'האב היינט גערעדט מיט איר אויפ'ן טעלפאן. דער עיקר שמחה איז אויף דער עצם זאך ב"ה, אבער חוץ דעם דארף מען קוקן ווי ווייט ס'איז פון וואס די דאקטוירים האבן געהאלטן...

האדמו"ר מראחמיסטריווקא-אוקנוויין: זיי האבן איר דאך געוואלט ח"ו... זיי האבן געזאגט אז "ס'איז נישטא וואס צו טון", ממש גארנישט!

האדמו"ר מסקווירא: ווען כ'בין געווען ביי איר דארט אין שפיטאל, האב איך געזאגט פאר די דאקטוירים אז "זיי זאלן אויפהערן צו קוקן אויפ'ן בוירט סערטיפעקיט"...

איינער פון די הויפט דאקטוירים דארט איז ארויסגעלאפן אינמיטן, און כ'האב שפעטער איבערגעפרעגט וואס ער האט געזאגט - כ'האב געוואלט הערן. ער האט געזאגט אז: "ער האט נישט קיין צייט צו פארברענגען סתם אין די וועלט אריין, ער האט שוין געזאגט וואס ער האט צו זאגן און דאס איבריגע איז גארנישט. אויף אן אינפעקציע איז דא עצות, אבער ס'איז נישט קיין אינפעקשן - און אויב ס'איז נישט קיין אינפעקשן איז נישטא וואס צו טון".

און למעשה ב"ה וויאזוי זי איז יעצט חסדי ה' קע"ה!

האדמו"ר מראחמיסטריווקא-אוקנוויין: דער מוח איז קע"ה אזוי קלאר. יעצט פסח איז זי געווען אזוי פרייליך אז מ'האט צומאלן מצות און זי האט געגעסן די כזיתים, און א שטיקעלע מרור. זי האט נישט געוואלט נאכלאזן: זי וויל א שטיקעלע מרור!

האדמו"ר מסקווירא: מ'האט מיר נאכגעזאגט אז זי האט געדארפט עפעס ארויפלייגן און זי האט געזוכט א 'גזאלעטע' שמאטע!.. און שפעטער האט זי זיך געזארגט: וואו וועט מען לייגן די גזאלעטע שמאטע? מ'זאל עס לייגן אויף א ברעט...

האדמו"ר מראחמיסטריווקא-אוקנוויין: דאס איז ביי איר מעשים בכל יום. ביים פסח'דיג מאכן איז דא עפעס א שאפע אויבן וואו ס'ליגן אסאך אלטע 'אידישע ליכט' פון יארן צוריק, און מ'האט עס נישט געהאלטן ביים פסח'דיג מאכן ווייל מ'האט עס נישט צוגערירט דורכ'ן יאר.

ווען זי האט געזען אז מ'שפילט זיך ארום מיט איר, האט זי אליין אנגערופן די פרוי וואס אונז האבן אפגעזאגט: "קום צוריק ווייל מ'דארף נאך פסח'דיג מאכן". זי ווייסט וואס זי וויל, און אז זי האט איר צוריקגערופן איז זי שוין געבליבן דארט... זי האט געהייסן אלעס אראפנעמען און פסח'דיג מאכן!

כ'האב איר געפרעגט: מאמי, פארוואס דארף מען עס אראפנעמען? מ'האט דאך עס נישט געעפנט א גאנץ יאר?

זאגט זי: "די קוויטן וואס איך גיב פאר יום כיפור ליגט אויבן אין יענע שאפע, האט מען יא געעפנט די שאפע!"...

האדמו"ר מסקווירא: און ערב יום כיפור האט מען דעמאלט אריינגעברענגט חמץ אהין...

האדמו"ר מראחמיסטריווקא -אוקנווין: די לופט האט עפעס אריינגעבלאזן חמץ... ס'איז נישטא קיין תירוצים: אלעס האט געדארפט ווערן אראפגענומען, פסח'דיג געמאכט און צוריקגעלייגט! אז מ'שפילט זיך ארום מיט איר האט זי אליין גערופן, זי האט נישט געהאט קיין שום פראבלעם... קע"ה, ס'איז ממש חסדים!

האדמו"ר מסקווירא: איי, געלויבט דער אויבירשטער, מ'דארף טאקע דאנקען דעם אויבערשטן. יודו לה' חסדו, דאס איז משפיע 'ונפלאותיו לבני אדם' אויף ווייטער אויך. זי געדענקט די נעמען פון מיינע אייניקלעך!

האדמו"ר מראחמיסטריווקא-אוקנווין: דינסטאג איז מיין טאג וואס כ' גיי צו איר. האט איינע פון די אייניקלעך געזאגט אז ר' נפתלי מיכל, דער איידעם ביי ר' ארי' לייביש טייטלבוים, איז געווען דארט אויף די ערשטע טעג יו"ט, און זי האט געזען אז באבי פריידט זיך מער שטארק מיט דעם אייניקל, זי האט נישט אויפגעהערט זיך צו טשאטשקענען מיט דעם. וואס גייט פאר? האט זי געלאכט: "אה, דאס איז דעם ברודער'ס אור אור אייניקל!"...

דאס איז עפעס גאר אן אנדערע דערהער... דער אויבערשטער זאל העלפן נאר געזונטערהייט.

האדמו"ר מסקווירא: כ'האב איר געזאגט היינט אז זי האט א זכות, ווייל מיינע אייניקלעך רייסן זיך צו פארן צו איר - ווייל זי ברענגט זיי אריין א שמחה! כ'האב איר געזאגט: אפשר קען זיין אז זיי שטרענגען איר איבער, דאס ווייס איך נישט - זאגט זי: ניין, זיי שטרענגען נישט איבער!...

דער חזון איש מיט'ן טלית

הרה"ג ר' אלעזר ניסן רובין שליט"א אין זיין טעגליכן שיעור, ג' בהעלותך תשפ"ה:

פאר מ'גייט בויען מסקנות, ובפרט ווען מ'רעדט להלכה, כ'האב א ראי' אז ס'איז געווען אזוי און אזוי. אין למדין מפי מעשה, ווילאנג ביזט נישט מברר א זאך לאמיתו, קען מען נישט בויען דערויף.

אזויפיל זאכן קענען געשען און דאס איז נוגע בכלל מדת האמת, ווען מ'פארציילט א מעשה, סיפורי צדיקים, איז נישט קיין מצוה מגזים צו זיין, אריינצולייגן זאכן, לייג נישט צו, נעם נישט אוועק.

אין די וועלט איז דא אן אויסדרוק "עס איז געוואקסן א בארד צו די מעשה". זענען גוטע אידן מסביר, באמת איז נישט געוואקסן א 'בארד', נאר יעדער האט צוגעלייגט איין 'האר', און פון דעם איז געווארן א גאנצע בארד...

ספר
חזון איש
על הרמב"ם
ביאורים חדושים והערות
שנלקטו ונאספו מספרי חזון איש
עם הוספות מכת"י
חלק ראשון:
מדע – קרבנות

לייג נישט צו קיין האר, לאז עס אריגינעל, אזוי ווי ס'איז.

ס'איז געקומען אמאל א תלמיד חכם

צום חזון איש, ער האט געדאווענט ביי אים פרייטאג צונאכטס, און ער האט געזען אז ער גייט א טלית. ס׳איז דא פלעצער וואו דער גאנצער עולם גייט מיט א טלית פרייטאג צונאכטס, אין ירושלים, אבער ס׳איז אים געווען א חידוש אז דער חזון איש גייט אזוי.

נאך שבת האט דער ת״ח געשריבן א גאנצן בירור פון ראשונים און ספרי הפוסקים, ער האט געוואלט אויפבויען דעם ׳שיטת חזון איש׳, אז מ׳דארף גיין מיט א טלית פרייטאג צונאכטס. ער האט עס געברענגט צום חזו״א און ער איז געווען זיכער אז ער וועט הנאה האבן, אז הגם אין בני ברק איז דאס נישט דער מנהג, דער חזון איש טוט א מנהג יחידאה, איז דא שיינע מקורות פון ראשונים ופוסקים אויף דעם.

דער חזון איש קוקט עס דורך, און ער צושמייכלט זיך, ״עס האט גארנישט מיט מיר די גאנצע זאך״... זאגט ער. וואס הייסט? ״איך דאווען נישט קיינמאל מיט א טלית פרייטאג צונאכטס, נאר די וואך בין איך געקומען אין שול, און א פייגל האט שמוציג געמאכט מיין הוט, מיט אזא הוט קען מען שוין נישט דאווענען, אן א הוט קען מען אויך נישט דאווענען, האב איך געזוכט וואס קען איך טון? האב איך געטראפן א טלית אין ביהמ״ד, האב איך דאס אנגעטון...״

יישר כח פייגל, ס׳איז שוין דא א בירור, א ׳מנהג חזון איש׳. ווען ער ברענגט ווען נישט דעם בירור צום חזון איש וואלט שוין היינט געווען קובצים און ספרים איבער׳ן מנהג חזון איש, אנטשולדיגט, דער ׳מנהג פייגל׳...

אמאל פשוט פון דערגיין פאקטן וועסטו זען דעם אמת לאמיתו, מ׳דארף זיך נאר אביסל מער אינטערעסירן, מ׳דארף זיין א מבקש את האמת.

איינער פון די פריערדיגע גדולים האט געזאגט, מ׳האט אים למעשה נישט געפאלגט, אז ער וויל נישט מ׳זאל ארויסגעבן א ספר פון אים, זיינע תולדות, ביאגראפיע. האט ער געזאגט, ער זעט אמאל תולדות פון גרויסע מענטשן ״דריי פערטל וואס שטייט דארט איז שקר, און די אנדערע פערטל וואס איז אמת, איז מלא גוזמא״...

כך הוא דרכה של עולם, אבער דער עיקר איז, מ׳זוכט אביסל דעם אמת, און מ׳זוכט מברר צו זיין א זאך, איז נישט קיין מצוה צוצולייגן. יא, אז מ׳זאגט א גוטווארט א איד, שטייט אז מ׳מעג אבער מגזים זיין, אבער ווען ס׳קומט צו בירור, בירור אין השקפה, וואס האט ער געזאגט און וואס האט ער נישט געזאגט, אמאל א ליגנט מוז נישט זיין בקום ועשה, נאר בשב ואל תעשה, מ׳שניידט נאר אויס פון אנפאנג און פון סוף.

אויף דעם זאגט מען כל דיין שדן דין ״אמת לאמיתו״, עס איז נישט גענוג נאר ׳אמת׳, נאר ער איז א מבקש האמת, אמת לאמיתו.

אכן נודע הדבר

הרה״ג ר׳ אהרן שמואל פאדווא שליט״א ראה״כ סאטמאר ב״פ אין א שמועס לכבוד שבועות תשפ״ה:

כ׳האב געהערט א מעשה פון א איד, לאמיר אים דא רופן מענדל, וואס האט מיך ממש איבערגענומען.

ווען ער איז געווען אין ישיבה האט איך געהאט א חבר, לאמיר אים דא רופן מרדכי, איז געווען א וואוילער ערליכער בחור, אבער מער באלעבאטיש, זיין טאטע איז געווען א גרויסער עושר, און ער אליינס, מענדל, איז מער פון א תורה׳דיגע שטוב.

זיי האבן צוזאמען געלערנט אין ישיבה, ביידע האבן חתונה געהאט, צוזאמען געלערנט אין כולל. נאך אפאר יאר, מענדל האט געדארפט עפעס טון פאר פרנסה, איז ער אריין דין תורה-לייען, געווארן א מרביץ תורה פאר בחורים, שפעטער געווארן א ראש ישיבה.

זיין חבר מאטי האט זיך אויך ארויסגעלאזט זוכן פרנסה, און פארשטייט זיך ער האט ארומגעקוקט אינעם עולם המסחר, און ער האט געזוכט א פאסיגע דזשאב.

מענדל זיך האט געוואונדערט, זיין טאטע האט דאך א ריזיגע ביזנעס, קען ער אים נישט געבן א מכובד׳דיגע דזשאב? אבער ער פרעגט נישט קיין קשיות. מאטי האט געזוכט א שטיק צייט ביז ענדליך ער האט געטראפן א דזשאב.

איין טאג, די טעלעפאן קלינגט ביי מענדל, העלאו, דער חבר מאטי קאלט. וואס גייט פאר?

"איך שפיר מענדל אז כ׳דארף חיזוק אינעם ענין פון קביעת עתים לתורה, כ׳דארף א גוטער חברותא, כ׳בין גרייט אפילו צו באצאלן, אפשר ביזטו גרייט צו לערנען מיט מיר, אדער א צווייטער". זאגט אים מענדל, פיין, איך וועל לערנען מיט דיר. כ׳קום אהיים יעדע נאכט פון ישיבה 7 אזייגער, פון 9 ביז 10 איז א גוטע צייט.

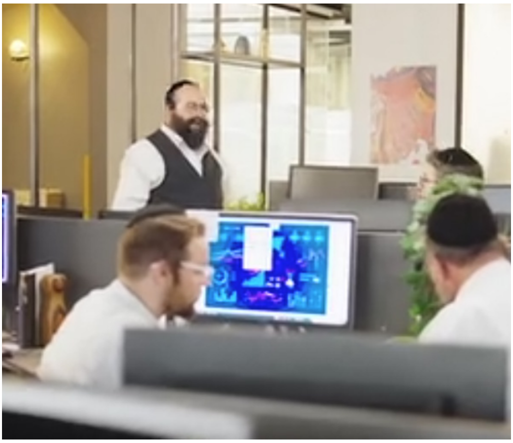

זאגט אים מאטי, ניין. איך ארבעט אין א ווערהאוז, כ׳מענעדזש גוים, אסאך מאל מאכט זיך דער גוי קומט נישט אריין, יענער גוי קומט נישט אריין, איך דארף אליינס שלעפן שווערע באקסעס, איך קום אהיים אויסגע׳הרג׳עט, איך פאל אריין אין בעט, איך קען מיר נישט קובע זיין צו לערנען ביינאכט, נאר פארטאגס.

"פיין" זאגט מענדל, "זאל זיין פארטאגס".

מענדל לייגט אראפ דעם טעלעפאן, און ער וואונדערט זיך נאכמער, איך פארשטיי נישט, וואו איז דער טאטע? ער קען געבן פאר זיין זון א מכובד׳דיגע פאסטן ביי אים אין דזשאב, און דא ארבעט ער ווי א חמור אין א ווערהאוז, ביטער שווערע פיזישע ארבעט, ער קומט אהיים אויסגעמארדעוועט, וואס איז דאס?!...

ער פרעגט ווייטער נישט קיין קשיות, ער מישט זיך נישט אריין.

די יארן לויפן, און דער מאטי האט אויפגעשטעלט גאר א חשוב׳ע שטוב, זיידענע בחורים איינס-ביי-איינס, לעכטיג. מענדל האט זיך געוואונדערט, וואו קומט צו אים אזעלכע חשוב׳ע קינדער?

איין טאג ביי זייער שיעור פארטאגס, פרעגט אים מאטי, זאג נאר, דו ביזט ראש ישיבה אין יענע ישיבה, דארט איז דא א בחור פלוני, זאג מיר, מה טיבו?

דער בחור, טראכט מענדל, ער איז דאך דער ׳בעסטער בחור׳ אין ישיבה, זיי גייען נישט מסכים זיין זיך משדך צו זיין מאטי, א פשוט׳ער באלעבאס. האט מענדל אים געזאגט אזוי "הער אויס, ער איז א וואוילער בחור, ווען דו וועסט האלטן מער נענטער וועלמיר רעדן".

זאגט מאטי "ניין, יענער איז שוין גרייט צו טון דעם שידוך, איך דארף שוין וויסן".

פארציילט אים מענדל פונקטליך וואס דא גייט פאר "דו ווייסט פון וועלכן בחור דו רעדסט דא, א כלי מפואר, א ירא שמים א בעל מידות, א באמבע פון א בחור, גיי כאפ שוין דעם בחור!"

מענדל קומט אהיים, און ער שטוינט, רבוש"ע, ווי האט מאטי זוכה געווען צו אזא אוצר? זאגט אים זיין רביצין, דו ווייסט וואספארא טאכטער מאטי האט? אן ערליכע טאלאנטפולע, ממש אלע מעלות וואס מ׳קען נאר טרעפן.

פלאי פלאים, דער מענדל קען זיך נישט בארואיגן, ווי קומט צו מאטי אזעלכע קינדער?

איין טאג פארטאגס, מ׳ענדיגט לערנען, פארציילט אים דער חבר מאטי "דו געדענקסט ווען אונז האמיר געלערנט אין כולל, מיין טאטע האט מיר עטליכע מאל געוואלט אריינשלעפן אין ביזנעס, כ׳האב בשום אופן נישט געוואלט! ווייל ס׳איז דא דארט נסיונות אין שמירת ענינים, ס׳איז דא פרויען סעקרעטעריס וואס ארבעטן דארט, ס׳איז דא דארט סקרינס, קאמפיוטערס, כ׳האב בשום אופן נישט געוואלט ארבעטן אין אזא פלאץ, כ׳האב געוואלט ארבעטן נאר אין אזא פלאץ וואו כ׳זע באקסעס א גאנצן טאג, און שווארצע גוים שלעפן באקסעס, איך זע גארנישט".

זאגט מענדל "אכן נודע הדבר, אלעס איז פארענטפערט".

דער יונגערמאן שרייט, איך דארף נישט קיין כבוד, איך דארף נישט קיין געלט, איך דארף א ריינע נשמה, ער קומט אהיים יעדע נאכט פון ארבעט, זיין גוף אויסגעמוטשעט, אבער א ריינע נשמה, א ריינע הארץ, ריינע אויגן, אה, און ער פלאנצט אריין אין שטוב אזויפיל קדושה, אזויפיל טהרה, קומט ארויס אזעלכע שיינע הערליכע לעכטיגע פירות.

די פארגעסענע מעדיצין

הרב ישעי׳ סאקס שליט״א אויף ״עינים״ ליניע, אסרו חג שבועות תשפ״ה:

איך וויל פארציילן א געוואלדיגע השגחה פרטית וואס בדידי הוה עובדא, ס׳האט נישט דוקא מיט ׳עינים׳.

אונז זעמיר געקומען אויף יו״ט שבועות קיין קרית יואל צום סאטמארער רבי׳ן זאל זיין געזונט, און אונז זעמיר שוין ארויסגעקומען פון וויליאמסבורג קיין קרית יואל אויף שבת.

מוצאי שבת האב איך מיך געכאפט אז ס׳איז געבליבן אין שטוב א געוויסע מעדיצין פאר איינעם אין שטוב וואס מ׳האט געדארפט מיטנעמען. כ׳האב געהאט א געשוויסטער וואס איז ארויסגעקומען זונטאג ערב יו״ט, האב איך געקאלט א שכן, כ׳געב אים דעם נומער פונעם טיר, טו מיר א טובה, גיי אריין צו מיר אין הויז און לייג ארויס דעם מעדיצין אויפ׳ן הענטל פונעם טיר, אז מיין געשוויסטער זאל עס טרעפן דארטן אנגעגרייט.

דער שכן מאכט אויף דעם טיר און ער זעט אז ס׳איז ששון ושמחה. וואס גייט פאר? אונז האמיר געהאט אן ערלית וואס האט געררימט פאר שבת, און ס׳איז געבליבן טראפן די פליישיגע קראן. די שטאפער איז געווען אריינגעלייגט, ס׳איז טאקע נאר טראפנס, און פון די אלע טראפנס גאנץ שבת האט דאס וואסער שוין געהאלטן אויף די קאונטערס.

דער שכן האט שנעל אויסגעלאשן דעם סינק, און מיט דעם געראטעוועט פון א געוואלדיגע עגמת נפש, מי יודע וואס וואלט געווען ווען די טראפנס גייען אן נאך דריי טעג.

ועל הכל ה׳ אלקינו אנחנו מודים לך, האב איך געזאגט אז ס׳איז געווען א סיבה פארוואס מיר האבן פארגעסן דעם מעדיצין, ווען מיר וואלטן פארגעסן אן אנדערע זאך וואלט מען נישט אראפגעשיקט איינער זאל עס נעמען, מ׳וואלט זיך אן עצה געגעבן אן דעם, אבער דער גוטער באשעפער האט אונז אנגעגרייט די סיבה, אונז צו ראטעווען פון עגמ״נ.

אם שמוע בישן

פרקי הדרכה און סיפורים פון
אדמורי"ם ורבנים זצ"ל
לעצטנס נתפרסם געווארן

פון א דרשה דורך הגה"ק בעל ברכת שמים מקאשוי זצ"ל, מוצש"ק תרומה שנת תשמ"א בסיום הש"ס בביהמ"ד הגדול סאטמאר וויליאמסבורג (געדרוקט אין גליון "קול קהלתינו" קאשוי, שבועות תשפ"ה).

געווער קעגן די 'פאראיין'

איך געדענק נאך אלס קינד, קאשוי איז נאך געווען דעמאלטס פריי פון די צרה פון ציונות, פון 4 מענטשן איז באשטאנען די גאנצע ציונים אין קאשוי, ביז א קורצע צייט זענען זיי געוואקסן. וואס איז געווען די ערשטע ארבעט זייערע? אויס בתי מדרשות! א פאראיין, מען קומט זיך נישט צוזאם אין בית המדרש, מען מאכט א פאראיין.

איך געדענק אין די תר"צ יארן בין איך איימאל אנגעקומען צו מיין רבי'ן (הגה"ק רבי שאול בראך זצ"ל) דעמאלט האבן שוין געבוזשעוועט די רשעים זיי האבן צוגעכאפט קינדער און בחורים פון די ישיבות, זיי האבן נאך איינגערעדט אז זיי זענען פרום אויך, בין איך ארויפגעקומען צום רבי'ן ז"ל און איך זאג אים אז איך מיין אז מען מוז עפעס טאן, די רשעים רייסן זיך איין איבעראל, אפשר איז דא עפעס א פעולה וואס מיר קענען טאן דאס צו באלאנסירן.

זאגט ער מיר: "וואס קענסטו טאן, אין זייער 'פאראיין' געבן זיי זיך דאך נאך אלע תאוות און אלע יצר הרע'ס, דו קענסט דאס נישט אין דיין בית המדרש אהערשטעלן, דו ווילסט א בית המדרש מיט אלע תאוות? אזוינס האסטו נישט! קענסטו נישט מיט זיי קאנקורירן! אונז האמיר גארנישט נאר די כח פון די הייליגע תורה, דאס איז די וואפן אונזערע, דאס איז אונזער כח, די תורה הקדושה וואס דאס שיצט אונז".

מאך טעגליכע 'קאנפערענצן'...

עס זענען דא אידן וואס זיי קענען זיך אפשפארן אין די ביזנעס פאר 2-3 שעה און זאגן אז יעצט בין איך אויף א 'קאנפערענץ', אין אמעריקע איז דאס א גאנגבארע זאך וואס מ'ענטפערט אויפ'ן טעלעפאן ווען מ'רופט אריין, און מ'קען נישט צוקומען, זאגט אז מ'איז אין א קאנפערענץ.

ער זעצט זיך אראפ ביי די גמרא און ער לערנט, צי א חק וכדומה, ס'געדויערט נישט לאנג, אבער דער עיקר איז אז דער מענטש זאל געדענקען אז ער איז נישט משועבד כל ימיו צו דער ארבעט, ווייל נישט די ארבעט גיבט אים די פרנסה, ווייל סוכ"ס איז ער דאך אין באשעפער'ס האנט, דערפאר איז נישט שייך אז מען זאל זיך אזויפיל פארקויפן פאר די פרנסה.

מען האט אלץ געזוכט פרנסה, משה רבינו האט דאך נישט געטראפן קיין שונא בצע... איז דאך טייטש בעל כרחך אז מען האט אמאל אויך געזוכט דאס געלט, מען האט געמוזט פארדינען, אבער מען האט נישט פארקויפט דערפאר אלעם, אלעס זאל מען אהין געבן פארן געלט? אלעס זאל ווערן דערפאר פריי?

מיט'ן בבא מציעא גמרא קיין אוישוויץ

איך פלעג צו שטוינען וואס עפעס איז געווארן אז דער ווער ס'לערנט שוין, לערנט בלויז גמרא רש"י, ס'איז געווארן אויס גמרא תוס', דאס מיינט די 'אמעריקאנע סטייל', פאר תוס' פעלט שוין אביסל דאס קאפ, גמרא רש"י קען מען אדורך שטופן... פארוואס גמרא רש"י? לערן גמרא תוס', פלאג דיך.

פארפעל נישט קיין איין שיעור, ווען דו האסט א פרייע טאג צי א חאגע להבדיל צי אנדערע וויקעישן, רימפל נישט, דו האסט נישט קיין רשות פונעם רבוש"ע זיך ארומצודרייען מיט די קאר און מאכן סייט-סיאינג צי ווייס איך וואס, זיץ און לערן!

איך בין געווען א אינגערמאן נאך די חתונה, איך האב געהאט א שיעור מיט בעלי בתים אויף שולחן ערוך, און גמרא תוספות האבן די בעלי בתים געלערנט צווישן זיך. ווען עס איז געקומען די ביטערע צייטן זיי האבן שוין נישט געהאט קיין מח, האבן זיי געבעטן אז איך זאל לערנען מיט זיי גמרא תוספות. מיר האבן געלערנט קדשים, ס'איז געווען עטליכע מנינים אידן ביי דעם שיעור.

איז געווען דארטן א אלטער אשכנז'ישער איד, קרוב לבן תשעים, ער איז נאך געווען ביים צאנזער רב, וואס האט זיך אראפגעזעצט ביים שיעור, האב איך פשוט גענומען פון אים א מוסר, ווען ס'איז געקומען צו א תוס' האט ער געטאנצן ממש ביז'ן דאך, אזוי איז ער געווען ביי די ניינציג יאר, און ער איז נישט געווען א רב, נאר א פשוט'ער בעל הבית.

ער איז געגאנגען מיט א גמרא בבא מציעא צו אוישוויץ! (ביי אונז האט מען געפירט צו לובלין נישט מער געדאכט אין תש"ב), א גמרא האט ער געהאט אונטער דעם ארעם.

וויטאגליכע סטאטיסטיק

עס קומען מיר זאגן איידעלע אינגעלייט אז זיי האבן צייטונגען. אינדערהיים האט א סוחר געמוזט אריינקוקן אין א פעיפער ווען ער האט געוואלט עפעס וויסן פון ביזנעס עפעס וכדומה, עס איז נישט געווען דארט קיין שמוץ אזויפיל, אבער היינט א פעיפער, דאס איז דאך לא עלינו, עס איז דאך מטמא במגע ובמשא, אויף דעם מוז מען דאך פירן א מלחמה אז מען זאל עס נישט קויפן און מען זאל עס נישט פארקויפן.

מיט וואס וועלן אונז זיך צושטעלן צו משיח צדקינו, מיטן פעפער אין די האנט? דאס וועט זיין אונזער וואפן? וויאזוי קען דאס

זיין, אידן וואס האבן געלערנט אין ישיבות, אין כוללים, אידן וואס זענען ערליך.

א צווייטע עיכוב וואס איז מעכב תורה איז די שמוציגע ראדיא, זאגט מיר א איד די וואך, א מלמד האט אים געזאגט אז ער האט אדורכגעפרעגט אלע קינדער אין זיין קלאס, צווישן 22 קינדער איז געווען 3 קינדער וואס האבן נישט געהאט קיין ראדיא אין שטוב, אלע אנדערע האבן.

ס'איז נפרץ ביי אונז די מחלה, עס הייסט ווי עס איז געווארן להיתר, איך רעד שוין נישט פון די אלע טעמים וואס איך רעכן דארט אויס אין

ספר פתח האהל, להלכה וואס עס האלט נישט אויס קיין ראדיא.

עס איז מטמטם את הלב, מען קומט אריין אין שבת מען לאזט גראגערן דעם ראדיא, מען קומט אהיים ביינאכט וואס פאר א מנחה מעריב קען מען שוין אוועקשטעלן, וויאזוי איז דאס מעגליך, עס איז נישט קיין מציאות, דאס לאזט נישט לערנען, דאס טוט צוברעכן תורה, שמוץ צוברעכט תורה, מאגאזינען מיט צייטונגען, דאס מאכט חרוב אונזער יוגנט, אונזער שטוב, דאס טאר נישט זיין.

הנסתרות והנגלות לנו ולבנינו

ארויסגעבן אידישע געפילן פאר אונזערע קינדער

דרשה נפלאה דורך המחנך

הרב **פנחס ברייער** שליט"א

ביי מסיבת לטובת כולל וויזשניץ-מאנסי, סיון תשפ"ה

כאכילתכם כן עבודתכם

כ׳וויל רעדן פון א נושא וואס הייסט: ווי אזוי געט מען אריין פאר די קינדער ׳אידישע געפילן׳?

מ׳וועט אפשר קודם דארפן מסביר זיין פארוואס דער נושא איז אזוי וויכטיג.

מיר ווייסן אז אידישקייט איז נישט נאר וואס מען זאל ׳טון׳, ווען מ׳זאל טון. שבת איז נישט נאר הלכות שבת, דאס מעג מען און דאס טאר מען נישט. איך רעד דא פאר א חסיד׳ישן ציבור, ווייסט מען אז שבת איז סאך מער פון דעם.

שבת איז נישט מ׳עסט פיש, נאכדעם יויך, נאך פלייש, נאכדעם קאמפאוט, און נאכדעם זינגט מען די און די זמירות, שבת איז א ׳לופט׳ וואס דארף ווערן אין שטוב, שבת ביי חסידים איז געווען סאך מער פון וואס מ׳טוט יא און וואס מ׳טוט נישט. ס׳איז געווען א געפילישע זאך.

א דאווענען איז נישט נאר מ׳זאגט די און די ווערטער, דא זאגט מען און דא לאזט מען אויס. די זאך אז א מענטש איז נאר אזא מין ראבאטישע מאשין וואס מאכט מצוות, און ס׳פעלט דאס הארץ, פעלט זייער אסאך. איך וועל עס פרובירן אביסל מער צו צונעמען.

ווען א יונגל אדער בחור עסט א מאכל, פילט ער זייער גוט, באַטעמ'ט, ער פילט צי ס'איז זאלציג, שארף אדער זיס, ער 'גלייבט' נישט אז ס'איז שארף, ס'שטייט נישט אין ספרים אז ס'איז שארף, נאר פשוט ער פילט עס.

קען נישט זיין אז ווען ס'קומט צו רוחניות'דיגע זאכן, צום אמת'ן לעבן פון א איד, דארט זענען די געפילן עפעס א זאך וואס ער ווייסט נישט וואס ס'איז. ס'שטייט אין ספרים אז מ'דארף פילן אזוי שבת, און דער משגיח האט נאכגעזאגט א ווארט פונעם רבי'ן ז"ל אז דאס שפירט מען פורים, אבער 'ער' שפירט גארנישט.

וואס געשעט איז, ווען די עוה"ז איז טאפעדיג, און די עוה"ב איז אזעלכע זאכן וואס מען דארף שפירן, אבער ער שפירט עס נישט, טויג נישט דער מצב. אונז דארף מיר זען אז אונזערע קינדער זאלן 'פילן' רוחניות.

עס דארף אריינגיין אין קאפ

יעדער איינער ווייסט וואס דער חסיד יעב"ץ שרייבט אז ווען ס'איז געקומען די נסיונות פון גירוש ספרד, האבן זיך די פרויען סאך מער געהאלטן אין אידישקייט ווי די גרויסע מלומדים.

ווייל א מענטש וואס 'קען' אסאך, איז נאכנישט זיכער אז ער גייט זיין ערליך. ער קען פשוט אסאך. דוקא א פרוי, זאגט ער, וואס זי האט נישט געוואוסט אזוי פיל, אבער זי איז געווען עכט קאנעקטעד צו אידישקייט, האט זיך געהאלטן.

ב"ה כ'גלייב אז יעדער בחור ווייסט היינט ווערטער מיט תורות, ס'קומען דאך ארויס אזויפיל ספרים, גליונות, מעשיות, מ'קען הערן, וויסנשאפט איז דא א ים, מ'דארף אבער זען ווי אזוי די אלע זאכן קומען אן צום הארץ, ס'בלייבט נישט אין קאפ. און כ'וועל זאגן פארוואס.

א זאך וואס גייט אריין נאר אין קאפ, איז דא א זאך "כבולעו כך פולטו".

צוויי ערליי פאנדרעיזערס

כ'וועל זאגן א דוגמא. ס'איז דא צוויי מיני וועגן ווי אזוי מ'גייט נאך געלט. אמאל קלאפן אריין צוויי עסקנים צו א איד, מ'ווייזט אים אז מ'מוז אויפשטעלן א קרן פון א מיליאן דאלאר, אז נישט וועט די משפחה נישט קענען עקזיסטירן, דער מענטש געט וויפיל ער קען, און ער וואונטשט צו אז דער אבי היתומים ודיין אלמנות זאל זיך מרחם זיין, און ער שלאפט גוטביינאכט.

פארוואס? ער מאכט א חשבון אזוי, איך געב הונדערט דאלאר, מסתם זענען דא אידן וואס געבן גרעסערע נתינות, די משפחה שטעלט זיך צו, די קהלה שטייט צו, און דער אבי היתומים ודיין אלמנות, ס'וועט זיין בסדר.

אבער ווי קוקט אויס ווען איינער קלאפט ביים טיר און הייבט אן צו וויינען, ער כאפט נישט צי ער איז געשטארבן צי די ווייב איז געשטארבן, ער כאפט אז 'עפעס' האט פאסירט דא. ער געט אסאך מער. וואס האט פאסירט דא? אז מ'רעדט צום 'שכל', איז דא א שאלה און א תשובה, און מ'קען זיך בארואיגן. אבער ווען מ'רעדט צום 'הארץ', עס גייט אריין אין הארץ, און מ'קען עס נישט אוועקפושן.

כ'האב איינמאל געטראכט, אז דאס איז דער כח פון א אידישן ניגון, מ'קען נעמען טויזנט אידן און מ'זינגט א פרייליכער ניגון, און דער עולם הייבט זיך בשמחה, שפעטער נעמט מען די זעלבע טויזנט אידן און מ'זינגט א ווארעמער ניגון, דער עולם ווערט אזוי ערנסט. כ'גלייב נישט אז מ'קען נעמען טויזנט אידן און זאגן א דרשה, נאך א האלבע שעה זאל דער עולם ווערן בשמחה, און נאך א האלבע שעה שפעטער זאל דער עולם ווערן ערנסט. ס'גייט נישט.

ווייל ווען מ'זאגט תוכן קען זיך א מענטש דינגען, ער זאגט אזוי, אפשר איז עס אנדערש, ס'איז דא אן אנדערע גירסא. אבער ווען מ'זינגט א ניגון גייט עס אריין גראד אין הארץ, קענסט נישט זאגן אז דער ניגון איז נישט, ס'רירט אן א אדער.

אונז דארף מיר רעדן צו די קינדער אין

׳הארץ׳, אז די קינדער זאלן פילן, און אז ס׳וועט אריינגיין אין הארץ, וועט עס מער נישט ארויסגיין.

חסידות לאזט ער נישט אפ

יעדער יונגערמאן דא ווייסט די שפריך-ווארט: ׳אויס איד׳ קען מען ווערן, ׳אויס חסיד׳ קען מען נישט ווערן. ס׳איז דא אויף דעם מעשיות פון יעדע חסידות.

די וועלט פארציילט אז ס׳איז געווען אמאל א בעלזער חסיד וואס האט ל״ע אפגעלאזט אידישקייט, ער האט אמאל געשיקט זיין אייניקל אום פסח קויפן א זעמעלע, און זי האט געקויפט א זעמעלע מיט מאן. האט ער געזאגט "נעבעך זי ווייסט נישט אז אין בעלזא עסט מען נישט פסח קיין מאן". דאס אז מ׳עסט נישט קיין מאן, האט ער געוואוסט, אבער מיט פסח האט ער געהאט וויניגער פראבלעמען.

מ׳פארציילט אז אמאל איז געקומען איינער צום אהבת ישראל, האט ער אים געפרעגט פארוואס ער זעט אים נישט שוין נישט אפאר וואכן ביים דאווענען, וואו ביזטו? ענטפערט ער "רבי, אז כ׳דאווען נישט ביי אייך דאווען איך בכלל נישט, א צווייטן רבי נעם איך נישט"...

פון וואו קומט די זאך אז די חסידות זאל בלייבן שטארק, אבער די אידישקייט זאל ווערן שוואכער. די סיבה איז, ווייל אסאך מאל קען זיין אידישקייט איז אין קאפ, אבער חסידות איז אין הארץ. דאס אז איך בין א חסיד פון דעם רבי׳ן, איז נישט פשט אז כ׳שטיי אין די בוק פון די קהלה, נאר דאס בין ׳איך׳, ס׳איז מיינע געפילן, מיט דעם האב איך געלעבט, דו רעדסט מיט א חסיד פון א געוויסע חסידות, ער קען דיר נישט מסביר זיין וואס איז דער חילוק פון דא און דארט, ס׳איז א געפילישע זאך.

ווען אידישקייט ווערט געפיליש, נישט נאר ווערטער און ידיעות, בלייבט עס, האלט עס. וועגן דעם האט מען געזען תמימות׳דיגע אידן, זיי האבן נישט קיין סאך געוואוסט, אבער זיי האבן געקאכט אין א דאווענען.

יעדער האט די געפילן

און אונזערע קינדער זעען אז אונז האבן געפילן, זיי זעען אז דער טאטע עסט אמאל און ער האט הנאה, ווען מ׳בויט עפעס איבער אינדערהיים אדער ס׳קומט אן א נייע זאך, האט ער א הנאה. זיי מיינען נישט אז דער טאטע האט נישט קיין געפילן, אבער ווען ס׳קומט צו די רוחניות׳דיגע וועלט, שעמט מען זיך צו ווייזן די געפילן.

וויפיל יונגעלייט קענען אהיימקומען אין שטוב און זאגן "קינדער! גוט שבת!" - ער שעמט זיך. און אונז זעמיר וואוילע אידן, איך בין מאמין באמונה שלימה אז יעדער איינער פרובירט לערנען, דאווענען, זיין אפגעהיטן, אבער ווען ס׳קומט צו די רוחניות׳דיגע וועלט, מ׳שעמט זיך, מ׳וויל עס נישט ארויסווייזן.

קינדער קענען אסאך מאל זען אז דער טאטע האט געפילן, אבער נאר געפילן וואס אונז וואלטן נישט געוואלט האבן. ער זעט ווי מ׳האט זיך אמאל גערעגט, ווי מ׳האט זיך אמאל געפרייד, געלאכט. דוקא זאכן וואס מ׳וואלט נישט געוואלט מ׳זאל

זאגן אויף אים ביי די הספד. האסט געוואלט אז אויפ׳ן הספד זאל מען זאגן אדער אויף די מצבה זאל מען אויסקריצן אז דו פלעגסט יעדן שבת נאכמיטאג עסן א גאנצע טאץ מיט פירות. דאס איז נישט קיין עכטע זאכן.

אבער אונז האמיר אזויפיל עכטע אידישע געפילן, נאר מ׳שעמט זיך פון די קינדער.

שטייט אין רבינו יונה, אז דער וועג ווי אזוי מ׳איז מצליח, אז די אידישקייט זאל אריינגיין אין הארץ, עס זאל נישט בלייבן נאר א זאך וואס מען ׳דארף׳ מען ׳מוז׳, איז דא א פשוט׳ע רעצעפט: ״דברים היוצאים מן הלב, נכנסים אל הלב״.

הלואי וואלט געווען א גרינגערע וועג, אלע מענטשן פרעגן, האסט נישט עפעס א גרינגערע עצה?... נישטא.

ער האט דאס קיינמאל נישט דערציילט

מ׳מוז זיך אויפמאכן דאס הארץ, מ׳מוז קענען אהיימקומען אין שטוב און ווייזן פאר אונזערע קינדער אונזערע געפילן. אז דו קאכסט זיך אין שבת, וועסט זיך שעמען די ערשטע צוויי מאל, ס׳איז טאקע נישט בא׳טעמ׳ט, אבער די דריטע מאל וועלן די קינדער געדענקען, אה, ׳דער טאטע׳...

וויפיל מאל קומען ל״ע ביי ניחום אבלים, מענטשן קומען און פארציילן דער טאטע איז געווען אזוי, דער טאטע האט געטון יענץ און דאס, אבער די קינדער האבן קיינמאל נישט געקענט אזא טאטע, זיי וויסן אז דער טאטע האט זיך אמאל גערעגט ווען מ׳האט אים אויפגעוועקט שבת נאכמיטאג, ווער ס׳האט פארלוירן די רעשט פון געשעפט האט חרטה געהאט פארוואס ער איז געבוירן געווארן.

באמת, דער טאטע איז געווען א וואוילער איד, נאר פאר די קינדער האט ער עס קיינמאל נישט געוויזן. ער האט געהאט א חברותא פאר 40 יאר און ער האט נישט פארפעלט קיין טאג; א תפלה בציבור איז געווען ביי אים ביז מסירת נפש; אז ער האט נישט געגומען קיין דאלאר וואס איז נישט זיינס, דאס האט ער קיינמאל נישט דערציילט. אבער די אנדערע געפילן האט מען יא געזען. אזא שאד, דער טאטע דארף עס יא ווייזן פאר די קינדער, עפן דיין הארץ.

אויך ׳הנסתרות׳ לנו ולבנינו

כ׳ווייס אז כ׳זיץ דא צווישן א חסיד׳ישן עולם, גלייך קומט ארויף דאס ווארט פון ״ענוה״. מ׳דארף וויסן אז ס׳איז דא ווארט פון אריה״ק, ״הנסתרות לה׳ אלקינו״, אהבה מיט יראה דאס איז לה׳ אלקינו, קיינער דארף עס נישט וויסן, אבער ״והנגלות״ די מצוות מעשיות, דאס איז ״לנו ולבנינו״. נעם נישט די תפילין אין א גאראדזש, לייגן תפילין אין עפעס א קעלער, די קינדער זאלן זען אז דו מאכסט מצוות מעשיות.

זאגט מען שוין נאך פונעם מיטעלער בעלזער רב, שטייט אויך פון שינאווער רב, אז דאס איז געווען גוט אמאל, אבער היינט דארף זיין ״הנסתרות לנו ולבנינו״, יא, די קינדער דארפן זען אז דער טאטע האט אידישע געפילן, ער האט געהאט א מסכת, קומט ער אהיים אין שטוב ״קינדער, היינט טיילט מען גוטע זאכן, כ׳האב געענדיגט א מסכת!״ - ״משי, אז דו וועסט לערנען, קענסט זיך נישט פארשטעלן וואספארא הנאה כ׳וועל האבן״, אז דו האסט געהאט א גוטן דאווענען, רעד דערפון.

ס׳איז אזוי שווער פאר מענטשן, ווייל מ׳איז אזוי נישט די סארט, אבער דאס איז די זאך, דברים היוצאים מן הלב, נכנסים אל הלב. ווען א טאטע רעדט פון זיין הארץ, גייט עס אריין מער ווי טויזנטער דרשות און ווערטער.

על ׳שקר׳ אני בוכי׳

כ׳וויל דערציילן צוויי מעשיות. ס׳איז געווען א איד אין ארץ ישראל, א גרויסער טוער און עסקן, ״שקר״ זאגט ער נישט, אנדערע זאכן קען ער יא טון...

זאגט ער מיר "פארוואס זאג איך נישט קיין שקר? ווייל איך בין געבוירן צו עלטערן קריג-געשלאגענע, זיי האבן חתונה געהאט נאכאמאל נאך די קריג, כ'האב איינמאל געזאגט שקר, האבן טאטע און מאמע געגומען א תהילים און אנגעהויבן וויינען, ווי אזוי האבן זיי געבוירן נאך די קריג בזיווג שני א יונגל א שקרן. כ'האב געוואלט די ערד זאל מיר איינשלינגען פאר בושה, זיי האבן אזוי געוויינט".

"פנחס" זאגט ער מיר "איך קען נישט זאגן קיין שקר".

יעצט, זיין טאטע האט אים קיינמאל נישט מסביר געווען די הלכות פון שקר, אין לומדות טוט זיך אין די ראשונים וועגן די לאוו פון מדבר שקר תרחק, ס'איז נישט קלאר די הגדרה. זיין טאטע איז געווען א פשוט'ער אונגארישער איד, כ'האב געקענט זיין טאטע, ער האט נישט געוואוסט פון די אלע זאכן, אבער זיין זון האט 50 יאר שפעטער נישט געקענט זאגן קיין שקר, ווייל זיין טאטע האט געוויינט "ווי אזוי קען זיין אז זיין זון זאגט שקר", מיט זיין גאנצע תמימות, ס'איז מער ווי דרשות, ס'איז א מינוט אויפגעמאכט דאס הארץ.

נאך א מעשה. כ'האב א ידיד א גרערער חסיד, ער האט געלערנט אין עפעס א פרעמדע תלמוד תורה, און איך פרעג אים, וואו קומסטו אן צו גער? זאגט ער מיר ווייל ער האט געהאט א רבי אין חדר, דער שטרענגסטער רבי אין חדר, מ'האט אזוי גע'פחדנ'ט פון אים. אין די יאר וואס דער בית ישראל איז אוועק, דריי מאל אינמיטן פארלערנען האט ער זיך אינמיטן צעוויינט "קינדער, דער רבי איז אוועק..."

ער איז געווען א יונגל פון א פשוט'ע שטוב, ווייט פון חסידות, ער האט נישט געוואוסט וואס ס'מיינט רבי, אבער אז ער האט געזען זיין מלמד אזוי וויינען אז "דער רבי איז אוועק", א רבי איז עפעס א זאך וואס כ'מוז דאס האבן. דאס איז מער ווי דרשות, אויפמאכן א מינוט דאס הארץ.

די גרעסטע מתנה וואס איז קען מיר געבן פאר אונזערע קינדער, איז ווען די 'נסתרות' איז 'לנו ולבנינו'. ווען מ'הערט זיך אויף איינפאקן אין די רעדשוואלקע ווען ס'קומט א גוטע מינוט, עפן דאס הארץ, שעמסט זיך ווייל דו ביזט מער א באלעבאטישער, אבער דו האסט דאך זאכן וואס דו ביזט אזוי מקפיד. פארצייל פאר דיין בחור אז כ'האב געהאט היינט א זאך און כ'האב מיר מתגבר זיין.

וואס קען שוין געשען? טאמער האט ער מורא פון גאוה, איז דא א ווארט פונעם אמרי חיים, ביי נדב ואביהו "בהקריבם אש זרה, ובנים לא היו להם", אז אין די מינוט וואס מ'האט קינדער, מעג מען מאכן אן 'אש זרה'.

אבער כ'רעד נישט פון אש זרה, נאר פון אמת'דיגע געפילן, און די האסט אמת'דיגע געפילן, מיר זענען וואוילע אידן, איז די ערשטע זאך, ווייזן פאר די קינדער, עכטע אידישע געפילן.

"איך וויל זיי פיטערן"

כ'האב געוואלט צולייגן נאך א נקודה. יעדער פון אונז ווייסט, מ'איז געוואקסן מיט דעם, אז דער וועג ווי אזוי מ'געט אריין פאר קינדער, איז אז מ'איז א "דוגמא אישית", וועט דאס קינד אויטאמאטיש ווערן אזוי.

מורי ורבותי וואס זאל איך ענק זאגן, אין פאקט ארבעט עס נישט. איך קען טאטעס וואס זענען ממש א צדיק, א פערטיגער שולחן ערוך, די מאמע א צדיקת כמעט א רביצין, און די קינדער, אויף וואס דער טאטע איז מקפיד, זענען זיי מקפיד נישט מקפיד צו זיין. איז דאך א מורא'דיגע שאלה, וואס טוט זיך מיט 'דוגמא אישית'?

אויף דעם וויל איך פארציילן א יסודות'דיגע מעשה פון פאנעוויזשער רב, עס גייט כמעט נישט דורך א וואך וואס כ'זאל עס נישט דערציילן.

דער פאנעוויזשער רב האט אויפגעשטעלט א ישיבה, און אויך האט ער אויפגעשטעלט א בית יתומים ויתומות. ער פלעגט כסדר גיין באזוכן די יתומים און יתומות, איינמאל קומט ער אן דארט און ער זעט ווי מ'וויל פיטערן די קליינע יתומים'לעך, האט ער געזאגט פאר'ן אחראי דארט "איך וויל זיי פיטערן". דער באגלייטער האט אים געזאגט "רבי, עס פאסט נישט".

האט ער געזאגט א ווארט, וואס איך

האלט אז מ׳וואלט עס געדארפט לייגן אויפ׳ן פרידזשעדער אין שטוב, מ׳זאל עס זען א גאנצע צייט. האט ער געזאגט: ״אז זיי וועלן מיר ליב האבן, וועלן זיי ליב האבן וואס איך פארקויף״.

א מורא׳דיגע זאך. דא האדעווען זיך קינדער פון צעבראכענע שטובער, פארוואס זאלן זיי וועלן אויפשטעלן א אידישע שטוב? אבער אז זיי וועלן געדענקען א איד מיט א ווייסע בארד וואס האט זיי געקאמערט פודינג, וועלן זיי וועלן אזא איינעם פאלגן.

רבותי, מ׳דארף זיין א באליבטער מענטש, א דוגמא אישית איז מורא׳דיג גוט, אבער זיי א דוגמא אישית פון א באליבטן מענטש. יעדער איינער זאל טראכטן, וואס פילן זיינע קינדער ווען ער קומט אהיים. איינמאל אז א קינד פילט, ׳אה, מיין טאטע׳, וועט ער אים נאכמאכן אלע זאכן. ווייל דער טאטע איז א באליבטער מענטש.

מ׳זעט עס אזוי ביי חסידים, חסידים מאכן נאך א רבי אויף א זאך וואס ער האט קיינמאל נישט געבעטן, זיינע תנועות, מיט׳ן קוועטש, ווייל אז מ׳האט ליב איינעם מאכט מען אים נאך, אפילו זאכן וואס זענען אפילו נישט קיין יסודות החסידות.

אז א טאטע וויל מ׳זאל אים נאכמאכן, זיי א באליבטער מענטש, און ווען דער מענטש עפנט דאס הארץ, קומט עס אן אינעם הארץ, און אז ס׳קומט אן אין הארץ גייט עס נישט ארויס.

אויף וואס מיר קוקן ארויף

כ׳גלייב אז א חלק פונעם עולם טראכט, כ׳פיל איך וויל אויפמאכן מיין הארץ, אבער אין מיין הארץ איז גארנישט דא. כ׳בין מקפיד אויף מים אחרונים, וואס קענען מיינע קינדער קונה זיין?...

קודם כל ביזט נישט אזוי ווי דו קוקסט דיר אן, ביזט אסאך חשוב׳ער, אבער אפילו לאמיר זאגן דאס, א קינד קען קונה זיין ווען ער זעט ווי דער טאטע קוקט ארויף אויף עפעס.

אונז זיצן דא יעצט ביי א מעמד פונעם כולל, איך טראכט יעצט, נישט יעדער איז זוכה צו זיצן און לערנען א גאנצן טאג, איך קוק אן היינט א כולל יונגערמאן, ״למעלה מדרך הטבע״, ער מאכט קוים אויף ברויט-און-מילך, ער טראסקעט אין לערנען, ליידער לעבן אונז אין א גשמיות׳דיגע וועלט וואס מ׳קוקט ארויף אויף אנדערע זאכן. קען זיין א יונגערמאן וואס ער איז א בעל הבית, אבער ווען מ׳רעדט פון א כולל יונגערמאן, די אויגן בליטשקען אים.

ווען ער רעדט ביים טיש, כ׳האב געהאט א חבר אין ישיבה, כ׳בין געשלאפן מיט אים אין איין צימער, ער איז היינט אזא גרויסער גביר, און ער האט אויך א חבר א רב, אבער ווען דו רעדסט פון דיין חבר דער ת״ח, אויב אין הארץ קוקסטו ארויף אויף אים, וועט דיין קינד זאגן, איך וויל אזאנס זיין.

ווען איך וויל עפעס, און כ׳קוק ארויף אויף עפעס, איז עס אויכעט יוצאים מן הלב. יוצאים מן הלב מוז נישט זיין אז דו ביזט שוין דארט, זיי נאר נישט קיין שקרן, קאצקער רבי האט געזאגט, פארוואס זאגט מען ״שערי דמעות לא ננעלו״, אויב שפארט מען עס נישט צו, פארוואס דארף מען טויערן? ווייל ווען איינער וויינט ווי א נער, מאכט מען צו די טויערן...

אבער ווען דו קוקסט ארויף אויף איינעם, א חסיד׳ישער איד, כ׳בין טאקע נאכנישט דארט, אבער כ׳קוק ארויף, אזא זאך גייט אריין אין די קינדער.

מאך פאר׳ן אויבערשטער ׳רצונות׳

איך וועל צוענדיגן מיט א ווארט פונעם תניא אין ליקוטי תורה. ס׳איז דא א משנה אין אבות ״עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו״. פשוט פשט זעט אויס אז די משנה זאגט אזוי.

ביזט אינדערהיים און דו ליגסט שוין אין בעט, און די כאפסט זיך אז האסט נאכנישט געדאווענט קיין מעריב, אדער קענסט זיך געבן א שטעל אויף און דאווענען אזוי אין צימער,

תפלה בצימע״ר... אבער דער רבוש״ע האט דאך ליב תפלה בציבור, כ׳טו מיך אן און כ׳גיי אין ביהמ״ד. מארגן גייט ער אין באנק, און, ס׳קומט ארויס געלט!

ממש אזוי? איך געב דיר א פעקעלע און דו געבסט מיר א פעקעלע? זאגט דער בעל התניא א מורא׳דיג ווארט.

א מענטש האט רצונות. מאך אן אינטערוויו מיט א בעבי ״וואס ווילסטו?״ ״גארנישט, די באטי זאל זיך נישט ענדיגן...״ ער דארף נישט קיין הויז, קאר, גארנישט, קליינע השגות. די בעבי וואקסט אונטער און נאך 20 יאר, אהה, ער דארף שוין גרויסע זאכן. ווי אזוי איז אנטוויקלט געווארן די רצונות? ער איז דאך געבוירן געווארן אן דעם? נאר ער טראכט פון דעם, ער הערט פון דעם, דער האט געלט און יענער האט א שיינע הויז, די אלע מחשבות מאכן די רצונות.

זאגט דער תניא ״עשה רצונו כרצונך״, דער אויבערשטער זאגט, מאך פאר מיר אויך רצונות, דו רעדסט פון געלט א גאנצן טאג, דו פילסט נישט אז ס׳רעדט צו דיר תפלה? הייב אן טון וועגן תפלה, הער אויס שיעורים, לערן אויף דעם ספרים, טראכט וואס הייסט דאווענען.

איך וויל אז פון מיין הארץ זאל ארויסגיין מערערע זאכן, מאך דיך א ״רצון״, ווי אזוי? טו אין דעם, טראכט אין דעם, עשה רצונו כרצונך. פאר דיינע זאכן האסטו רצונות, מאך פאר׳ן באשעפער אויך רצונות. און אז מ׳מאכט זיך רצונות, גייט עס אריין אין הארץ, און פון דארט ווערט עס א ׳יוצאים מן הלב׳.

צוגעגרייטע מצבה ביי די 20 יאר

כ׳וויל זאגן א מורא׳דיגע זאך. ליידער ביי אונז גייט אסאך מאל אזוי. א בחור נעמט זיך אין ישיבה קטנה, אדער אין ישיבה גדולה, אבער א ״יונגערמאן״?! א יונגערמאן אזוי ווי ער האט חתונה, אזוי בלייבט ער. איז געווען א כאניאקישער בחור, איז ער א כאניאקישער יונגערמאן, א באלעבאטישער בחור איז א באלעבאטישער יונגערמאן, און אז ער איז געווען א פייפער, איז ער אזוי ממשיך.

איך טראכט אסאך מאל, מ׳זעט היינט אין די וועלט אידן טוען תשובה, מ׳רעדט היינט פון א ״מיליאן אידן״ וואס האבן תשובה געטון, אין ארץ ישראל זענען דא מענטשן וואס ביז די 40 יאר האבן זיי גארנישט געטון, נישט געלערנט, נישט געדאווענט, נישט געהיטן גארנישט, און זיי האבן זיך גענומען ביי די 40, און ס׳איז דא היינט ריזיגע תלמידי חכמים מחברי ספרים, חסידי׳שע און ליטווישע יונגעלייט.

איך פרעג, למה נגרע? ווייל אונז זענען געבוירן חסיד׳יש מעגן מיר נישט אריבערגיין א כתה? א יונגערמאן ביי די 20 קען ער זיך שוין צוגרייטן דעם נוסח פון זיין מצבה... ער איז אריינגעקומען יעדן טאג ביי שחרית צו הודו, משתדל געווען צו לערנען איין בלאט א טאג, וכו׳.

בלייב נישט שטיין

כ׳האב געהאט א זיידע, א ספינקער חסיד, ער פלעגט מיר זאגן אז אין מארמאראש וואו ער האט געוואוינט האט ער געהאט איין שטוב. ער האט געהאט אן איינציגע שוועסטער, ווען זי האט חתונה געהאט האט מען צוגעבויט א שטוב אין בעק, און די קאך איז געווען פאר די מאמע מיט די טאכטער צוזאמען.

היינט אין ארץ ישראל האט ער אליינס שוין צוויי שטובער, זיינע אייניקלעך האבן שוין 3, די אור-אייניקלעך האבן שוין צוויי שטאק, אבער איין זאך איז געבליבן אזוי ווי דעמאלט, דער טעגליכער בלאט איז געבליבן נאר ׳איין בלאט׳... איי היינט קען מען שוין הערן די שיעורים אין 20 מינוט, כ׳מיין אז דער נעקסטער דור וועט עס שוין נישט דארפן לערנען בכלל, עס וועט גיין צו 18 מינוט, 14 מינוט, וכו׳. שחרית איז געבליבן דער זעלבער שחרית. צדקה, דאס איז יא ארויף, מ׳זאגט אז זייט משה רבינו האט מען נישט געגעבן אזויפיל צדקה ווי היינטיגע צייטן, אבער תורה און עבודה איז אלעס געבליבן ווי אמאל.

האט מיין זיידע געזאגט ״על שלשה דברים

העולם עומד", ביי די דריי זאכן פון תורה עבודה וגמ"ח איז די וועלט געבליבן שטיין...

מען דארף נישט בלייבן שטיין, מ'מעג גיין ווייטער, מ'מעג מחליט זיין ביי די 40 יאר, דיינע קינדער האבן געהאט אזא טאטע, און יעצט גייען זיי האבן אן אנדערער טאטע.

האט מיר געזאגט א איד, ער האט געוואוינט אין טשיינע. שטעל דיר פאר א חסיד'ישער יונגערמאן וואוינט אין טשיינע... מ'קען זיך אליינס פארשטעלן וואספארא סארט איד ער איז געווען.

ער איז שפעטער געקומען וואוינען אין ארץ ישראל, און ער האט זייער א חשוב'ער זון, ער לערנט, פארהערט זיך, ער פלעגט אלעמאל זאגן פאר זיין זון, די וועלט זאגט אז "די עפל פאלט נישט ווייט פונעם בוים", אבער דו ביזט אן עפל אן א בוים בכלל... אבער ס'איז געווען לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, דער איד פארהערט זיך היינט כסדר, ער האלט שוין ביי 250 בלאט, זיין זון זאגט אים "טאטי, מ'הייבט שוין אן זען די בוים"...

די קינדער אונזערע פרעגן, למה נגרע?

דער אויבערשטער זאל העלפן עס זאל ביי יעדן זיין "ונהי' אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה".

כהנים עם קדושיך

אינטערעסאנטע שאלות בהל' טומאת כהנים באהאנדלט ביי

כהנים פאנעל

ביים מעמד **"כינוס לכהנים"** אין קרית יואל

א' בהעלותך תשפ"ה

מתים- ביינער אינעם אוניווערזיטעט

שואל (הר"ר אלי' הכהן טורנהיים שליט"א): קודם וועל מיר פרעגן הרה"ג ר' סענדר לאנדא, וואס האט אייך געמאכט אריינקומען די מקצוע וואס איז דער עיקר נוגע פאר כהנים?

הג"ר סענדער לאנדא שליט"א מו"ץ: איך לערן שוין לאנגע יארן מיט הרה"ג ר' יואל קאהן, און כ'האב אסאך מיטגעהאלטן שאלות וואס מענטשן האבן אים געפרעגט בנוגע טומאת כהנים, ס'איז ממש נישט דורך א טאג אן שאלות, מ'האט זיך אייביג געמוטשעט, ביז מ'האט זיך ארייגעלייגט און מ'האט געמאכט די חבורה פון הל' טומאת כהנים.

ווען מ'האט אנגעהויבן מסכת אהלות, און כ'האב אנקומען אריינקומען אין די זאך, האט עס מיר אויסגעזען ווי עפעס א פרעמדע זאך, וואס האט עס איינגעלייגט מיט מיר, אלס ישראל. אבער פונקט דעמאלט אנה ה' לידי, ס'איז געווען א שאלה וואס איך בין געווען א שליח צו העלפן.

א כהן האט געארבעט אלס א מענעדזשער אין א קאנסטראקשאן-סייט, אין יענעם סייט איז געווען אן אלטע שפיטאל, שפעטער איז די שפיטאל געווארן אן אוניווערזיטעט, און מ'האט איבערגעבויט איין חלק פאר א דארמיטארי פאר די סטודענטן.

נאך א לאנגע צייט ארבעטן אין דעם סייט, איז דער כהן נישט מער און נישט ווייניגער געוואר געווארן, אז אינעם אוניווערזיטעט איז דא איין אפטיילונג וואס מ'לערנט זיך אויף "ביינער פון מתים".

מ'האט געפרעגט איין מורה הוראה און נאך א מורה הוראה, קיינער האט אים נישט געקענט ענטפערן צי ער מעג יא אדער נישט אריינגיין, און דא שטייט דער בעה"ב אז מ'מוז ענדיגן די ארבעט.

ביז די שאלה איז אנגעקומען צו מיין חברותא, הרה"ג ר' יואל, ביי אים גייט אייביג, מ'קען נישט ענטפערן א זאך אויסנווייניג, מ'דארף קענען די מציאות, בין איך געווען דער שליח, דער כהן האט מיך אראפגעטראגן, ער האט ערלעדיגט מיט איינעם וואס האט די שליסלעך פון אלע טירן, און כ'בין ארומגעגאנגען מיט יענעם, ווען דער כהן איז פארשטענדליך געבליבן אינדרויסן פון בנין.

ס׳איז א פארצווייגטע בילדינג מיט אפאר שטאקן, ביז כ׳בין אנגעקומען אויף דעם פלאץ פון די מתים-ביינער. האב איך טאקע געטראפן דארטן גאנצעטע גופים, האלבעטע גופים, גלגולת׳ן, אלע מיני איברים, פון דעם אליינס האב איך מיר שוין געלערנט, מ׳האט דעמאלט געלערנט די סוגיא פון אברים, האב איך אלעס געזען ׳לייוו׳.

אין יענע אפטיילונג איז באמת געווען אלעס אפענע טירן, ס׳האט זיך געטון א פארקער פון הונדערטער מענטשן וואס זענען געגאנגען און געקומען ביי די אפטיילונג אליינס. נאר ביי די צענטראלע אריינגאנג האט מען געדארפט ספעציעל עפענען פאר יעדן באזוכער, אבער די טיר איז כמעט נישט פארמאכט, ווי נאר אפאר מענטשן זענען אריין, און די טיר האט זיך געהאלטן ביים פארמאכן, זענען שוין אנגעקומען נאך אפאר מענטשן אריינצוגיין.

נאכדעם ווייטער ארויס פון די אפטיילונג, ביז׳ן קאנסטראקשאן-סייד, איז געווען לאנגע קארידארן, אן קיין שום טירן. איז געגאנגען דער כהן און געלייגט העלצער, צו פארמאכן די טומאה, אבער פארשטייט זיך די בעלי בתים דארטן האבן עס א גאנצע צייט געעפנט.

פארשטייט זיך ביי יעדע קאנסטראקשאן איז דא לעכער, בין איך ארומגעגאנגען באקוקן די לעכער, צו זען אויב ס׳קען ערגעץ אריינקומען די טומאה, אלע לעכער פארמאכן האט געדויערט. מ׳האט אליינס געמאכט טירן, מיט אייגענע שלעסער, און מ׳האט מסדר געווען א ספעציעלער סיסטעם, אז ווען דער כהן איז אריינגעקומען, האט ער געשיקט

דער וואס ארבעט אונטער אים, ער זאל גיין פארשליסן אלע טירן.

נאר אינעם שטאק וואו מ׳טראגט ארויס די גארבעדזש, האט מען זיך נישט געקענט אן עצה געבן, מ׳האט עס נישט געקענט אפשפארן, האט מען אפגעשמועסט מיט׳ן ערל וואס טראגט די גארבעדזש, אז ער קען נישט עפענען די טיר, איידער ער קאלט דעם אידישן מענעדזשער, און דער מענעדזשער דארף געבן דעם אקעי׳ ווען ער קען עס עפענען.

מ׳איז געגאנגען נישט איינמאל און נישט צוויי מאל, ס׳האט געדויערט דריי-פיר מאל צו דורכגיין די גאנצע בילדינג צו קענען זאגן קלאר אז דער כהן מעג אריינקומען, און ב״ה מ׳האט אים געקענט העלפן.

זייט דעמאלט האב איך געזען אז מען קען ״העלפן די כהנים״ און נישט סתם זאגן ״מען טאר נישט אריינגיין״.

נאך א שטארקע לימוד וואס מ׳זעט פון די מעשה, אז מ׳גייט אריין אין א בילדינג, ובפרט א גרויסע, דארף מען וויסן וואס ס׳טוט זיך אין אלע ווינקלען, און נישט חלילה אז מ׳זאל נכשל ווערן בלא יודעים.

הג״ר יואל הכהן קאהן שליט״א מו״ץ: כ׳האב געוואלט צולייגן ווענן די מעשה.

דער מענעדזשער איז געווען א חשוב׳ער איד וואס איז געקומען פרעגן די שאלה, אבער דער אמת איז, די שאלה איז נישט נאר פאר אים, דער בויער איז א היימישער איד פון קרית יואל, האט ער גענוצט אלע סובס אויך היימישע אידן, און פון די סובס וואס זענען געקומען

ארבעטן דארטן, רעדט מען נישט נאר פון איין כהן, נאר אסאך כהנים, און זיי האבן נישט קיין אנונג פון וואס מ'רעדט.

א 'מת מצוה'

שואל: כ'וועל פרעגן הרה"ג ר' יואל, וואס איז געווען די סיבה וואס האט אייך אריינגעברענגט אין דעם נושא?

רבי יואל קאהן: מאיזה סיבה איז די מצוה אין ניו יארק ממש ווי א 'מת מצוה', קיינער האט נישט געהעריג געטון דערין, ס'איז א קשיא, כ'האב נישט קיין אנונג פארוואס. ס'זענען דא אסאך רבנים כהנים, און זיי האבן שאלות, ס'איז אויסגעקומען במשך הזמן צו רעדן מיט אסאך רבנים, און ס'איז געווען זייער אסאך מאל א שאלה וואס האט מיר ממש אויפגעשאקלט.

צי א איד רופט מיך "איך בין יעצט אין עירפארט, איך זע דא ווי מ'טראגט אריין אן ארון אין פליגער, וואס טו איך דא? אריין ארויס?" און כ'האב נישט געוואוסט וואס צו ענטפערן.

א צווייטע מאל רופט אן א איד "כ'זיץ שוין אין עראפלאן, און כ'זע דא א קערפער ארומגעוויקלט מיט קליידער, און מ'זאגט מיר אז זיי טראגן דא א טויטן, כ'בין שוין אין עראפלאן, כ'קען נישט ארויסגיין, וואס טו איך?"

אזוי איז דא כל מיני שאלות, ביי עראפלאנען, עירפארטס, שפיטעלער, און אפילו ביי ז' קרובים וואס מ'מעג זיך מטמא זיין, אבער ביי א נפל טאר מען זיך נישט מטמא זיין, און אפילו ביי סתם לויות, איז כמה פעמים אויסגעקומען איסורי דאורייתא וואס מענטשן כאפן זיך נישט פשוט מחוסר ידיעה. במשך הזמן איז געווען אסאך אסאך ענינים, כ"ו אב ביים ציון איז געווען אסאך וואס מ'האט געדארפט טון.

ס'איז דא אין לעיקוואד וואס טוען אביסל, אין לאנדאן איז דא וואס טוען, אין ארץ ישראל איז דא, אבער דא אין ניו יארק איז נישט געווען קיין סאך, און ב"ה אז מ'האט דורכגעלערנט די מקצוע מיט א גאנצע חשוב'ע חבורה פון תלמידי חכמים, און מ'האט זוכה געווען צו ענדיגן מסכת אהלות, מיט נאך שווערע סוגיות הש"ס, מיט די ראשונים ואחרונים.

"כהנים ארויס!" - עם הארצות!

שאלה: א נפטר אין א בילדינג, כהנים דארפן בלייבן אינדערהיים אדער ארויסגיין?

רבי יואל קאהן: די נקודת הדברים איז זייער פשוט. היפך דעת בעל הבית, אז ווען ס'איז דא א מת, קלאפט מען אריין צו א כהן "קום ארויס", איז די הלכה פארקערט!

קודם מאך צו די פענסטערס און די טיר, און זאג פאר'ן כהן "קום נישט ארויס". די זעלבע דער כהן אליינס, ער זאל אריינגיין אין א צימער און זיך פארשפארן.

אזוי אויך אין שפיטאל, אין איי-סיי-יו, וכדומה, אז ס'איז דא א מת, קודם זאל דער כהן אריינגיין אין א צימער און זיך פארשפארן, און אז ער שפארט זיך איין איז בדרך כלל נישט דא קיין שאלה פון טומאה.

פאר מיר אליינס איז אויסגעקומען איינמאל וואס א חשוב'ער עלטערער איד איז אוועק אין מיין בנין, ר' דוד פרידלענדער ע"ה, וואס איז איינגעשטאנען אונטער מיר. מ'האט אריינגעקלאפט צו מיר אינדערהיים שבת פארטאגס "כהנים ארויס!", ב"ה די נויז-מעיקער האט שטארק געארבעט און כ'האב נישט געהערט... און כ'בין נישט נכשל געווארן.

באמת דער שיעור דארף מען געבן פאר ישראלים, זיי זאלן וויסן די הלכות און נישט ברענגען א כהן לידי טומאה.

אין א געווענליכע בילדינג אין קרית יואל היינט מיט צענדליגער דירות, איז בדרך כלל נישט דער מנהג צו זאגן "אין כאן כהן"... רוב מאל איז דא א כהן, אפילו אין א בילדינג פון 10 משפחות, איז געווענליך דא כאטש איין כהן, איינס פון 10 פראצענט איז דער נומער פון כהנים וויפיל ס'איז דא בתוך כלל ישראל. איז בדרך כלל אין קרית יואל כמעט נישט דא א היכי תמצא פון א בנין אן א כהן.

נישט לאנג צוריק איז אויך געווען אזא שאלה אום שבת, ס'איז אוועק אינעם בנין פון 'זקנים'

א חשוב׳ע עלטערע אידענע, מרת אינדיג ע״ה, שבת נאכמיטאג האט מען אריינגעקלאפט צי מיר אז ס׳איז דא דער ביהמ״ד ׳עטרת זקנים׳, און די כהנים ווילן וויסן צי זיי מעגן אריינגיין צי נישט. סתם אזוי וואלט איך ניטאמאל אראפגעגאנגען, כ׳וואלט געזאגט אז ס׳איז א פראבלעם, אבער דא האב איך געהאלטן אז ס׳קען זיין אז וויבאלד די פענסטערס לויפן ביז די דאך, ווער ס׳קען אביסל די זקנים הייזער, איז לכאורה דארט גוט, בין איך אראפגעגאנגען קוקן.

האב איך געזען אז פון איין זייט איז טאקע געווען גוט, אבער פון די אנדערע זייט איז יא געווען א חיבור, און די כהנים האבן נישט געקענט אריינגיין.

און אפילו ווען ס׳איז אפגעטיילט. נישט לאנג צוריק איז געווען א שאלה אין די ״אחדות קאנטרי״, ס׳איז געווען א מת אין איין בילדינג, און א כהן האט געפרעגט צי ער קען אריינגיין אין די נעקסטע בילדינג, אבער א בוים איז דורכגעלאפן פון איין בילדינג צו די צווייטע, און דאס האט געברענגט די טומאה.

רבי סענדער לאנדא: כ׳האב געוואלט צולייגן וועגן באהאפענע בילדינגס. די זעלבע זאך איז בנוגע ״פארטשעס״. היינט בויט מען מורא׳דיג נאנט די פארטשעס איינס נעבן צווייטן, עס קען אפילו זיין באהאפטן, און פארטשעס קענען אפילו אריבערטראגן צו אן אנדערע בילדינג, א פארטש פון איין בילדינג און א פארטש קעגן איבער, און אינמיטן איז דא א בוים, גייט געהעריג אריבער די טומאה.

כמה גדולים דברי הדיין

שואל: דא בשכינות קרית יואל איז דא א שאלה מיט א בית הקברות אויף ״ספרינג סטריט״, וואס איז די מעשה?

רבי יואל קאהן: אויף ספרינג סטריט איז דא א בית הקברות וואס מ׳האט אנגעהויבן דארט באגראבן בשנת תקמ״ג, דאס מיינט אין די צייטן ווען רבי ר׳ אלימלך האט נאך געלעבט, און מ׳איז נאך אלץ דארט מקבר היום יום!

באמת פאר מיר איז דאס קיינמאל נישט געווען קיין גרויסער נסיון, דאס ווענדט זיך שוין ביי יעדן ווי אזוי מ׳איז אים מחנך. איך בין נתחנך געווארן ביי מיין טאטן זאל זיין געזונט און שטארק, איבעראל וואו ס׳איז געווען א בית הקברות, איז מען אויף יענעם ראוד נישט געפארן. כ׳האב געוואוסט זייער אסאך ראודס אלס קינד, אז אויף יענעם ראוד פארט מען נישט.

בערך 15 יאר צוריק האט מיר איינער געקאלט פארציילן אז ער איז דורכגעפארן דארט מיט׳ן באס, און ער זעט אינעם בית הקברות א גאנצע קבוצה מענטשן מיט ווייסע קאפעלער, דאס הייסט אז ס׳איז א אידישע ביה״ק!

כ׳האב מיך נישט אזוי שנעל דערשראקן דערפון, ווייל די גלחים גייען אויך מיט ווייסע קאפעלעך... אבער מיט די צייט איז מער נתברר געווארן אז ס׳איז דא דארט געהעריג אידישע קברים, אויפגעשריבן אידישע נעמען

"יעקב בן חיים ישראל", "בנציון בן פרידא", און אזוי איז דא נאך אסאך אידישע קברים.

דער ארכיטעקט פונעם גרויסן ביהמ"ד, מר. צוקערמאן, ער איז געווען א איד, און ער ליגט אויך דארט.

מ׳האט אריינגעשיקט אהין א ישראל זאל דורכקוקן דעם גאנצן שטח פונעם בית הקברות, מיט אלע ביימער.

כ׳וועל זאגן דעם אמת, איך אליין פאר מיר האב געהאלטן לקולא, ס׳איז נאר א שאלה פון 'סככות', מיט נאך אסאך צדדים, כ׳האב דעמאלט אפגעשריבן א לאנגע תשובה פאר׳ן דיין שליט"א, דער דיין איז דעמאלט אריבערגעקומען קוקן דעם פלאץ, און ער האט געשריבן לאנגע תשובה אויף דעם, ס׳איז געווען געדרוקט בשעתו אין קובץ 'אור ישראל'.

אין די תשובה האט דער דיין אנגעקומען מורא׳דיג לחומרא, אפילו ס׳איז נאר א שאלה פון סככות דרבנן, און אפילו קען זיין ס׳איז גוים.

איך זאג נאכאמאל, פערזענליך ווען ס׳איז ווען נישט דא א דיין אין שטאט, וואלט איך גע׳פסק׳נט אז מ׳קען מקיל זיין, אבער אז דער דיין האט גע׳פסקנ׳ט לחומרא, איז נישטא וואס צו רעדן, אין אחר דבריו כלום.

איך שמועס דאס אויס, ווייל ס׳זענען געווען אידן וואס האבן געהאט מקיל געווען, און קען טאקע זיין ווייל זיי האבן געפרעגט געוויסע מורי הוראות, זיי זענען געקומען קוקן און געהאלטן אז ס׳איז נישט געפערליך.

אבער במציאות הדברים, יעצט אין די לעצטע תקופה האט מען זיך נאכאמאל אריינגעלייגט אין דעם נושא, מ׳האט נאכאמאל איבערגעקוקט די ביימער, איך ווייס נישט וואס מ׳האט דעמאלט געקוקט, אפשר האט מען נישט אזוי גוט געקוקט, לכאורה איז מער מסתבר צו זאגן אז ס׳איז אריבער 10 יאר און די ביימער האבן זיך מער צעוואקסן, כהיום רעדט מען נישט פון קיין שאלה פון סככות דרבנן, מ׳רעדט פון א הונדערט פראצענטיגע אהל דאורייתא!

ס׳איז דא געהעריגע ביימער פון ברייט א טפח, ס׳כאפט זיך אן איינס אינעם צווייטן, און ס׳קומט ארויס פון העכער קברים ארויס צוביידע זייטן פונעם ראוד אן אהל טפח מדאורייתא!

ועד משמרת כהונה

...d Mishmeres Kehuna

ברוקלין נוי יארק

...53 Street Brooklyn NY 11219

...f the following roads near cemeteries should be avoided by Kohanim at this time.
...nonetary reasons the trees were not trimmed. To help us please call 917 804-2143.

...checked a few years ago and found not to be a problem. Kohanim should assess if it's still o.k.
...ls show cemetery at this location, but exact location not known as of now.

...e aware of one that is not listed or if you are aware of the exact location of the ones marked wit...
...se notify us at 347.762.9154 or v.m.kehuna@gmail.com
...ld like to thank Rabbi Frank Shlit"a of the Ellenville Shul for his tireless efforts to secure
...ion for the trimming.

VILLAGE	LOCATION (Cemetery Name)	STATUS	CROSS ROAD/NOTES
BETHEL	COUNTY RT 141	?	
BETHEL	RT 55	?	
...ETHEL/WHITE LAKE	RT 17B (2 cemeteries on both sides of 17B, (one opposite other)		Happy Ave
ELLENVILLE	BRIGGS HWY (Knesseth Israel)		Geiger Rd
ELLENVILLE	RT 209 (Ezras Yisroel)		5 Min. From Ellenville Town
ELLENVILLE	RT 209 (Anshei Tzedek)		Opposite Ezras Yisroel
ELLENVILLE	RT 209 (Fantankill)		Between Ellen. Town & Shoprite
...VILLE/(MOUNTAIN DALE)	OTTEN RD (Rodeph Sholem)		Red Star Rd
FALLSBURG	NEAR 362 CHURCH RD		
...N WILD/WOODRIDGE	MARSH RD.		Glen Wild Rd.
...FIELD PARK/ELLENVILLE	SKYWAY & OAKRIDGE RD		Rt 52
HARRIS	HARRIS RD (2 Cemeteries)		Holmes Rd & Green Tree Rd
HURLEYVILLE	COUNTY RT 104	?	
HURLEYVILLE	CEMETERY RD	*	Town of Hurleyville
...WAN LAKE/BETHEL	HURD RD	?	
LIBERTY	HY SA NA RD		Rt 52
LIBERTY	CEMETERY RD	*	Park Ave
...BERTY/PARKSVILLE	REVONAH HILL RD	?	
MONTICELLO	BROADWAY/COUNTY RT 173		Opposite Farmers Market
...CELLO/THOMPSONVILLE	THOMPSONVILLE RD. (THOMPSON RD)		Joyland Rd & Rock Ridge Ln
MOUNTAIN DALE	380 CHURCH RD		Taylor Rd
PARKSVILLE	LILLY POND RD		Anderson Rd
...ARKSVILLE/LIBERTY	WILBUR KLEIN RD	?	
PARKSVILLE	MAIN ST	*	
...ILL towards WOODRIDGE	GLENWILD RD		Sheely Ln. & Adams Rd.

בכיות אויף ספרינג סטריט

רבי סענדר לאנדא: כ׳וויל נאר צוליגן, אז איינמאל ווען אונז זעמיר געווען דארטן, פאר׳ן אוועקגיין, קומט אונז אנטקעגן א פיק-אפ טראק, אונז האמיר שוין געמיינט ווער-ווייסט וואס מ׳וויל, אפשר זענען דאס די באלעבאטים פון די פלאץ, און זיי ווילן אונז שטערן. ער קומט נענטער, און אונז זענען נבהל ונשתומם געווארן.

דער דרייווער עפנט די פענסטער און שרייט צו אונז אין א קלארן אידיש: "ענק רעדן אידיש?" אונז גיי מיר צו, און ער נעמט זיך וויינען, אז ער האט געהאט א בחור פון 25 יאר, אן איינציג קינד, און ער איז אוועק אין אן עקסידענט, און ער איז געקומען דא יעצט צו זיין קבר. ער האט געזאגט זיין נאמען, אהרן ברוך בן הלל חיים. ער האט ממש געוויינט און אונז געבעטן אז מ׳זאל אינזין האבן א טובה פאר די נשמה, און ער פריידט זיך זייער צו זען היימישע אידן.

אונז זעמיר געווען מורא'דיג שאקירט, ער האט נישט אויסגעזען בכלל ווי א איד, אבער ער האט גערעדט ממש ווי אונזער היימישע אידיש. מיר האבן אים געפרעגט וואו ער וואוינט, ער וואוינט דא ערגעץ נעבן גאושען. פרעג איך אים צו נאך אידן ליגן דא? זאגט ער "אוודאי, טאקע נישט חסיד'ישע, אבער דא ליגן אסאך ארטאדאקסישע אידן".

טאמער איינער האט עפעס קשרים מיט די באלעבאטים פונעם בית הקברות, אז די ביימער זאלן ווערן אפגעשניטן, וואלט געווען א מורא'דיגער זכות פאר די כהנים, ווייל אסאך מאל איז אן אומועג פאר א כהן זייער שווער, ובפרט די באסעס.

עדות גוים

שואל: ס'איז געווען א שאלה אויף די 208 וואס פארט ארויף קיין בלומינגראוו, אינמיטן וועג זעט מען מצבות אויףביידע זייטן פונעם ראוד, לאמיר הערן פון ר' הלל וואס ער האט ביי דעם מיטגעהאלטן?

הרה"ח ר' הלל הכהן כהנא הי"ו: דעם בית החיים האט מען געעפנט בערך תקס"ד, און מ'האט באגראבן דארטן ביז בערך תרנ"ז. די 208 ראוד איז אמאל געלאפן אויף א צווייטע דירעקציע. בערך אין יאר תרפ"ה האט מען אנגעהויבן בויען דעם ראוד אויפ'ן וועג ווי אזוי ס'איז יעצט, און מ'האט עס געבויט אויף א בית החיים, וועגן דעם זעט מען דעם בית החיים אויף ביידע זייטן פונעם ראוד.

בערך 9 יאר צוריק האט מען איבערגעמאכט דעם ראוד, און די גוי'אישע לאקאלע צייטונגען האבן געשריבן וועגן דעם ראוד, האבן זיי נאכגעברענגט פון אלטע צייטונגען און ווי אויך עדות'שאפטן פון גוים אז מ'האט דעם ראוד געבויט אויפ'ן בית החיים, און מ'האט נישט ארויסגענומען די קברים.

רבי יואל האט אראנדזשירט אז מ'זאל אפשניידן די ביימער אויף איין זייט, און אי"ה קומענדיגע וואך וועט מען אפשניידן ביים אנדערן זייט, אויפ'ן 208, און מ'גייט ספענדן עקסטער געלט אז ס'זאל נישט צוריקוואקסן און עס זאל נישט קומען קיין מכשול אינעם עתיד.

גוים מיט נעמען פון תנ"ך

שואל: לאמיר הערן מער די פרטים פון רבי יואל וועגן דעם?

רבי יואל קאהן: דער מציאות פון דעם ראוד, דעת בעה"ב, ווען איינער קוקט עס אן אזוי ווי ס'שטייט און גייט, זעט ער אז ס'איז איין בית הקברות און מ'האט געמאכט דעם ראוד אינדערמיט. אזוי מאכט עס זייער שטארק סענס.

מ'האט געארבעט שוין באלד א האלבע יאר, סיי ר' הלל, סיי ר' יעקב חיים פאלאק, אריינגעלייגט גאר אסאך כוחות, מ'האט געברענגט פארשידענע מאפעס פון אלע יארן, ר' יעקב חיים פאלאק איז געזיצן אויף די מאפעס אין די רעגירונג-ארכיוון אין גאושען, שעות שעות ארוכות, מ'איז נאכגעגאנגען ממש יעדע ריר די מערסטע וואס מ'האט געקענט.

במציאות הדברים נאך אלע בירורים, איז נישט דאקומענטירט אין קיין שום פלאץ ביי די גאווערמענט, אז ס'איז געווען באמת איינס. נאר וואס דען? דער קוק קוקט אזוי אויס. יא, מ'האט פריער דערמאנט, מ'האט געטראפן באשריבן אין די צייטונגען, מ'האט געטראפן אז די 'זקנים שבדור' האבן געזאגט אז מ'האט נישט אויפגעגראבן דעם בית הקברות.

הלכה למעשה, ס'זענען געווען אידן וואס האבן געזאגט אז ס'איז אן איסור גמור דא דורכצופארן. מ'האט אסאך געארבעט אויף די מציאות הדברים, די ערשטע זאך האט מען מברר געווען אז ביי די גאס וואו מ'קומט אריין, ביי פעדריהילל, דארט איז נישט געווען קיין קברים, איז קודם דא אן עצה, מ'קען אריינפארן אין פעדריהילל און אויסקרויזן אז מ'זאל נישט דארפן דורכפארן דעם 208. אבער ס'איז דא דארטביימער, האט מען שוין אפאר חדשים צוריק אפגעשניטן דארט די ביימער, און מ'קען דארט פארן אן קיין שום שאלה.

איז געבליבן די שאלה אויפ'ן 208. קודם לאמיר אויסשמועסן דעם צד האיסור, האט מען שוין דערמאנט, אז ס'זעט אויס ווי איינס, נאך שטערקער קומט צו, אז זייער אסאך האבן געזאגט אז ס'איז א אידישער בית הקברות, מ'טרעפט דארט אידישע נעמען, פארשטייט זיך נישט געשריבן אזוי ווי אונז שרייב מיר... אבער מ'זעט דארט היימישע נעמען, שמואל, דניאל, יוסף, אברהם, נתנאל, מיכאל, חנה, בנימין, שרה.

כ'וועל נאר דערמאנען א תשובת חתם סופר, א איד פרעגט אן שאלה, ער האט געטראפן אין זיין חצר א מצבה, וואס ס'שטייט דערויף "פ"נ איש הגון ר' זכרי' בן ידידי', נפטר בערב יום כיפורים קנ"ט לפ"ק".

ער זאגט אז מ'קען נישט זאגן אז די ביינער זענען שוין פארפוילט, ווייל דער ר' זכרי' איז זיכער געווען אן ערליכער איד, און נאר וואס ס'האט געהאט קנאה, איז עצמותיו מרקיבין, און אלס 'שמא פינהו' וויל ער זיך אויך נישט פארלאזן, אבער ער קומט צו אז איך האב אבער נישט קיין "חזקת איסור". אויפ'ן פלאץ ווייס איך נישט אז דא איז געווען א בית הקברות.

לענינינו, נישט נאר אז דער חזקת איסור וואס דער חתם סופר האט נישט געהאט, איז דא אויך נישט דא, נאר אויך די אנדערע צוויי איז אויך שטערקער דא. ערשטנס, די מציאות איז אז מ'האט נישט קיין שום בירור, נאר וואס גוים האבן געזאגט, און וואס גוים זאגן, איז נישט קיין בירור. און דער חתם סופר אליינס שרייבט דארט אין די תשובה "ומזה הטעם איננו מטפל כלל מה שהגוי אומר שמקובל מאבותיו שהיה שם קברי ישראל".

אויך דער צד אז 'שמא פינהו' איז אויך זייער שטארק דא, ווייל ס'איז זייער מעגליך אז מ'האט אויפגעגראבן ווען מ'האט געמאכט דעם ראוד, ס'איז אפשר נישט קיין וודאי, אבער א ספק איז עס זיכער.

ממילא איז דא שטארקע צדדים להקל, און אזוי האט דער דיין מכריע געווען, אז אויפ'ן ראוד איז נישטא קיין שום ראי' און חזקה אז דאס זאל זיין א בית הקברות.

און דאס אז ס'איז דא אידישע נעמען, איז אויך נישט קיין ראי', ווייל דאס איז אלעס נעמען וואס איז דא אין תנ"ך, און נעמען וואס איז דא אין תנ"ך, איז ביי גוים זייער מצוי, מ'האמיר געהאט א פרעזידענט מיט'ן נאמען 'בנימין'... דזשאסעף וכו', אלע נעמען איז דא ביי די גוים. נאכמער, ביי די לעצטע נעמען טרעפט מען נישט קיין איין אידישער נאמען, אדער א דייטשער, אלעס איז נאר גוי'אישע נעמען.

אנדערע האבן געוואלט זאגן אז ס'שטייט "רעסט אין פיעס", דאס מיינט 'מנוחה נכונה'; אנדערע האבן געוואלט טענה'ן אז ס'האט נישט קיין צלמים, דאס אלעס איז נישט קיין ראיות. ממילא הלכה למעשה דארף מען נישט חושש זיין אז ס'איז א אידישער בית החיים.

הלכה למעשה האט מען מכריע געווען אז דער ראוד איז זיכער נישט קיין בית הקברות, אבער, די צוויי זייטן איז קלאר יא מוחזק אלס בית הקברות, און ס'זענען דא ביימער וואס שטעקן זיך ארויס. די ביימער דארפן ווערן אפגעשניטן כדי מ'זאל קענען דורכפארן רואיגערהייט, אן קיין שאלות.

ר' הלל האט שוין געברענגט א קאמפאני, מ'האט שוין אנגעצייכנט 8 ביימער וואס מ'גייט אראפנעמען, די זאכן קאסטן אסאך געלט, אפשניידן די ביימער פון בלומינגראוו אליינס איז א מעשה וואס קאסט 10 אלפים.

"דרייסיג" בתי קברות אין קרית יואל

שואל: ס'איז דא נאך בתי חיים ארום קרית

יואל?

רבי יואל קאהן: קרית יואל איז געבענטשט מיט אסאך בתי קברות. איבעראל איז דא פיל מיט בתי קברות, אונז זעמיר איבעראל ארומגעגאנגען, אויף די ראודס איז כהיום יום נישטא מער קיין שום שאלה.

חוץ ביי ספרינג סטריט וואס מ'האט פריער דערמאנט, דער בית הקברות באלאנגט פאר גוים, און די ווילעדזש איז אויך אונטער גוים, זיי זענען נישט אונזערע פריינט, און ס'איז זייער שווער צו קענען דארטן שניידן ביימער, אדרבה, ווער ס'האט א השפעה און קען צוהעלפן למצוה גדולה יחשב.

אבער ביי אלע אנדערע פלעצער איז מער ווייניגער נישטא קיין שאלות פון ביימער. למשל אויפ'ן 17.עם איז דא צוויי-דריי בתי קברות, אבער ביי קיין איינס איז נישטא דא קיין שאלה פון ביימער.

ס'זענען דא מענטשן וואס האבן פריוואט אין בעקיארד קברים. נישט לאנג צוריק האט מיר א איד געראפן, ער קויפט יעצט א הויז, ער האלט אינמיטן די קלאוזינג, און אין דאקומענט סיינט ער, אז ס'איז דא אין בעקיארד קברים!

דא האבן געוואוינט אינדיאנער מיט אסאך יארן צוריק און מ'האט זיי דא באגראבן, און ער שרייבט אונטער אז ער גייט זיי נישט אויפגראבן. ער קאלט מיך אן, זיין שווער איז א כהן, וואס גייט זיין דא?... מ'האט עס אויסגעארבעט וועגן שניידן ביימער, און ביי א מענטש פריוואט קען מען מסדר זיין אז זיין שווער זאל נישט גיין אין בעקיארד.

אזוי זענען דא אסאך בתי קברות אינעם אומגעגנט, וואס אונז רופן מיר היינט קרית יואל, אלע גלילות ארום, וואו אידן וואוינען שוין, איז דא איבער "דרייסיג" בתי קברות!

ס'האט מיר געראפן א איד א כהן, ער ארבעט אין קאנסטראקשאן, ער האט געהאלטן אינמיטן גראבן ערגעץ, און מ'טרעפט א גרויסן מת! ער קאלט מיר אן "וואס טו איך יעצט?"...

דער עכטער פראבלעם אין שפיטעלער

שואל: רוב כהנים וואס גייען אריין אין א שפיטאל, מ'זעט כמעט קיינמאל נישט א מת פאר די אויגן, וואס איז דעמאלט דער גרויסער פראבלעם מיט א שפיטאל?

רבי יואל קאהן: ס'איז זייער שווער און הייקל צו רעדן פון א שפיטאל, ווייל קוק אריין אין שו"ע הלכות שבת (סי' שכ"ח), ווייל הנשאל הרי זה מגונה, והשואל הרי זה שופך דמים", ממילא אז מ'רעדט פון א שאלה פון פיקוח נפש, אדער אפילו א ספק ספיקא פון פיקוח נפש, איז אוודאי און אוודאי דארף מען אלעס טון, מ'מעג אנכאפן א מת, פונקט ווי מ'מעג דרייוון א קאר שבת.

ממילא ווען מ'רעדט פון פיקוח נפש שאלות, אויב רעדט מען פון פראבלעמען פון שפיטעלער, קען ח"ו ארויסקומען אז כהנים וועלן זיך מונע זיין ביי פעלער פון פיקוח נפש, און פיקוח נפש מיינט נישט דוקא פיקוח נפש דירעקט, ווען ס'איז 'יתובי דעתא' פונעם חולה איז אויך פיקוח נפש, אז ס'פעלט זיך אויס פאר'ן מאן מיטצוקומען, מעג מען אויך טון איסורי דאורייתא'ס. ממילא איז זייער שווער אביסל צו רעדן פון שפיטעלער.

דאס וואס מ'זאגט אז מ'זעט נישט מתים אין שפיטעלער, איז כדאי צו וויסן, מ'האט שוין גענוג גערעדט פריער

דאס צו וויסן, אז נישט נאר אלעס וואס דו זעסט איז מטמא, אויף א גוסס איז שוין דא שאלות צי מ'מעג ארייגגיין, און א גוסס קען אסאך מאל ליגן א לענגערע צייט אין שפיטאל, אין יעדן שפיטאל איז דא איברים, בלוט. דאס איז וואס מאכט די מערסטע פראבלעמען, און נישט ווי מענטשן מיינען אז מתים.

צו זיין אונטער איין דאך מיט א 'מת', איז בדרך כלל נישט א מצוי'דיגע זאך, די שפיטאל איז אזוי אויסגעשטעלט אויף אן אופן אז מ'זאל זען די מתים, ס'איז זייער נישט גוט פאר ביזנעס אז ווען מ'קומט אריין אין די לאבי זאל מען זען ווי מ'שלעפט ארונות... ס'איז נישט אין זייער אינטערעסע אז מ'זאל דאס זען. ס'איז אויסגעשטעלט אז מ'זאל עס ארויסטראגן פון זייטיגע וועגן, ס'איז דא א לאודינג-דעק.

מ'וועט נישט אריינגיין אינעם חלק ההלכה, אבער די גרעסערע שאלה איז אינעם חלק פון "סוף הטומאה לצאת", דער מת פונעם שטאק איז שוין מטמא, די גאנצע פלאץ פון זיין פלאץ אויפ'ן שטאק, ביז'ן 'מאָרק' וואו מ'טראגט אים אראפ, אלע האללס וואו מ'גייט אים דורכפירן, ביז'ן טיר ארויס צום גאס. און אלעס וואס איז 'אפן' צו דעם האלל, איז שוין טמא.

אבער דאס איז נאך אלץ דער 'קלענערער פראבלעם', דער 'גרעסערער פראבלעם' איז איברים. ס'איז דא פראצעדורן וואס ווערט געמאכט בדרך כלל אין אפעראציע-צימער, איז פונעם אפעראציע-צימער, ביז די 'פאטאלעדזשי', וואס דארטן מאכט מען די טעסטינגס, איז איין פלאץ וואו ס'גייט דורך, א סוף הטומאה לצאת, די צווייטע פלאץ, פונעם פאטאלעדזשי ביז'ן 'מאָרק', און דריטנס פונעם מאָרק ביז'ן ארויסטראגן פונעם בנין.

און איברים קען מען ארויסטראגן אסאך מאל מיט א פלעינע שאפינג בעג אדער א געלע ענוועלאופ, מ'שפאצירט ארויס דערמיט פונעם מעין-ענטרענס, און קיינער וועט ניטאמאל וויסן וואס מ'טראגט.

א גרעסערע פראבלעם איז, ביי א מת דויערט, ביי אונז היימישע אידן, ביז א שעה צוויי נאך די פטירה ווערט ער שוין רעליעסד דורך די מעדיקעל עקזעמינער, ס'איז נישט ווי לאנדאן... און די חברה קדישא טראגט אים ארויס.

אבער ווען ס'קומט צו אברים, ליגט עס א לענגערע תקופה אין שפיטאל. דאס מיינט אז דער 'סוף הטומאה לצאת' פונעם מאָרק, איז א לאנגע תקופה. ממילא איז דאס איינע פון די הויפט פראבלעמען אין שפיטעלער. ס'איז דא נאך אסאך שאלות, אונז קען מיר נישט אריינגיין אין אלע היכי תמצא'ס.

ווען ס'איז דא פיקוח נפש איז אוודאי נישט קיין שום שאלה, אבער ווען ס'איז נישט קיין פיקוח נפש, דארף מען אין יעדן שפיטאל וויסן די מציאות הדברים, מ'האלט אינמיטן די בירורים, אבער מ'האלט נאך ביי די התחלה.

כ'דערמאן מיר יעצט, א בחור האט מיר פאריאר גערופן אין די ניין טעג, ער גייט ארום אין די שפיטעלער זינגען פאר די 'ידידים' ארגאניזאציע, איז דא א חולה אין שפיטאל, וואס מ'מוז גיין ביי אים זינגען, מעג ער גיין אין די ניין טעג?

שמועסנדיג בין איך געוואר געווארן אז ער איז א כהן, פרעג איך אים, "דער כהן האט דוקא 'דיך' גערופן אז דו מוזט גיין ביי אים זינגען?" נאך צוויי מינוט בין איך געוואר געווארן, דער בחור האט שוין לאנג נישט געהערט קיין מוזיק, און ביי א חולה מעג מען הערן אין די ניין טעג... דאס איז געווען זיין סיבה פארוואס ער האט געוואלט גיין אין שפיטאל...

ס'זענען דא מענטשן וואס גייען אין שפיטאל פאר סטיטשעס, פאר רוט-קאנאל, אדער פשוט ווייל דארטן איז ביליגער און ס'קאסט נישט אינשורענס, בכלל נישט קיין שאלה פון פיקוח נפש.

מ'דארף וויסן, ווען מ'גייט פאר פיקוח נפש איז איין שאלה, און ווען ס'איז נישטא קיין פיקוח נפש דארף מען עקסטער פרעגן, און יעדע שאלה איז אן אנדערע שאלה.

בירור הדברים אין 'גוד-סעם'

שואל: לעצטנס איז געווען בירורים איבער'ן שפיטאל אין סאפערן 'גוד סעם', וואס האט מען דארט מברר געווען?

רבי יואל קאהן: כ'וויל נישט אריינגיין באריכות, מ'האט א לענגערע תקופה געארבעט מיט דעם, כ'וויל אפגעבן אן עקסטערע יישר כח פאר ר' יוחנן כ"ץ פון 'רפואה העלף ליין', ער איז אונז זייער בייהילפיג געווען, ער האט אנגעקניפט די קשרים מיט די באלעבאטים פון די שפיטאל, מ'האט געהאט מיטינגען און מ'איז דורכגעגאנגען אסאך זאכן.

די מציאות הדברים אין סאפערן האספיטאל, אין יאר 2024 למספרם איז געווען בערך 3,400 געבורטן, און 90 פראצענט דערפון איז אידן. און ס'איז געווען דארט 450 נפלים. אז 90 פראצענט איז אידן, מיינט צו זאגן א טעגליכן פארנעם. און דאס קענען ליגן אמאל א טאג, אמאל צוויי טעג, און אמאל דריי טעג, און ס'איז נישט רחוק צו זיין א וואך, און אסאך מאל קען עס ליגן צוויי וואכן!

אויב רעדט מען אז 90 פראצענט זענען אידן, איז ממש א 'וודאי' סוף הטומאה לצאת, און די שווערקייטן דערפון איז, אז די מאָרק, די פלאץ פון סוף הטומאה לצאת, איז אפן צום מעין לאבי.

איך האב געהאט דארט 7 קינדער, און כ'האב דאס קיינמאל נישט געוואוסט. ווען איך ווייס ווען וואלט איך מיט אסאך זאכן זיך אנדערש אויפגעפירט. די ביקור חולים רום איז אויך דארטן. יעצט ווען מ'ווייסט דאס, ס'איז א וודאי טומאה, יעדעס מאל מ'וואקט אריין, אפשר נאר א דרבנן'דיגע שאלה, מ'וועט נישט אריין אין די מחלוקת הפוסקים פון סוף הטומאה לצאת, צי ס'איז א דאורייתא אדער נישט, רש"י ברענגט עס אין 4 פלעצער אין ש"ס, אויף צוויי פלעצער זאגט ער אז ס'איז א דאורייתא, און צוויי פלעצער אז ס'איז א דרבנן.

כ'וואלט מכבד געווען מיין חברותא רבי סענדער, ער איז אראפגעגאנגען אין שפיטאל און מברר געווען די מציאות הדברים צוזאמען מיט ר' יצחק אבערלענדער, מ'האט אויך גערופן א דיין פון לעיקוואוד, וואס האט שוין געטון אסאך וועגן די שפיטעלער אין לעיקוואוד, ר' יוסף חנני' יאקאבאוויטש, זאל ער אראפלייגן דעם ענין.

גרינטליכע טור אין שפיטאל

רבי סענדער לאנדא: מ'האט שוין פריער געהערט די הלכות און מציאות'ן אין שפיטעלער.

דארטן אין גוד-סעם, אין די ערשטע שטאק, וואו ס'איז דא מעין לאבי, איז דא אלע דריי פראבלעמען. אויף איין עק איז די אפעראציע-צימער, אביסל אהינציר איז די פאטאלעדזשי און די לעבס, דארטן ליגן די איברים, און אביסל אהינציר איז די מאָרק.

ביי די אפעראציע-צימער האמיר געזען אז דא צוויי טירן, ווער ס'איז שוין געווען אין שפיטאל ווייסט, איין טיר עפנט זיך, נאכדעם מאכט זיך עס צו, און מ'גייט צו נאך א טיר. אויף דעם אליינס וואלט איך געזאגט, וואלט נישט געווען א פראבלעם, ווייל געווענליך זענען נישט אפן ביידע טירן צוזאמען. אבער, ווי מ'האט פריער געהערט, איז דא א פראבלעם פון 'סוף הטומאה לצאת', וואס האב איך דערפון אז ס'איז דא צוויי פארמאכטע טירן, ווען עווענטועל ווען די מת ארויסקומען דורך דעם

טיר.

דאס וואלט מען זיך נאך אפשר געקענט אן עצה געבן, מ'קען נישט אריינגיין אין אן אריכות אין די הלכה, אבער רוב זמן דארף איך נישט האבן דעם פראבלעם אלס דעם אליינס.

דער נעקסטער פראבלעם איז, די פאטאלעדזשי, אריינצוקומען אין די פאטאלעדזשי, די טיר קען טאקע נישט יעדער עפענען, נאר די נוירס האט אזא ספעציעלע שליסל מיט וואס זי קען עס עפענען. די גאנצע הלך ילך, מ'ברענגט בלוט און מ'טראגט בלוט, אלעס גייט דורך די פאטאלעדזשי.

ווען אונז זעמיר אריינגעקומען זענען "אלע" שטובער געווען אפן! נישט געווען קיין איין פארמאכטע שטוב. ס'איז דא 4 שטובער, איין שטוב די בלוט, איין שטוב די איברים, א.א.וו. דאס טייטש, ווען א נוירס עפנט די טיר פון די פאטאלעדזשי, איז דא א טומאה דאורייתא אין די 'גאנצע' ערשטע שטאק!

די שפיטאל האט זיך זייער שיין צוגעשטעלט צו הערן וואס מ'וויל און מ'פארלאנגט, און זיי גייען זען וואס זיי קענען טון. א לעזונג פאר דעם איז, אז די טירן פון די רומס זאלן זיין פארמאכט, און יעצט איז נישט דא קיין טומאה דאורייתא, אויב זיי וועלן מסכים זיין אז די טירן פון די רומס זאלן זיין פארמאכט.

אבער דאס לעזט נאכנישט דעם אנדערן פראבלעם, פון די 'מאַרק', איז ווייטער א פראבלעם פון סוף הטומאה לצאת. איז די מאַרק באמת א פארמאכטע שטוב, מ'דארף עס עפענען מיט אן אלטמאדישע שליסל, און כ'ווייס נישט צי יעדער האט די שליסל, אבער עכ"פ ווי מ'האט פריער געשמועסט, ס'איז נאך אלץ דא דער פראבלעם פון סוף הטומאה לצאת.

זיי האבן מיר געוויזן דעם וועג וואו מ'טראגט ארויס א מת. ס'איז טאקע אינגאנצן אין בעק פונעם בילדינג, און מ'טראגט דארט ארויס דעם מת ביי א לאודינג-דעק, אבער ס'איז נישטא קיין שום טיר פון יענעם האלל וואו די חברה קדישא וואקט, ביז די מעין לאבי, ממילא איז ווייטער דא דער פראבלעם. דארטן זענען זיי איינגעגאנגען אז מ'קען מאכן צוויי טירן, איינס ביי דעם עק, און 20 פיס אפגערוקט, און נאכדעם נאך א טיר. עס מוז זיין 20 פיס, ווייל אז ס'איז נענטער פון דעם, קענען ביידע טירן זיין אפן אויפאמאל.

פארשטייט זיך אז דאס איז איוואלווד ארבעט, געלט און צייט. אבער כעת, ווען איינער גייט אויפ'ן ערשטן שטאק אין גוד-סעם, איז אוודאי 'סוף הטומאה לצאת', און א ספק טומאה פון די פאטאלעדזשי, טאמער די טיר איז אפן.

מ'גייט באקומען פלענס

שואל: ר' הלל, וואס קענט איר זאגן איבער די 'פלענס' וואס מ'האט פרובירט צו באקומען פון די שפיטאל?

ר' הלל כהנא: די חשוב'ע רבנים האבן מיר געבעטן, אז זיי האבן געטרייט צו באקומען די 'פלענס' פון די שפיטאל, אבער מ'האט נישט געקענט באקומען די געהעריגע פלענס.

ס'איז דא א ספעציעלע פארום וואס מ'שטעלט אויס, דורך וואס מ'קען בעטן פון די ווילעדזש און סאפערן, אז מ'וויל זען די פלענס פון די שפיטאל.

כ'בין אראפגעפארן דעם פרייטאג אהין, כ'האב באקומען זייער אסאך פלענס פון די בילדינג, אבער דערווייל איז דאס נאר א חלק פון די פלענס, אבער נישט דאס וואס מיר זוכן. אונז האמיר נאך אן אפוינטמענט די וואך, אונז האמיר געוויזן וואספארא חלק מיר דארפן, און מ'האפט אז מ'וועט עס באקומען.

אונז האמיר יא באקומען איין חלק וואס קען אונז העלפן, ס'איז נישט קיין געהעריגע פלען, אבער ס'ווארפט א שטיקל ליכט וואס דארט טוט זיך, מ'האמיר נאכנישט געהאט שאנס עס דורכצוקוקן, און מ'האפט די וואך צו האבן הצלחה און טרעפן די ריכטיגע פלענס און קענען ברענגען די תיקונים.

פערציג אלפים למען קדושת

כהונה

רבי יואל קאהן: א גוטער חלק פון דעם שפיטאל איז, אז טאקע ווייל 90 פראצענט זענען אידן, זענען זיי זיך גרייט צוצושטעלן צו אלעס וואס מ׳וויל, און זיי זענען אפילו גרייט צו מאכן זאכן וואס אונז ווילן טון, אויף זייער עקספענס, אבער זיי האבן געזאגט, אז כדי זיי זאלן עס מאכן אויף זייער סיסטעם, ארויסגעבן ׳בידס׳, א.א.וו. דויערט עס כאטשיג ״דריי פיר יאר״.

כ׳מיין אז אונז האמיר נישט קיין רעכט צוווארטן דריי-פיר יאר, וואס יעדן טאג גייען אריין צענדליגער כהנים, ממילא האפן מיר בקרוב דאס מתקן צו זיין, דער פראבלעם איז נאר, ס׳רעדט זיך פון גרויסע הוצאות, די צוויי טירן אליינס, מ׳האט גערעדט צו קאמפאניס, איז 25 אלפים, און נאכדעם ביי די אנדערע אפטיילונג איז נאך 10 אלפים, סך הכל רעדט מען פון א 40-45 אלפים פראיעקט.

מיר זענען זיכער אז אידישע קינדער וועלן זוכן צו האבן א חלק אין די מצוה, און איינמאל מ׳האט די פאנדס דערפאר, קען מען שוין די וואך אנהייבן די ארבעט.

רבי סענדער לאנדא: נאך איין ווארט וועגן שפיטאל. ס׳איז מיר אויסגעקומען צו רעדן צו א כהן, און כ׳זאג אים, דו ווייסט וואספארא ערנסטע שאלות ס׳איז דא אין גוד-סעם? זאגט ער מיר ״כ׳האב געהערט אז ס׳איז געהעריג מסודר״.

מענטשן פארלאזן אויף ׳שמועות׳. ממילא דארף מען וויסן אז שמועות פורחות באויר, מ׳טאר נישט טראסטן קיין שמועות. מ׳דארף פרעגן א מורה הוראה און זיך נישט פארלאזן אויף שמועות.

אסיפה

געקליבענע סיפורים און געשעענישן געזאמלט
פון די היימישע ליניעס און גליונות

אינו דומה שמיעה לראי'

בדחן הר"ר יואל ברוין הי"ו אויף "גיבור" ליניע:

שב"ק פר' פנחס תשפ"ג איז א שבת וואס איז מיר נישט מעגליך צו פארגעסן, ס'איז אזוי אריין אין מיינע ביינער.

אלס ראש המדריכים אין צעהלים'ער קעמפ האמיר געהאט יענעם שבת גאר גאר א שווערע דורכגאנג, ווען שבת ביינאכט נאך די סעודה איז א יונגל, א חשוב'ע לעבטיגע נשמה, יהושע ע"ה ביין יבלחט"א ר' חיים בנציון זינגער, אוועק פון דער וועלט. ס'איז געווען עפעס וואס קיינער קען זיך נישט פארשטעלן ווי אזוי ס'זעט אויס, און קיינער זאל זיך נישט פארשטעלן וואס ס'מיינט.

נישט נאר דער שבת וואס מ'האט געדארפט פירן בשעת קיינער אויסער אונז האט געוואוסט וואס עס גייט פאר, שווערער פון דעם איז געווען מוצאי שבת, ווען מ'האט געדארפט נעמען די מייק אין די האנט און לאזן וויסן פאר אפאר הונדערט קינדער אז זייער חבר וואס איז געווען דא מיט זיי ביז אפאר שעה צוריק, גייען זיי מער קיינמאל נישט זען.

די בכיות, די קולות וואס האט זיך אפגעטון, איז נישט מעגליך מסביר צו זיין. זיצן אפאר הונדערט קינדער וואס זענען געקומען אין קעמפ זיין פרייליך, און אנשטאט דעם זיצן און וויינען און וויינען אויף אחד מבני החבורה.

ס'האט געדויערט אפאר טעג, מיט'ן אויבערשטנ'ס הילף, און מיט זיינע גוטע שלוחים, וואלונטירן און ארגאניזאציעס, צו בארואיגן די קינדער. ס'איז געווען אלע סארטן קינדער, געווען קינדער וואס האבן געדארפט סתם מ'זאל זיי זאגן א גוטווארט, פארשטיין און אויסהערן, ווידער זענען געווען קינדער וואס האבן אים שוין געקענט אסאך יארן, פאר זיי איז עס געווען שווערער, אבער נאך אפאר טעג קען מען זאגן איז די קעמפ צוביסלעך צוריקגעגאנגען אינעם פלאץ וואו ס'דארף זיין.

ס'איז געווען איין גרופע קינדער וואס האט געדויערט לענגער, ס'איז געווען שווערער, און מ'האט נישט געקענט פארשטיין, וואס באדערט זיי? ס'איז נישט דוקא קינדער וואס קענען אים, נישט דוקא קינדער וואס זענען געשלאפן מיט אים אין איין שטוב, וואס איז די שוועריקייט פון זיי?

ס'האט גענומען צייט ביז כ'האב פארשטאנען, אז די גרופע קינדער זענען געווען די קינדער וואס איז זיי אויסגעקומען במשך די צייט ווען ער איז געלעגן פאר'חלש'ט אויפ'ן פלאר, האבן זיי 'געזען'. די קינדער וואס האבן מיטגעהאלטן די סצענע דורכ'ן זען, פאר זיי איז עס געווען די שווערסטע.

ווייל ווען א מענטש 'זעט' עפעס, גייט עס אריין אין קאפ, אין הארץ, אין די גאנצע נשמה, און מ'קען גארנישט ארויסנעמען. ס'איז זייער זייער שווער ארויסצונעמען א בילד. וואס מיינט "אינו דומה שמיעה לראי'?" אז מ'הערט ס'איז געשען, פיין, אבער איך האב עס געזען! דאס בילד ליגט מיר פאר די אויגן, כ'האב עס מיטגעהאלטן.

די זעלבע זאך ווען א מענטש זעט א

שלעכטע ראי׳, און די זעלבע זאך א גוטע ראי׳, איין זען, איין ראי׳, וואס דאס טוט פאר דיר, וואו דאס גייט אריין, ווי דו קענסט עס נישט ארויסנעמען. וואס דאס טוט אויף פאר א מענטש, סיי אויף טוב, און חלילה פארקערט.

שכר 'שמירת עינים' בהאי עלמא

הרה"ח ר' אביגדור גרינוואלד הי"ו, אויף "עינים" ליניע:

איך וויל פארציילן א מורא'דיגע מעשה וואס כ'האב געהערט כלי ראשון פונעם בעל המעשה, א יונגערמאן א חבר מיינער. די מעשה איז געשען פאר 6 יאר צוריק, און ביז לעצטע וואך, פרשת במדבר תשפ"ה, האט ער עס נאך פאר קיינעם נישט דערציילט.

ער האט געהאט א תקופה פון א יאר צייט וואס ער האט נישט געקענט ארבעטן צוליב א סיבה. זייענדיג אזוי שטארק געדרוקט אין געלט, האט ער אנגעהויבן ארומגיין נאך געלט. בעיקר איז ער ארום פאר ארגאניזאציעס, און נאכדעם וואס ער האט געענדיגט פאר די ארגאניזאציע, פלעגט ער גיין פאר זיך. פארשטייט זיך אז גיין פאר יענעם איז גרינגער ווי פאר זיך, ס'איז א שווערע ארבעט, און זייער נישט בכבוד'דיג. אבער א ברירה האט ער נישט געהאט.

איז געווען איינמאל ווען ער איז אהיימגעקומען פון מאנטרעאל, וואו ער איז ארום נאך געלט פאר אן ארגאניזאציע, און אזוי ווי ער האט שוין דארט געענדיגט גיין נאך געלט פאר זיי, איז ער יעצט געפארן קיין ניו יארק מיט'ן ציל צו גיין נאך געלט פאר זיך. זיין פלאן איז געווען צו פארן צוערשט קיין מאנסי, און פון דארט קיין ב"פ, וואו ער וועט גיין נאך געלט.

ער איז איינגעשטאנען ביי איינעם אין מאנסי, און ער איז געווען זייער נידערגעשלאגן און צוקלאפט פון זיין מצב, אז ער דארף זיך אזוי אראפלאזן און קלייבן נדבות. זייענדיג אין די אכסניא האט ער געטראפן א גליון, ער איז אן ארץ ישראל'דיגער און ער קען נישט אזא גוטן אידיש, אבער עפעס האט ער פארשטאנען צווישן די שורות פארשידענע התעוררות וועגן שמירת עינים, האט ער מחליט געווען אז אויפ'ן וועג וואס ער גייט יעצט פארן קיין בארא פארק, און דער באס גייט דאך דורכפארן מאנהעטן, ס'איז א נסיון, אבער ער גייט נישט ארויסקוקן פון פענסטער!

עד כדי כך, ער האט גענומען זיין גלעזער און עס געלייגט אינעם רענצל וואס ער האט אריינגעלייגט אינעם טראנק פונעם באס. ער האט א היוכע נומער גלעזער, און אן גלעזער איז ממש חושך, ער זעט גארנישט. דער באס פארט שוין, און ער שפירט זיך ממש ווי א בלינדער, ער האט שוין טויזנט מאל חרטה געהאט, פארוואס האב איך אוועקגעלייגט מיינע גלעזער.

ער קומט אן קיין בארא פארק, די ערשטע זאך קאלט ער אן זיין חבר, דער חבר פרעגט אים פארוואס ביזטו דא? זאגט ער אים, כ'שעם מיך אביסל, אבער אלס גוטער חבר זאג איך דיר, איך גיי נאך געלט פאר מיר אליינס.

יענער איז פאנדרעיזער, פרעגט ער אים, וואס איז דיין פלאן? וויפיל געלט ווילסטו מאכן?

100 טויזנט שקל. איינמאל כ'גרייך די סומע, פאר איך אהיים.

זאגט אים דער חבר "הער מיר צו, בוק דיר א טיקעט, און פאר אהיים, און איך וועל דיר שאפן די נעקסטע וואך צוויי 100 טויזנט שקל! דאס איז מיין דזשאב, כ'בין גוט אין דעם, כ'זאג דיר אז כ'וועל עס שאפן".

דער יונגערמאן איז נאך יענע נאכט אהיימגעפארן, און נאך א וואך-צוויי האט ער געהאט דאס גאנצע געלט!

ער פארציילט מיר אז דער יונגערמאן וואס האט אים געשאפן די סומע האט גארנישט געוואוסט פון זיין קבלה וואס ער האט גענומען

וועגן שמירת עינים, עס איז געוועז בינו לבין קונו, און דער רבוש"ע האט אים באצאלט אויפ'ן פלאץ!

א שטיק צייט שפעטער האט דער יונגערמאן זיך אונטערגענומען דארט אין ארץ ישראל, אז ער גייט געהעריג אויפ'ן גאס אן גלעזער! און דאס האלט ער אן ביז'ן היינטיגן טאג.

עדי כדי כך, ער שטייט אסאך מאל אויף 4 אזייגער פארטאגס, אבער ער טוט נישט אן קיין גלעזער, ווייל ער טוט נישט אן קיין גלעזער אויף די גאס? מענטשן מאכן חוזק פון אים, אבער ער האלט זיך שטארק.

געקומען לקבר ישראל

הר"ר אלעזר קליין הי"ו פון לאנדאן, פר' בהעלותך תשפ"ה:

איך בין א "חברים" מעמבער דא אין לאנדאן, און איך האב נארוואס מיטגעלעבט א וואונדערליכע פאסירונג ווי אזוי די השגחה עליונה האט געפירט אז אן עלנדע אידישע פרוי איז געקומען לקבר ישראל.

די מעשה האט זיך אנגעהויבן אין די טעג פאר ר"ה תשפ"ה. ס'איז אריינגעקומען א קאל איבער א פרוי וואס איז פארלוירן, מ'האט שוין נישט געהערט פון איר א שטיק צייט. מ'האט אונז גערופן צו זייער אן אינטערעסאנטע אדרעס, ס'איז אין א גוי'אישע בלאק, מ'דארף אנקומען דארט צו איינע פון די דירות פון איין איינוואוינערין וואס מ'מיינט אז זי איז אידיש.

מ'קומט ארויף און די טיר איז פארשלאסן. מיר זענען געווען גערישט אויף דעם, און מיר האבן די ספעציעלע כלים צו עפענען טירן. אבער ס'איז געווען זייער אינטערעסאנט אז די טיר איז געווען פארשלאסן מיט א "טשעין" פון אינעווייניג. געווענליך מיינט דאס אז יענער איז אינדערהיים. האט מען גערופן הצלה מיט שומרים, ס'האט אויסגעזען שרעקעדיג.

מ'האט געעפנט די טיר, מ'גייט ארום די גאנצע דירה, אבער מ'זעט נישט קיינעם. ס'איז געווען זייער אינטערעסאנט. אונז האמיר שוין אזא מעשה אמאל, מ'האט געזוכט אין די גאנצע דירה און מ'האט קיינעם נישט געטראפן, אבער שפעטער האט מען געטראפן נאך א זייטיגע צימער, און מ'האט דארט געזען דארט ליגן אן עלנדער מענטש.

הצלה האט אונז גיזאגט אז אויב די טשעין איז געווען פארמאכט פון אינווייניג, איז נישט מעגליך אז קיינער איז נישט דא. זעמיר נאכאמאל אריבער און גרינטליך איבערגעקוקט איבעראל, אבער גארנישט.

אז נישט איז נישט. מיר פארלאזן די דירה, און אזוי ווי מ'קומט אן אונטן, קומט אן א קאר, און, ס'איז די פרוי וואס מ'זוכט! זי זעט נישט אויס אידיש, זי וואוינט אויף א גוי'אישע בלאק, און אונז האמיר בכלל נישט געטראכט אז א איד קען דא וואוינען. מיר פרעגן איר וואס גייט פאר? די שכנים ווייסן נישט וואו דו ביזט פארשווינדן, דו האסט נישט געהאט קיין קאמוניקאציע מיט די שכנים. צו אונזער וואונדער געט זי א זאג:

"וואס הייסט? ס'איז חודש אלול! אין חודש אלול איז נישט קיין צייט צו האבן קאמוניקאציע מיט מענטשן".

זעט זיך אויס מען האט איר גוט מחנך געווען... זי איז שוין אן אלטע פרוי, אבער דאס איז איר געבליבן איינגעווארצלט. האט מען געכאפט א שמועס מיט איר, וואו זי איז געווען. האט זי געזאגט אז זי קומט פון "רעינען", אן עלטערע בית החיים, גראדע סאטמאר האט אויך דארט אפגעקויפט לעצטנס א חלקה, אבער ס'איז מער א שענערע עלטערע בית החיים.

ס'איז אונז געווען זייער אינטערעסאנט צו וויסן ווי אזוי זי האט ארויפגעלייגט די טשעין אז ס'זאל זיין פארמאכט אפילו ווען זי גייט אוועק. זי האט אונז געוויזן ווי אזוי מ'מאכט עס, טאקע אינטערעסאנט געווען, א גאנצע פאטענט מיט א שליסל פונדרויסן. אונז האמיר געמיינט אז מיר זענען פארטיג, און מ'איז אוועקגעגאנגען.

יעצט א שפרינג אריבער צו לעצטע וואך זונטאג במדבר, איז אריינגעקומען נאך אזא סארט קאל, א מענטש איז פארלוירן. כ'קום אן דארט, און כ'זע אופס, אונז זעמיר שוין אמאל דא געווען. אבער יעצט, ווען אונז האמיר אריינגעלייגט די קאמערע צו זען אינעווייניג

וואס טוט זיך, האמיר שוין געשמעקט אז זי איז מער נישט צווישן די לעבעדיגע. מיר זענען אריין אין די דירה, און דאס האט מען ליידער באשטעטיגט.

יעצט איז שוין געליגן אויף אונז א שטיקל אחריות, ווייל מיר זענען שוין דא געווען 8 חדשים צוריק, ערב ר"ה, און זי האט אונז געזאגט אז איז א איד, זי רעדט נישט ווייל ס'איז חודש אלול.

די פאליציי איז אנגעקומען און זיי האבן געזאגט אז אזא פרוי אן קרובים, דארף מען נעמען צו זייער פלאץ וואו זיי האלטן אזעלכע קערפער. אונז האמיר זיך קעגנגעשטעלט און געזאגט "ניין!" דער אויבערשטער האט אונז צוגעפירט אז אונז זאל מיר דא זיין אפאר חדשים פריער, און זי האט אונז געזאגט אז זי איז א איד, מיר קענען איר נישט איבערגעבן פאר די פאליציי און מיר מוזןווארטן ביז די חברה קדישא קומט.

מיר האבן אריינגעמישט א גרויסן עסקן וואס טוט אין די ענינים, און ער האט געהאלטן אז מ'וועט נישט קענען אזוי לייכט אויפטון אין דעם קעיס, און אפילו יא, נישט פאר דינסטאג, ווייל זונטאג זענען אלע אפיסעס געשלאסן, און אויך מאנטאג איז א חאגע. אבער, וואונדער איבער וואונדער, ער האט פארט פרובירט און אנגערופן זונטאג נאכט, און איינער האט אויפגעהויבן דעם טעלעפאן.

ער פרעגט יענעם "וואס טוסטו אין אפיס אזוי שפעט?" זאגט יענער "פרעג נישט קיין קשיות, וואס דארפסטו?" איך האב א מת, כ'געב איבער די פרטים, און נאך צוויי מינוט זאגט ער, יא, כ'האב געטראפן איר נאמען, זי איז א מעמבער פון די פעדערעישאן קאמיוניטי, זי עפעס אן אלטע פארצייטישע געמיינדע, זי דאווענט אין א שול וואס שטייט שוין נישט, אבער זי האט אויסגעצאלטע מעמבערשיפ, אן אויסגעצאלטע קבורה, און זיי וועלן איר קומען אפנעמען ביז א האלבע שעה.

ס'איז געווען זייער אינטערעסאנט די השגחה פרטית, סיי אז מ'האט איר געטראפן דעם ערשטן מאל, און מיר האבן זיך דעמאלט דערוואוסט פון איר אז זי איז א איד, און סיי יעצט, ווייל ס'איז געווען א גוי'אישע שכן וואס פלעגט כסדר אריינווארפן א 'בריוו' צום קעסטל פון די פארשטארבענע אידישע פרוי, און זי פלעגט איר צוריקגעבן א בריוו, דאס איז געווען די איינציגע שייכות וואס זיי האבן געהאט... און אזוי האט די שכנ'ע געוואוסט אז זי לעבט נאך. אבער דא איז שוין דורך אפאר מאל וואס זי האט געשיקט בריוו, און זי האט נישט צוריקגעשיקט.

די שכנ'טע האט שוין אפאר מאל פרובירט צו רופן די פאליציי, אבער מ'האט זיך נישט באצויגן צו דעם, און הערשט ווען אונז זעמיר געווארן אינוואלווד, איז די פאליציי אריין אין בילד, האט מען געזען קלאר אז ס'איז אונזער אחריות, און אונז זעמיר אנגעקומען פונקט אין צייט צו קענען ערלעדיגן אז די פרוי זאל קומען לקבר ישראל.

5 מינוט אין אפטייק

הרה"ח ר' ישראל שפירא הי"ו פון אשדוד, אויף "עינים" ליניע:

איך וואוין אין אשדוד, איך האב געהאט א מעשה'לע.

אביסל פאר פסח האט זיך מיין פינגער איינגעבויגן, ס'איז געווארן אביסל אויפגעשוואלן, אבער נישט געפערליך. פאר פסח האבן אידן נישט קיין צייט זיך מטפל זיין מיט א זאך וואס איז נישט אזוי וויכטיג, און כ'האב עס אפגעשטופט ביז נאך פסח.

גלייך נאך פסח, אסרו חג, דא אין ארץ ישראל איז עס געווען זונטאג, בין איך אריבער צום דאקטאר, און דער דאקטאר באשטעטיגט אז ס'איז יא ערנסט, און מ'דארף שטעלן דעם פינגער אויף א גלייכן פארעם א לענגערע צייט, אז ס'זאל זיך פארהיילן און שטעלן צוריק אין פלאץ. ער האט אנגעוויזן עטליכע וועגן ווי אזוי מ'קען עס האלטן גלייך, און רעקאמענדירט אז פאר מיר וועט זיין די בעסטע א געוויסע וועג.

דא אין אשדוד איז זייער שטארק אפגעטיילט וואו דער היימישער עולם וואוינט, און די אנדערע. דער היימישער עולם וואוינט אין אפאר געגנטער, און די איבריגע רוב שטאט, איז נישט היימיש. קודם איך בין געגאנגען אין די לאקאלע אפטייק זוכן די זאך פאר מיין פינגער,

אבער כ'האב נישט געטראפן די ריכטיגע זאך, בין איך געגאנגען צו נאך אפאר פארמאסיס, אבער קיינער האט עס נישט געהאט.

אינעם אנדערן געגנט איז דא א גרויסע פארמאסי, וואס דארט דארף עס יא זיין, נארמאל וואלט איך געשיקט מיין ב"ב זאל אהינגיין, כ'זוך זיך נישט צו דרייען אין אזא פלאץ, ובפרט יעצט ווען ס'קומט שוין זומער, אבער אזוי ווי עס איז א זאך פאר מיין פינגער, עס דארף זיין די ריכטיגע מאס, האב איך נישט געהאט קיין ברירה און אליינס גיין.

גיי איך אריין אין די גרויסע פארמאסי, כ'נעם א נומער צו שטיין אין די רייע, און כ'זע אז פאר מיר איז דא איבער 20 מענטשן. אין דעם פלאץ מיינט עס כאטש א מעשה פון א שעה. איך ווייס נישט וואס צו טון, ס'איז נישט א היימישער געגנט, אלע אין געשעפט זענען נישט קיין היימישע, און ס'איז זייער נישט געשמאק צו שטיין נעבן זיי.

ס'איז אויך נישט דא אינעם געגענט קיין שום ביהמ"ד וואו מ'קען אריינגיין דערווייל. וואס טוט א איד אין אזא מצב? מ'בעט דעם אויבערשטן, "כ'האב לכתחילה נישט געזוכט צו קומען דא, כ'האב געטון אלעס וואס כ'קען נישט צו דארפן קומען אהער, אז דו האסט מיר אהערגעשיקט, בעט איך דיר העלף מיר, אז כ'זאל נישט נכשל ווערן".

ביזדערווייל איז מיר איינגעפאלן צו פרעגן איינע פון די ארבייטער צי כ'האב בכלל וואס צוווארטן. לכאורה אז ס'איז א גרויסע פארמאסי האבן זיי די זאך, אבער נאך אלץ איז גוט צו זיין זיכער, אז כ'גיי דא שטיין א שעה צייט, ווער זאגט אז כ'האב אויף וואס צוווארטן.

מ'קען נישט סתם צוגיין צו די פענסטער, האב איך געזען אין די זייט א טיר וואו די ארבייטער גיין אריין-און-ארויס, האב איך געווארט דארט, עס עפנט זיך די טיר און ס'קומט ארויס אן ארבייטער, און כ'פרעג אים צי זיי האבן די זאך וואס כ'דארף צו האבן?

כ'האב געזען אז ער יאגט זיך אביסל, ער איז געווען אויפ'ן וועג צו גיין ערגעץ, אבער איך האב פרובירט מיינס. צו מיין גרויסן וואונדער, ער נעמט מיין צעטל, ער קוקט אריין, און ער זאגט "קום, לאמיר בודק זיין". ער נעמט מיר צו א סטענד פון די סארט זאכן, ער זוכט אהין-און-אהער ביז ער האט געטראפן די ריכטיגע זאך. נאכדעם פרעגט ער מיר "האסט נאך עפעס וואס דו דארפסט צו האבן?" זאג איך אים ניין. "פיין, קום צוריק צו מיין פלאץ".

איך גיי צו זיין טישל, כ'צאל אים, און אלעס צוזאמען פון ווען כ'בין אריין אין געשעפט ביז'ן ארויסגיין, האט גענומען נישט מער פון 4 מינוט!

דאס הייסט, אנשטאט צו פארברענגען א שעה צייט, מינימום, האב איך אזוי שנעל געמאכט די זאך, ווייל אז א איד בעט דעם אויבערשטן, והבא ליטהר מסייעין אותו, צו קענען בלייבן מיט די ריינע אויגן און געזונטע פינגער!

א שיין פון אמונה

מעסעדזש אויף "קול סאטמאר - צוזאמשמועסן", זונטאג בהעלותך תשפ"ה:

כ'וויל איבערגעבן א מורא'דיגע מעשה וואס האט נאראוואס פאסירט.

אין קרית יואל איז דא א היימישע פרוי א 'פארטי פלענער' פאר גרויסע שמחות.

ס'איז איר אויסגעקומען צו טרעפן ביי א שמחה א ליטווישע פרוי, וואס האט איר גערופן צו זיין פארטי פלענער ביי איר. זייענדיג דארט ביי די נישט-חסיד'ישע שמחה, האט זי אנגעטראפן איינע וואס האט איר גערופן צו זיין פארטי פלענער ביי א 'פרי פסח איווענט' וואס זי ארגאניזירט ביי איר 'קאמיוניטי'.

איבריג צו זאגן אז ס'האט געשמעקט זייער נישט אן ערליכער מקום, האט זי נישט געוואוסט צו זי מעג גיין אויף אזא פלאץ, האט זי גערופן איינער פון די לאקאלע דיינים אין קרית יואל, און מ'האט איר גע'פסק'נט אז אויב ס'איז נישט אין א טעמפל, מעג זיי זיין דארטן די פארטי פלענער.

למעשה אנקומענדיג אהין, ערגעץ אין ניו דזשורזי, זעט זי אויפ'ן צעטל אז אינעם סדר המעמד גייט אויפטרעטן א באקאנטער פורק עול, א גרויסער לץ פון קאליפארניע, און דער נושא גייט זיין "עשרת הדברות", כמובן אלעס באופן ליצנות רח"ל.

די פרוי איז געווארן שאקירט, זיי גייט

אהערשטעלן אזא סארט פארזאמלונג. אבער יעצט איז שוין דערנאך, זי איז שוין דא און מ'דארף אנגרייטן די זאך. האט די פארטי פלענער באשלאסן, אז די היות אנפירער פונעם אווענט האבן געברענגט זייער אסאך לעכט, וואס מ'זאל אנצינדן דורכאויס דעם זאל, האט זי באשלאסן אז זי וועט צינדן אלע ליכט לעילוי נשמת צדיקים. אויף יעדע ליכט האט זי געטראפן א צדיק, אנגעהויבן פון אברהם יצחק ויעקב, ביז אראפ די לעצטערע צדיקים, וועלכע צדיק זי האט נאר געדענקט, האט זי געצינדן א ליכט פאר אים.

זי האט געענדיגט אנגרייטן דעם זאל, און זי פארט אהיים קיין קרית יואל, און זי טראכט אז שפעטער נאך די פארזאמלונג וועט זי קומען אויפפיקן די זאכן. אבער נאך אויפ'ן וועג אהיים באקומט צו א טעלעפאן קאל פונעם ארגאניזירער "קענסט שוין קומען נעמען דיינע זאכן!"

וואס גייט פאר? "פרעג נישט וואס האט פאסירט דא" פארציילט ער פארגאפט, "דער קאמעדיען איז שוין דא געווען, יעדער איז שוין געשטאנען גרייט צו הערן זיינע דזשאוקס, אבער למעשה ער האט געוואלט אנהייבן צו רעדן, און ער איז ממש געווארן שטום! ער האט נישט געקענט ארויסרעדן א ווארט פון מויל! די פארטי איז געווארן אויס און יעדער איז זיך אהיימגעגאנגען".

זעט מען דעם כח פון צינדן ליכט פאר צדיקים, מ'זעט קלאר ווי זיי האבן פון אויבן ארומגעארבעט אז עס זאל ח"ו נישט נתחלל ווערן דער שם שמים.

4 97414 20251 7